

Saraswala Viketanam,
VETAPALEM

ఆంధ్రపత్రిక

సచిత్రవారపత్రిక

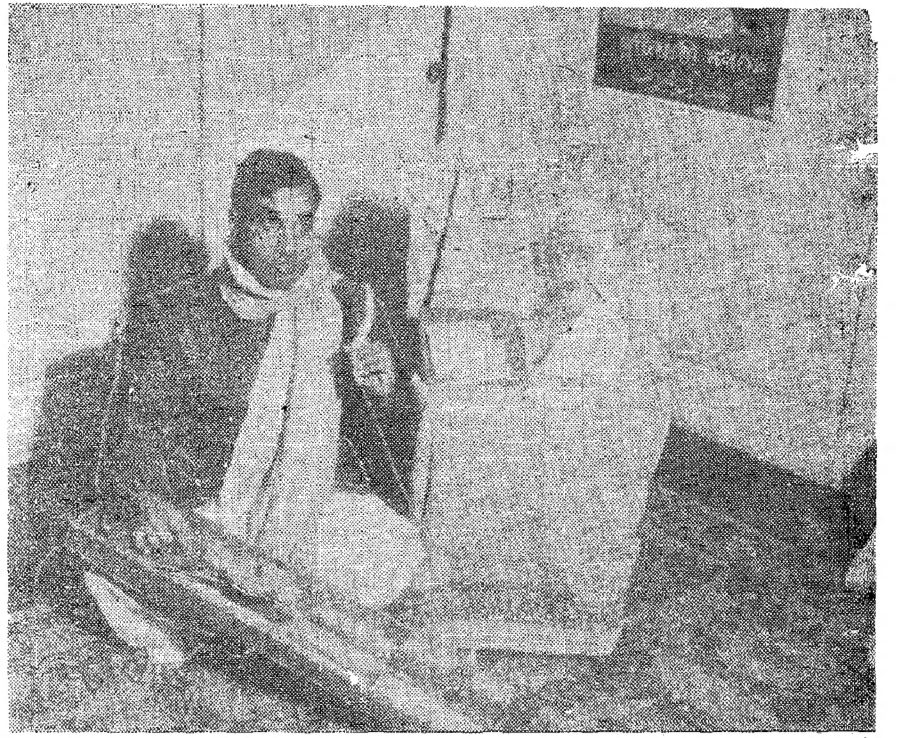

సింహాచలము

ఆమెరికాలో కొలంబియా మిషన్ విశ్వవిద్యాలయంలో మహాత్మాని చిత్రపటా విష్కరణ మొనరిస్తున్న దృశ్యం. చిత్రంలో (1) భారతీయ విద్యార్థి సంఘకార్యదర్శి యన్. కృష్ణమూర్తి గారు, (2) డా. థామస్ బ్రాడీ, (విశ్వవిద్యాలయ పాఠ్యశాల చిత్రపటం ఆవిష్కరణ మొనరిస్తో వారు, (3) ప్రొఫెసర్. జెస్సీ, రెంట్, గాంధీజీ సూర్య ఉపన్యసించినవారు) ఉన్నారు.

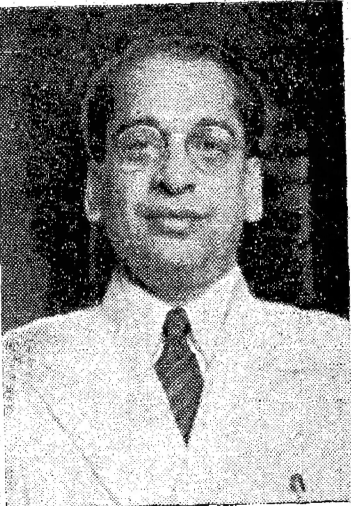

యన్. కృష్ణమూర్తిగారు తన గదిలో గాంధీజీ భౌతిక శేవలకు వినతు లర్పిస్తున్నార గాంధీజీ కళేబరిపై ఉంచిన పుష్పాలను ఎయిర్ మెయిల్ కవరులో, కర్నాటక నాయకుల ఆర్. ఆర్. దివాకర్ గారు కృష్ణమూర్తిగారికి పంపించారు.

వార్ధాలో నిర్మాణ కార్యనిర్వహకులసంఘంలో విశ్వాభావే ఉపన్యసిస్తున్న దృశ్యం. లండన్ లో ఇండియా హౌస్ లో, రాజ్యాంగకార్యదర్శి హెంజర్స్ ప్, గాంధీజీ స్మారకసభలో ఉపన్యసిస్తున్న దృశ్యం.

మద్రాసు హైకోర్టుకోత్తజడ్డీలు.

శ్రీ పంచాప కేశవాశ్రీ

శ్రీ కె. సుబ్బారావు

బొంబాయిలో ఆసియా యువసంఘము మహాపర్యం చేసికొన్న ఉత్సవకేంద్ర ముఖద్వారము.

శ్రీమద్రామాయణం

సంవత్సర చందా రు. 12-0-0

విశిష్టతర అంశాలు 0-4-0

ప్రతిబుధవారమున ప్రకటింపబడును

ఓరు లేయవి యెసరించిన నరవర! యప్రియము తన మనంబున కగు చా

నొరులకు నవి నేయకునికి పరాయణము పరమధర్మ పథముల కెల్లఁగ. (మహాభారతము)

Founder: K. NAGESWARA RAO.

సంపుటము 40

సంచిక 29

సర్వజిత్తు సంవత్సర ఫాల్గున బహుళ సప్తమి బుధవారము

“రాజకుమారి”

శ్రీమద్రామాయణం “చంద్రలేఖ” చిత్రంలో నటించి.

ఆంధ్ర పత్రిక

1948-వ సం॥ మార్చి నెల 31-వ తేది బుధవారము

రాష్ట్ర మంత్రుల కర్తవ్యం

రాష్ట్ర శాసనసభల కాంగ్రెస్ పక్ష నాయకుడుగ శ్రీ ఓమాంధూరు రామ స్వామి రెడ్డియార్ ఎన్నిక అయినందున శాసనసభాసభ్యులుగాని, రాష్ట్ర ప్రజలుగాని, వీరి మంత్రివర్గముగాని, గత సంవత్సరకాలములో సాధించిన 'మహాత్కార్యము'లతో తృప్తి చెంది రని భావించుటకు, విశ్వసించుటకు వీలులేదు. ఈ సన్నెండు మాసములో వాస్తవమునకు మంత్రివర్గము సాధించినదేమియు లేదు. రాష్ట్ర ఆర్థిక, రాజకీయ సాంఘిక కార్యక్రమాలు వీరు అధికారస్వీకరణము చేసిననా డెట్లుం డెనో నేటికిని అట్లే యుండెను. ఏ మంత్రిని తనవరముగ నున్న శాఖలకు సంబంధించి ఒక నిర్ణయమైన విధానముగాని, ఒక విస్పష్టమైన ప్రణాళికగాని యుండినట్లు కన్పించుట లేదు. పూర్వమువలెనే ప్రతి సమస్య విచారణకును ఉపసంఘముల నియమించి నిజేదికల నిరీక్షించుట జరుగుచున్నది. మంత్రుల పరిపాలనా పద్ధతుల వల్లను, వారి ప్రసంగములు, ప్రకటనలవల్లను, వీరికి రాష్ట్రావసరముల అవగతమైనట్లుగాని, పరిష్కార మార్గములు గోచరమైనట్లుగాని కన్పించదు.

ఒక నిర్ణయ కార్యక్రమమును నిర్ణయించుకొని ఆ ప్రకారము పని సాగించుటకు ఈ వార్షిక ఎన్నికలు కొంత ప్రతిబంధకమై యుండవచ్చును. మంత్రివర్గవిధానము, ప్రభుత్వపరిపాలనా పద్ధతులను బట్టి గాక కేవలము వ్యక్తుల, వర్గముల అపేక్షలబట్టి ఈ వార్షిక ఎన్నికల ఫలితములు నిర్ణయమగుటవలన, తమ మంత్రివర్గము అభ్యవయమార్గము ననుసరించి జాతీయాభివృద్ధికార్యక్రమముల కొనసాగించినను, మరు సంవత్సరముకూడ తమకుట్టి యవకాశము లభింపగలదను నమ్మకము మంత్రులకు కలుగకుండదు. నిర్వాహకపరత్వము, పథకానుబద్ధముగ పనులు సాగించుటకు, ఈ చంచల పరిస్థితులు, అర్థవంతమైనవికాక కొంత సాకు గావచ్చునేగాని అధికమింప

జాలని అవరోధములుగ కనిపింపజాలవు.

శ్రీ రామస్వామి రెడ్డియార్ గారే నాయకుడుగ ఎన్నిక అయినందున తిరిగి వార్షిక ఎన్నికలు జరుగువరకు ఈ మంత్రివర్గమే అధికారమునందుండగలదనుట నిశ్చయము. మరొక సంవత్సరమువరకు తమ స్థానములు స్థిరముగ నుండునను సుమ ప్రావీణ్యముతో, మంత్రివర్గము ఆత్మపరిశోధన చేసుకొని, భావి కర్తవ్యమును నిర్ణయించుకొని పనిచేయుదురని విశ్వసించుచున్నాము. పరిపాలనా శాఖాపంపకములో, ఏ కారణమువలనగాని, వివిధభాషాప్రాంతముల ప్రతినిధులకు న్యాయము జరిగినట్లు కన్పించదు. ఆంధ్రమంత్రులకు ఆర్థిక, రివెన్యూ, ఫ్యానికల్స్, పరిపాలన, శ్రమ, హరిజనాభ్యుదయ శాఖల నిచ్చిరి. ఈ మంత్రులు తమ ప్రాంతములకు నిర్మాణాత్మకమైన సేవచేయుట కెట్టి యవకాశమునులేదు. పబ్లిక్ వర్క్స్, విద్య, వైద్యము, ప్రజారోగ్యము, విద్యుచ్ఛక్తి, మున్నగు ప్రధాన శాఖలు ఆంధ్రోత్తర మంత్రుల పరముగ నేయున్నవి. కనుకనే ప్రస్తుత మంత్రివర్గము నలన ఆంధ్రప్రాంతములకు విశేషప్రయోజనము కలుగుట లేదను భావము ప్రబలినది. రాయలసీమ కళాశాలలను ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తు నందు చేర్చుట అను సామాన్యవిషయ మిప్పటికిని, విద్యాశాఖామంత్రివివరీత వైఖరివలన అపరిష్కారముగ నేయున్నది. ఇక మంజూరు అయిన స్కీముపై యగుచున్న వ్యయము తమిళ జిల్లా లందు అత్యధికము. గుంటూరు వైద్యకళాశాలవిషయమై ప్రభుత్వబోధాసనము ను విడిచితిమి. ఆయ, వ్యయవివరములను పరిశీలించిన ఈ వ్యవస్థాసము ఎన్నియు ముఖ్య కంకణమువలె కన్పించును. ఈ వ్యవస్థాసముల పేర్కొనుట ప్రాంతీయవిభేదముల ప్రోత్సహించుటకు గాదు. గత శుక్రవారము జరిగిన ఎన్నికవలన ఈ విద్యేషములు, దురభిమానములు

భాషాప్రాంతములమధ్యనేగాక, పురుషులకులకు మధ్య ఎట్లు ప్రజ్వలించుచున్నవి స్పష్టమయ్యెను. అట్టి విద్యేషముల రెచ్చగొట్టుట మంత్రివర్గమునకుగాని, మంత్రులకుగాని, వారు పరిపాలించు ప్రాంతములకుగాని తేమముగాదు.

నేడు రాష్ట్రపరిపాలనమును నిర్వహించుచున్న మంత్రివర్గము రాష్ట్ర రాజకీయములందు ప్రవేశించిన ఈ ప్రతిపక్షకుల తుదముట్టింపకున్న రాష్ట్రమునందు అరాచకము ప్రబలి, నిర్మాణ, పునరుద్ధరణ కార్యక్రమముల నిర్వహణ దుస్సాధ్యమగుట యటించి, మామూలు పరిపాలనమును సాగించుట కూడ దుర్లభమగును. రాష్ట్రమునందు దిష్టాంత కార్యకలాపాలిని ప్రోత్సహించుటకు, ఆంధ్రజిల్లాలందు పరిపాలనాభుటలవల్ల అరాచకమును కలిగించుటకు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. ఇట్టి అశాంతి, అరాచకములకు మూలకారణముల నెరిగి మంత్రివర్గము తగిన చిత్తశుద్ధివలన యుండును. తాము లక్ష్యించిన సూచన ఆర్థిక, సాంఘికవ్యవస్థకు దోహదము చేయు శీఘ్రకాల, దీర్ఘకాల ప్రణాళికల సమన్వయచుట ద్వారానే మంత్రివర్గమీ పనులను చేయగలదు.

ఈ మంత్రివర్గమే తిరిగి ఎన్నికయగుట ఒకవిధముగ హర్షింపతగినదే. తిరిగి ఏ పనిని మొదలెత్తవలసియుండదు. విధివిషయముల నవగాహన చేసుకొనుటలో కాలమును వ్యర్థముచేయ నవసరములేదు. ఈ మంత్రివర్గమీ సావత్సరమైనను ఒక నిర్ణయ విధానమును అనుసరించి, స్థిరముగ నుండగల ప్రయోజనముల సాధింపగలదని విశ్వసించుచున్నాము. ఆ కార్యక్రమమున మంత్రివర్గమునకు రాష్ట్ర ప్రజలు, నాయకులు మనస్ఫూర్తిగ తోడ్పడగల రని ఆశించుచున్నాము.

రాష్ట్రాభిమానం

భారతఅధినివేశ ప్రధానామాత్యుడు పండిట్ జవహర్లాల్ నెహ్రూగారు భారత వాణిజ్యపరిశ్రామికసంస్థల సమాఖ్య వార్షికసమావేశ ప్రారంభోత్సవమును చేయుచు అనేకవిషయముల ప్రస్తావించిరి. భారతప్రాంతమునందు రాష్ట్రాభిమానము విసరీతమగుచున్నదని, వివిధభాషాప్రాంతముల మధ్య ఏర్పడిన పరస్పరద్వేషము, అవిశ్వాసములను వెంటనే అరికట్టకపోయిన దేశమునకు ఘోరప్రమాదము వాటిల్లగలదని హెచ్చరించిరి. ఈ రాష్ట్రాభిమానము తమకు చాలకాలముగ తీవ్ర ఆందోళనమును కలిగించుచున్నదనియు వెల్లడించిరి.

దేశభవిష్యత్తును నిర్ణయించి స్వతంత్రభారతదేశ రూపురేఖలు దిద్దవలసిన ప్రధానామాత్యునకు 'రాష్ట్రాభిమానము' ఆందోళనాకారకమగుటయం దాశ్చర్యమేమియు లేదు. కాని ఈ

అవిశ్వాసమునకు, పరస్పరద్వేషమునకు, రాష్ట్రాభిమానమునకు గల కారణములను సంబంధములను ప్రధానామాత్యుడు గ్రహించినట్లు కన్పింపదు. నేడు దాదాపు అన్ని రాష్ట్రములును వివిధ భాషాప్రాంతములతో ఏకరాష్ట్రముగ వ్యవహారము జరుపుచున్నవి. ఒకే భాష మాట్లాడువారు అనేకరాష్ట్రములూ దుండిపోవుచు వారికే రాష్ట్రమునందును పరిపాలనా నిర్వహణమునందు సముచితస్థానము లేక పోవుటయు, అందువలన వారి స్థితి అభివృద్ధి చెందకపోవుటయు ఈ ఆందోళనకు కారణము. ఇప్పటి రాష్ట్రపరిపాలన, రాష్ట్రములు ఒక సూత్రమును అనుసరించగాని, ఒక పద్ధతిపై గాని ఏర్పడియుండలేదు. ఈ విషయమును, కాంగ్రెస్, కాంగ్రెస్ నాయకులు కూడ గుర్తించి యుండిరి.

రాష్ట్రాభిమానము సంకుచితత్వమని విమర్శించుట భావ్యముగాదు. ప్రత్యేకరాష్ట్రనిర్మాణమును కోరుట జాతీయదృష్టికము అంతర్జాతీయ పరజ్ఞానము, ఏ ప్రపంచ లక్ష్యము లేక పోవుటవలనగాను కేవలము తమ వ్యవహారములను తాము చూచెట్లు కొనుచు, తద్వారా దేశసర్వతోముఖాభివృద్ధికి తోడ్పడవలె ననియే ఆ గాంధీ ప్రాంతముల వారు భాషాప్రయుక్తముగ రాష్ట్రపునర్నిర్మాణము జరుగవలెనని కోరుచుండిరి. రాష్ట్రాభిమానము ప్రమాదపేతువు కాగలదను భయము భారతప్రధానామాత్యునకు ఉండిన, ఆయా భాషాప్రాంతముల సత్కరము ప్రత్యేకరాష్ట్రములుగ నిర్మించుట ద్వారానే ఆ ప్రమాదమును తొలగింపగలరు. ఈ పనులను భారతప్రభుత్వమునకు నిష్పష్టమైన విధానమున్నదేగాని, ఆ విధానముకు అనుగుణమైన కార్యక్రమము లేదు. పండిట్ నెహ్రూగారి కేవలము భాషాచిత్రముల చూచి భయమందటకంటె భాషా రాష్ట్ర నిర్మాణమవ్యసన సత్వము విషమమగుట అవసరము. అవిధముగ జరిగిన పరిస్థితి అవిశ్వాసమునకు ఇప్పుడు గల హేతువులు పూర్తిగ తొలగిపోయి ఇప్పటికంటె ఎక్కువ సయోధ్య, సామరస్య మేర్పడుటకు అవకాశము లభించును.

గతయధికాలమున ప్రపంచమందలి ఆంగ్లభాషాప్రాంతముల సమాఖ్య నొకటి ఏర్పాటు చేయవలె నని అప్పుడు బ్రిటిష్ ప్రధానిగ నున్న విక్టోర్ చర్చిల్ ప్రతిపాదించి యుండెను. అందుకు కొన్ని దేశములు సమ్మతించెను. ప్రజలు నేమచేయుటలో భాష కేత ప్రాధాన్యమున్నదో ఇందు వల్ల స్పష్టముకాగలదు. పండిట్ నెహ్రూగారు "రోగశీతల"మంచి భయపడుటకంటె చికిత్స నెరిగి ఆ ప్రకారము రోగిని నర్మించు మునకు ఉపక్రమించుట ఉచితము.

కీటి ప్రపంచం :

ఈ సారి జర్మనీ నడిగడ్డపైనే యుద్ధం సంభవమా?

గత ముగ్గురు విశ్వసంవత్సరాలలో ఈ భూమి కర్రపై నెండు ప్రపంచం గ్రాహకుల జర్మనీ దానికీరింది. నెండు సంవత్సరాలలోనూ పరాధూతమై పూర్తిగా ఓడిపోయింది. యూరప్ ఖండంలో ఎప్పుడు ఏ అశాంతి ప్రారంభమైనా దానికి జర్మనీ తానే కారణమనిపించుకొన్నది. అంతకల్ల యూరప్ ఖండశాంతికి, తద్వారా ప్రపంచశాంతికి కూడా జర్మనీ సంతూర్ణ ప్రజాస్వామ్యునిగా ప్రకృతి పరిపాలన వీధి అవసరమనే విషయాన్ని అందరూ ఆమోదించడం జరిగింది.

యూరప్ ఖండ భవిష్యత్తు జర్మనీ భవిష్యత్తుపై ఆధారపడివున్నది కాబట్టి, జర్మనీని ఇక బ్రహ్మాండమైన సైనిక శక్తిగా తియ్యకొరకైనట్లు కూడదనీ, ఏ ఇరుగుపొరుగు దేశానికి దానివల్ల దురాక్రమణ ప్రమాదం నాటిల్ల నిర్వహించిన సంతృప్తి దానిపై ద్వితీయ ప్రపంచయుద్ధానంతరం బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, అమెరికా రష్యలు చేపట్టి పరిపాలనాధిపత్యాన్ని ఏర్పాటుచేసుకొన్నవి. ఈ వాల్టె అగ్రరాజ్యాలు దేశాన్ని నాలుభాగాలుగా ఆక్రమించి నామమాత్రమైన సమిష్టిపాలకవ్యం అనేకశతాబ్దాల అధిపత్యాన్ని నిర్వహిస్తున్నది. జర్మనీ భవిష్యత్తు పరిపాలన వివిధంగా వుండాలనే విషయంలోగాని, దానితోకనకవలసిన శాంతి ఒడంబడిక విషయంలోగాని ఈ అగ్రరాజ్యాలు రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం మాస్తమే దాదాపు మూడుసంవత్సరాలైనప్పటికీ రాజీకడరలేదు. కుడిచే అవకాశమూ లేదు.

ప్రపంచశాంతిసాధన విషయంలో బ్రిటన్, అమెరికా ఫ్రాన్సులు ఒకవైపు, సోవియెట్ రష్య, దాని ఉపగ్రహరాజ్యాలు మరొకవైపు పరస్పర విగ్రహమైన దృక్పథాలను, ఆర్థిక రాజకీయ విధానాలను అనవరించడంలో ఈ అగ్రరాజ్య విభేదాలు అనాటి కాలాదు మహాగాఢంగా పరిణమిస్తున్నవి. ఇప్పటివరకూ కేవలం అంతర్జాతీయ సమావేశాలలో మాత్రమే కనబడుతూ వచ్చిన ఈ విభేదాలు, విభిన్నదృక్పథాలూ ఇప్పుడు కేవలం జర్మనీ భూభాగంలోనే గతపైనే ప్రత్యక్షమవుతున్నవి. ఈ వారం ముగిసే వివరీకరణకు అగ్రరాజ్యాల మధ్య ముఖ్యంగా రష్య అమెరికాల మధ్య పన్నిపాత భవిష్యత్తులో సంఘర్షణ అనివార్యమనడానికి ప్రబల నిదర్శనలు.

గత మాసాంతాన, ఈ మాసారంభంలో జెర్మనీవాకియాలో జరిగిన ఘోర సంఘటనల వల్ల, అమెరికా తత్వణమే యుద్ధస్పందన కావాలనీ, కమ్యూనిజంపై నిరీక్షణతో బ్రూమిన్ ఆరికట్టడం అసంభవమని ప్రెసిడెంట్ ట్రూమిన్ చేసిన ప్రధానమైన ప్రకటనవల్ల ఏర్పడిన విపరీత పరిస్థితులు ఈ వారం బ్రిటన్ అగ్రరాజ్య చిట్టచువ్వు పాలకవర్గ సమావేశ సంఘటనల ఫలితంగా మరి విషమంగా పరిణమించినవి.

బ్రిటన్ ప్రారంభమైన అగ్రరాజ్య చతుష్టయపాలకవర్గ సమావేశంనుంచి సోవియెట్ ప్రతినిధి మార్షల్ సాకొలావిన్కి. ఆయన అనుచరులు పశ్చిమరాజ్యాలపై ఖరీదెట్ల తమ ఆక్షేపణను ప్రకటిస్తూ సభను వాయిదావేసి హారతుగా నిష్క్రమించారు.

బ్రిటన్, అమెరికా, ఫ్రాన్సులు జర్మనీ పరిపాలనలో లోగడ రష్యతోకలసి చేతుకున్న ఒడంబడికను భిన్నపరిచినవి వీరి ప్రకటనలబట్టి మాస్తే సమిష్టిపాలకవర్గమే అంత మెహియోదనే ధృవపడుతున్నది" అని మార్షల్ సాకొలావిన్కి (తూర్పుజర్మనీలో రష్యతో మిలిటరీ కమర్స్) హెచ్చరించాడు.

సోవియెట్ ప్రతినిధిగణ నిష్క్రమించగానే అమెరికా మిలిటరీ కమర్స్ జర్మనీ లూసియన్ ష్ట్ ఆఫీసు అధ్యక్షత వహించి నిష్క్రమించింది. నిర్ణయ మార్గరూపకంగా నష్టానికి తమలోతిమే (మిగతా మూడురాజ్యాల ప్రతినిధులూ) సమావేశమై క్యవహారాలను చర్చించుకుంటూ ప్రకటించారు. ఈ సమిష్టిపాలకవర్గ సమావేశాలకు ఒక్కొక్కనెలలూ ఒక్కొక్కదేశ ప్రతినిధి అధ్యక్షత వహించాలనే నియమం ఇదివరలో పెట్టబడినది. రష్య దారికి వచ్చి, సమావేశాలకు హాజరైతే అయినట్లు, లేకపోతే దాన్ని తోసిరాజుడానికి మిగతా మూడుశాలవారూ నిర్ణయించుకొన్నారన్నమాట. రష్య నిష్క్రమించడంలోనూ, బ్రిటన్, అమెరికా, ఫ్రాన్సు ఈ విధంగా నిర్ణయించడంలోనే భవిష్యత్ ప్రమాదమంతా ఇమిడివున్నది.

అగ్రరాజ్యగత వ్యయపాలక సంఘం నుంచి రష్య నిష్క్రమించిన మూడురోజులకే బ్రిటిష్ ఆక్రమిత జర్మన్ భూభాగానికి మిలిటరీ కమర్స్ గా పనిచేస్తున్న సర్ బ్రియన్ రాబర్ట్స్ పోలీస్ అంధకారానికి చెందిన ఏ ఉపసంఘ సమావేశాలలోనూ బ్రిటిష్ ప్రతినిధులు పాల్గొనరనీ, వాటిని వారు బహిష్కరిస్తున్నారనీ ప్రకటించారు. రష్య తన వైఖరిని స్పష్టపరచుతూ సమావేశమే చేసుకోవలసిన తామి ఉపసంఘ సమావేశాలను బహిష్కరిస్తున్నట్లు రాబర్ట్స్ స్పష్టపరిచాడు.

ఏది ఏమైనప్పటికీ జర్మనీపై సమిష్టి పరిపాలనాధిపత్యం వహిస్తున్న వాల్టె అగ్రరాజ్య సంబంధాలలోనూ అతిక్లిష్టమైన ప్రతిఘటన ఏర్పడింది. బ్రిటన్ గత పరిపాలన విషయంలో కూడా ఈ ప్రతిఘటన వ్యాపించింది. జర్మన్ రాజధానినంచి బ్రిటన్, అమెరికా, ఫ్రెంచి ప్రతినిధులు వెలిబోయేటట్లు చేయడమే రష్య చేసిన ఈ ఎత్తులో అంతర్గతం. ఆరు నూతనా, నూరు ఆరే నూరు బ్రిటన్ నుంచి కవితే ఉత్తేజం తమకు ఏమాత్రం లేదని అమెరికా స్పష్టపరుస్తున్నది. తూర్పు, పశ్చిమ యూరప్ రాజ్యాంపై అధిపత్య స్థాపనలోనూ అగ్రరాజ్యాల ఎత్తులకు ఎదురేత్తులు వేస్తున్న దాని ఫలితమే ఈ ప్రతిఘటన. తూర్పు జర్మనీ రష్య అధిపత్యంకిందా, పశ్చిమ జర్మనీ మితమాడు అగ్రరాజ్యాల అధిపత్యంకిందా చీలిపోవలసిన దుర్భరి జర్మనీకి పట్టింది. తూర్పుజర్మనీకి ఒక ప్రత్యేక ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటుచేయడానికి సోవియెట్ రష్య పశ్చిమ జర్మనీ అంతటికి వర్తించే మరొక ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటుచేయడానికి అమెరికా, బ్రిటన్, ఫ్రాన్సులు పథకాలను తయారు చేసుకొని వుంచుకొన్నట్లు వర్తమానాలు వస్తున్నవి.

ఇదివరలో జర్మనీనురాక్రమణ కాంక్ష ఫలితంగానూ, అది ప్రదర్శించిన జాత్యహంకారం ఫలితంగానూ దాని ఉనికికల ఇరుగు పొరుగు రాజ్యాలకు యుద్ధ ప్రమాదం సంభవించింది. ఇప్పుడు అగ్రరాజ్యాల నీచస్వార్థం ఫలితంగా, విభేదాలఫలితంగా జర్మనీ నడిగడ్డపై, దానిరాజధాని ఆయన బ్రిటన్ లోనే అగ్రరాజ్యాల ప్రత్యక్షమర్షణ ప్రమాదం సంభవించేటట్లున్నది.

జర్మనీపై సమిష్టిపరిపాలన సాగించడానికి అగ్రరాజ్యాల అయోగ్యం, అనర్హత ఈ విభేదాలవల్ల, ఇటీవలి సంఘటనలవల్ల స్పష్టపడింది కాబట్టి, వీటి తీవ్ర విభేదాలు ఇప్పటికీ పరిష్కరింకావు కాబట్టి ఇకనాన్ని నిర్ణీతమైన గడవువరకూ మ్యూరాజ్య సమితి భృత్యత్వం కిందికి మార్చడం అవసరమేమో ననిపిస్తున్నది. ఈవిధంగా ఏదో ఒక పద్ధతిపై పడిన అనున

రంగినివ్వడే జర్మనీకి ముక్తి; పరస్పర సంఘర్షణకు సమాధి తమ ప్రతున్న రష్యను, దాని ఉపగ్రహరాజ్యాలు బ్రిటన్ అమెరికా ఫ్రాన్సులను కొంతకాలంపాటునూ మారంగా వుంచడానికి పీలవుతుంది. లేకపోతే, ఈ అగ్రరాజ్యాల మధ్య భయంకరసంఘర్షణ, తద్వారా మరొక ప్రపంచ సంతోభితవృత్తి.

ఈ మధ్య జెర్మనీవాకియాలో జరిగిన భయంకర సంఘటనలనుగురించి చీల్చిప్రభుత్వ ప్రతిపాదనపై భద్రతామండలి చర్చ ప్రారంభించింది. జెర్మనీవాకియా ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వం తామే వికస్యరాజ్యసమితి ప్రతినిధిగా పనిచేసి, దేశం కమ్యూనిజముకు బలి అయిందని తెలియగానే ఆ ప్రాతినిధ్యాన్ని సమీక్షించి దానిని బాకపాపనెక్ తన దేశంలో రష్యసాగించిన తంతంగానే అంతా భద్రతమండలి సమావేశంలో విడిచిపెట్టారు. ఇటీవలి భద్రతామండలి సమావేశానికి అటు హాజరుకాలగ్యరాదనే రష్య, యు.కె.యూ ప్రతినిధులు వాసిల్ బారానెకో, ఆండ్రీగ్రోమికోవ్ లు పట్టుబట్టారు. ఐతే వీరి ప్రతిపాదన వెగలేదు.

ద్వితీయ ప్రపంచ సంగ్రామం సమాధి కాకలూర్యమే జెర్మనీవాకియాలో కమ్యూనిస్టు ప్రభుత్వస్థాపనకు పన్నాం పన్నుతూ ప్రజాస్వామ్యాన్ని హతమార్చడానికి ప్రయత్నించినట్లు దాని పాపనెక్ భద్రతామండలి సభ్యులకు స్పష్టపరిచాడు.

ఇతరు విడిచిపెట్టిన అంశాలలో ముఖ్యమైన మరొకటి కూడా తెలుసుకుంటే, జెర్మనీవాకియా విషయదాశలో రష్య ఏమింగా జ్యోతిం చేసుకున్నది బోధపడుతుంది. (1) డా|| బెన్, ఆయన సలహాగర్లు 1945 లో మాస్కోకు వెళ్లిసప్పుడు సోవియెట్ ప్రభుత్వం ద్వారా ఒత్తికివేయించి, జేక్ ప్రతినిధులు దేశంలో కమ్యూనిస్టు వనర్నిర్మాణం పంథాకే ఒప్పుకునేట్లు చేశారు. ప్రధానమైన ప్రభుత్వోన్యాయగా లన్నిటిలోనూ కమ్యూనిస్టులనే నియమించాలనికూడా నిర్బంధంపెట్టారు. (2) జెర్మనీవాకియాలోవున్న యూరేనియం గను లన్నిటిని రష్యకులు తమ ఆధ్వర్యంకిందికి బలవంతపరచుకొని, దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థలో తమ అధిపత్యాన్ని స్థాపించుకున్నారు. (3) జెర్మనీవాకియా మొదట మార్షల్ పథకాను సాగంగా అమెరికా ఆర్థిక సహాయాన్ని పొందడానికి నిర్ణయించుకొన్నది సోవియెట్ రష్య ప్రభుత్వం నిర్బంధించినవల్ల శీతనిర్ణయాన్ని ఉత్తేశాత్తగా గత సంవత్సరం జూలైమాసంలో మార్చి కోవల సి కచ్చించింది. (4) 1945 లో తన (బెన్) మాస్కో వెళ్లి సప్పుడు, ఇతరు తెలివోనూ ఉత్తరప్రత్యుత్తగాలుగాని, సంతతింపులుగాని, జరపడానికి వీలేకుండా తనను నిర్బంధించినట్లు ఎడ్వర్డ్ బెనిట్ స్వయంగా చెప్పాడు. (5) బాక్ మాజరిక్ 1945 లో కాక్ ఫ్రాన్సిస్కోకు వెళ్లిసప్పుడు, రష్యవిదేశమంత్రి మోలటోవ్, జెర్మనీవాకియా ష్యు చేపుచేరిలకు లోబడి నడుచుకొనకపోతే, దానితో (జెర్మనీవాకియాతో) రష్య రాజకీయసంబంధాలు తెగడంపులు చేసుకుంటుంది గుమా అని బాహాబంగా బెదిరించాడు.

ఇవన్నీ చెప్పి డా|| పాపనెక్, జెర్మనీవాకియాలో రాసున్న ఎన్నికలలో కమ్యూనిస్టులు గెలిచే అవకాశం ఏమాత్రం లేనందువల్ల కమ్యూనిస్టులు ఈ కుట్రపన్ని అధికారాన్ని హస్తగతంచేసుకున్నారని ముగించాడు.

దౌర్భ్య స్థైర్యాలకు, ఉద్దిమప్రజాస్వామ్య సంప్రదాయాలకు ప్రఖ్యాతిగాంచిన జెర్మనీవాకియా ఏవిధమైన వత్తిడిలేకుండా చేతులారా ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వాన్ని కూలదోసుకుంటుందనడంకల్ల అని బ్రిటిష్ ప్రతినిధి పాపనెక్ వాదనను బలపరిచాడు.

జెర్మనీవాకియాపై అధిపత్యాన్ని స్థాపించుకోవాలని బ్రిటన్, అమెరికాలు తాపత్రయపడవనీ, అది సాగకపోయినందున రష్యపై ఈ విధంగా దూషణకు ఉపక్రమించిన వనీ ష్యుక్ ప్రతినిధి గ్రూమికోవ్ ప్రత్యక్షపణలు చేశాడు.

కమ్యూనిస్టుకుట్ర ఫలితంగాని పూర్వం రష్య విదేశాలకు ఉపయోగి జోరిక్ జెర్మనీవాకియా ఎక్స్ ప్లాంకి రణ మేమిటనీ, అక్కడ ఆయాన జరిగిన తరుంగ మేమిటనీ, గొల్బ్యాక్ తో చర్చల అంతర్వ్య మేమిటనీ, తన దేశంపై విభతరదేశమూ ఏవిధమైన ఒత్తిడి చేయలేదని జేక్ ప్రతినిధి గుండెబడ చేయి వేసుకొని చెప్పగలడాననీ, బాక్ మాజరిక్ ఆత్మహత్య చేసుకోదానికారణ మేమిటనీ అమెరికా ప్రతినిధి వార్తాకర్ ఆన్స్టాక్ రష్యను నూటిగా ప్రశ్నించాడు. ఈ విషయాలన్నిటిమీదా తగిన సంజాయిషీ చెప్పమని రష్యను అడగడానికి భద్రతామండలికి హక్కువున్నదికదా అని ఆన్స్టాక్ ఖండితంగా చెప్పాడు. మండలి తిరిగి ఈ సమస్యపై మార్చి ఆఖరున చర్చిస్తుంది. చర్చలో రష్య తగిన సమాధానాలు చెప్పకపోతే, లేదా మండలి సభ్యత్వాన్ని విరమించుకోవకపోతే లాల్.

అగ్రరాజ్య క్యవహారాలలో ఇంత తీవ్రపరిణామాలు ఏర్పడినప్పటికీ అమెరికాలోని రష్యతో రాయబారి అల్లెగాండర్ పన్నుక్ స్పీక్ సోవియెట్ రష్య అమెరికాతోనూ, మిత ప్రపంచంతోనూ శాంతియుత సంబంధాలనే కొరుతున్నదనీ, యుద్ధాన్ని కొరకం లేదనీ ఈ మధ్య న్యాయార్థం భోలో ఉపగ్రహిస్తూ పదే పదే అన్నాడు. ప్రపంచంలోని ఏ దేశపు ప్రజలూ యుద్ధాన్ని కొరడంలేదు. కాబట్టి ప్రపంచానికి కొంతకాలంవరకూ బహుశా యుద్ధ ప్రమాదంలేదని లండన్ లోని రష్యతో రాయబారి అంటున్నాడు. సోవియెట్ రష్య ప్రజలు సంపూర్ణ సమానమూర్తులు మార్షల్ న్యాలిక్, అమెరికా ప్రజలు దైవభీతి, పాపభీతి గలవారని బాల్ మార్షల్ ఆత్మస్తుతిచేసుకున్నారు. ప్రజలు శాంతి ప్రియులు, సనానమూర్తులుఅయిన మాట వాస్తవమేమోగాని, ప్రపంచాన్ని మరొక మూలకావోమంలోకి లాగడానికి అగ్రరాజ్య పభుత్వాలు వేస్తున్న ఎత్తులు ఎదురెత్తుల మాట ఏమిటన్నదీ ప్రశ్న. ప్రపంచానికి మరొక యుద్ధ ప్రమాదం సంభవిస్తుందా లేదా అన్న సమస్య ప్రజల శాంతిప్రయత్నమొద గాక, ఆయాప్రభుత్వాల మనస్తత్వమొదనే విశేషంగా ఆధారపడివుంటుంది.

యూరప్ ష్యు, బోలెండు, బల్గేరియా, హంగరీ, రుమేనియా, జెర్మనీవాకియా, ఆల్బేనియాలో యుద్ధానికిపూర్వం 160 వేలమంది కమ్యూనిస్టులు నూత్రమే వుండేవారనీ, ఈనాడు వీరి సంఖ్యాబలం 60 లక్షలవరకూ పెరిగిపోయిందని రష్య ప్రకటిస్తున్నది. వీటి జనాభా 9 కోట్లు. ఇటలీలో దాదాపు 28 లక్షలమంది, ఫ్రాన్సులో 10 లక్షలమంది కమ్యూనిస్టులు వున్నారనీ మాస్కో ప్రకటిస్తున్నది ఈ అంకెలు సరిఅయినవి అయినా కాకపోయినా, మొత్తమొద సోవియెట్ రష్య కుశంత్రం ఫలితంగా ఇరుగుపొరుగుదేశాల ప్రజలు కమ్యూనిస్టు ఒత్తికి తోకలేకపోతున్నమాట నిజం.

ద్వితీయ ప్రపంచ సంగ్రామం అంతంకాగానే 1945 లో మాస్కోలో జరిగిన విజయదినోత్సవ సందర్భంలో మార్షల్ స్టాలిన్ ఉపగ్రహిస్తూ నాజీజం, ఫాసిజం సమూలంగా నాశనమైంది కాబట్టి యూరప్ ఖండ ప్రజలు ఇక స్వాతంత్ర్య పతాకచ్ఛాయలలో యదేచ్ఛగా జీవయాత్ర సాగించవచ్చునని ఉద్ఘోషించాడు. స్వాతంత్ర్య పతాకచ్ఛాయలంటే, నిరంకుశ కమ్యూనిస్టు పతాకచ్ఛాయలని ఆ దేశాల ప్రజలు అప్పుడు ఊహించి వుండక. స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు, నిరంకుశత్వానికిమధ్య ఇంత త్వరలో ఇంత ఘోరసంఘర్షణ సంభవిస్తుందనికూడా అనుకొని వుండరు.

బ్రాహ్మణశాఖలు

బ్రహ్మశ్రీ శతావధాని చెల్లవిల్ల వెంకటశాస్త్రిగారు

“భూమిక్ బ్రాహ్మణ శాఖలం దొకటియై పొల్పొందు నెంతేని నారామద్రామిడశాఖ... భారద్వాజ గోత్రమునకే”

(—మా దేవీభా. ౧ పు.౦—)

“త్రవకు మలిన ధర్మం లేదు” కనక ముందుగా మా శాఖపేరు చెప్పకున్నాను—ఆ యీ పద్యంలో—

“ఎంతేని శారాను”

అనే దానిలో వున్న సంధినిగూర్చి ప్రస్తుతం అంతగా ప్రసక్తి లేకపోయినా అవికాశాన్ని బట్టి బ్రహ్మణశాఖల అరు వ్యాసాంతమందు కొంత చర్చిస్తాను. ద్రవిడ, ద్రమిడ అనే రూపాలు రెండూ వున్నాయి గనక ఆశ్చర్యం కలిగించవలసి వుండదు. ఆ యీ—

బ్రాహ్మణశాఖలు

అవాంతరాలు కాక ముఖ్యమైనవి పదియేదో వ్యాసంలో—

“అంగ్ర ద్రవిడ కర్ణాట మరాటా ఘోరరా స్తథా సారస్వతాః శాన్త్య కుజ్జా గౌడా ఉత్కల మైథిలాః”

ఆ యీ శ్లోకం వుదాహరించినట్లే జ్ఞాపకం. యిందులో, తథా అనే రెండక్షరాలూ తప్ప తక్కిన పదాలన్నీ—

బ్రాహ్మణశాఖలు

నామధేయాలు పట్టని రెండుగా విభజిస్తే పంచద్రావిళ్ళూ—పంచగౌడలూ, అని తేలు తుంది. గౌడలలో వుండే అవాంతరభేదాలు ఆదేశవాస్తవ్యులకు తెలిసినట్లు తదితరులకు తెలియవు కనక దాని జోలికి పోయేది లేదు బాగా తెలియని విషయంపెట్టకొని అపహాస్యాస్త్రాన్ని కావడంకంటే తూంట్టిభావమే యుక్తం. యింక నల్లా—

పంచద్రావిళ్ళు

మిగులతారు. యిందులో కూడా అవాంతరంగా వున్న ద్రవిడశాఖను గూర్చి దాక్షిణాత్యులకు తెలిసినట్లు మనకు తెలియదు.

పంచద్రావిళ్ళు

లో అవాంతరంగా ద్రవిడు, లున్నట్లే—పంచ గౌడలలో కూడా గౌడలన్నట్లు పయి శ్లోకం తెలుపుతూనే వుంది. సత్యే; మొదటి వారిలో మొదట ప్రాంతంలో వుండే కర్ణాటకులలో వుండే అవాంతరభేదాలు గాని, మరాటల లోనూ ఘోరరాలలోనూ వుండే అవాంతర భేదాలు గాని మనకు బాగా తెలియవు కనక వారిని గూర్చి కూడా వ్రాసేది లేదు. ఆ యీ సంధి రాబట్టి తెలిపే పుస్తకాలుకూడా వున్నట్లు గోచరింపదు. మహా రాష్ట్రాలు ఆయుధజీవులన్నంతవఱకు పాణినీయ మూత్రంవల్ల గోచరిస్తుంది. దానికి తథ్యంగా కొంతకాలం వారు రాజ్యాన్ని పాలించారు—

“పుష్పలోపుట్టి, మఖలో మాడింది” రాజ్యం యెప్పుడూ ఆయుధబలాన్ని పురస్కరించుకొని వుంటుంది.

“వీరభోజ్యమనుము రాజ్యము” (భారతం)

“దబ్బకు దెయ్యం జంతుతుంది” యితరులను పట్టి పీడించేవిశాచాలుకూడా ఆయుధానికి జంకి పన్ను చెల్లిస్తాయన్నమాట. ఘోరరులు విశేషించి వర్తకులేమో? వీరిలో పాండిత్యంవల్ల పేరందినవారి కేళ్ళు శ్రుతంకావడం లేదు. తేకటాధ్యరీ—

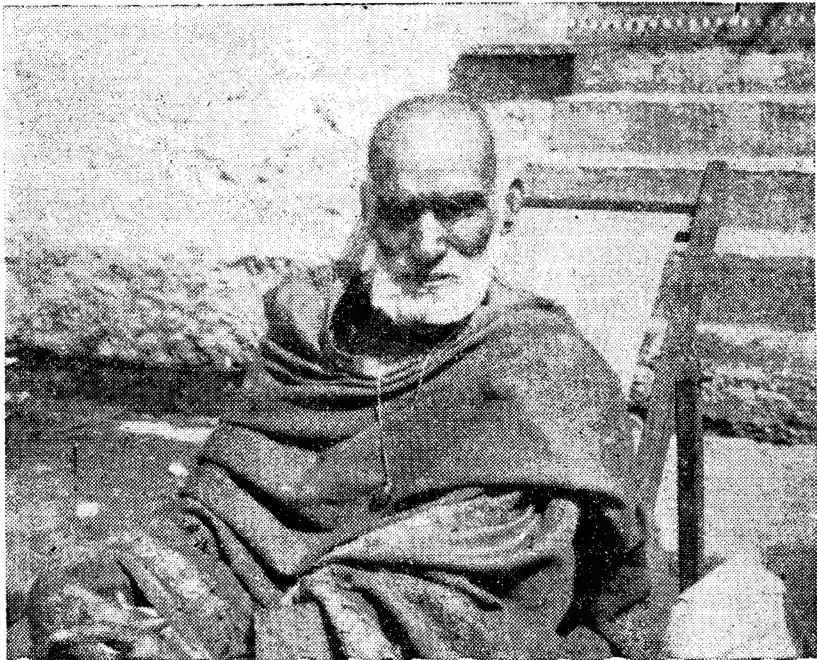
“కేవా ఘోరరసుభ్రవా మనయవా యానాం న మోహవహాః” (విశ్వగుణాదర్శం) అనడంచేత ఆయీ బ్రాహ్మణులు విశ్వవ్యవస్థలని సాక్షాత్కరంపరయా బోధిస్తుంది... “య త్రా కృతి ప్రతగుణాః, యత్ర గుణాస్తత్ర సంపదః”. అయితే తేకటాధ్యరీ యావత్తు జాతినీ బోధించే ఘోరర పదాన్ని ప్రయోగించడంచేత దాన్ని తేవలం బ్రాహ్మణపరం చేయడం సమంజసం

కాదనే శక కనకాశం వున్నా. బ్రాహ్మణలో పాటు యితరులు కూడా విశ్వవ్యవస్థలని కావ లసివస్తుంది. కాని అంతకంటే వచ్చే విషయ త్తి లేదని తెలియి. అయినా మనకు బాగా తెలియని విషయంలో యేదోవ్రాతకు దిగి, తెలిసి తెలియని వ్యాఖ్యాతలవలె అపహాస్యా స్తులం కావడంకంటే యేకాంచమేనా తెలి సినవిషయంలోనే కొంత వ్యాకరించడం సమం జసం కనక ప్రస్తుతం అట్టిది—

“అంగ్రబ్రాహ్మణజాతి”

కనక దాన్ని గూర్చి తెలిసినంతలో కొంత వ్యాకరిస్తాను. యీపేరు, వీరు వసించే దేశం అంగ్రదేశం కావడంచేత వచ్చి వుంటుంది. యిదే కాదు తక్కిన, ద్రవిడ, కర్ణాట మృరా వేర్లు కూడా దీక్షో. యీపేరు గల బ్రాహ్మణులలో అవాంతరభేదాలు చాలా వున్నాయి:

- (1) తెలంగాణులు (2) వేగి నాట్లు, (3) వెల్మట్లు (4) కాసలనాట్లు, (5) ములికి (ముల్క, నానాటికి ములికిగా పరిణమించింది) నాట్లు, (6) కరణకమ్మలు వీరు వైదికులమని కల్పవహరించకుంటారు. అన్యోన్యమూ వీరిలో

వీరికి పంక్తిభోజనాలు (ఆహితా గ్నులకు తప్ప) కలవు మంచప్పిత్తు (వివాహాలు) మాత్రం యేలేశ్వరోపాధ్యాయులనాటినుండి లేదు. అంతకు పూర్వం వున్నట్లే పూహించాలి. ఉపాధ్యాయులుగారి కొమార్తెకు విశ్వ బ్రాహ్మణుడు భర్తగా (ప్రమాదంచేత) తటస్థ పడ్డాడనిన్నీ ఆకారణంచేత ప్రతిస్పృతి సం దర్భం లేనియీ వివాహానికేదో బ్రాహ్మణలో ఆచారంగా పరిణమించిందనిన్నీ చెప్పకుంటారు. “ఏలేశ్వరోపాధ్యాయులు” గారు చాలా గొప్ప వారని తోస్తుంది. ఆయన వెల్మటిశాఖీయులే. ఆ యింటిపేరివారు ఆశాఖలో మొగల్లు రి గ్రామంలో నేడున్నా వున్నారు. ఇతరత్ర కూడా వుండివుంటారు. నాకు అక్షరాభ్యాసా నంతరం (రెండో గురువులు) యేలేశ్వరపు శ్రీరామశాస్త్రిగారు. ఆయీ వంశీకులు, పుష్పాధ్యాయులుగారి, కొమార్తెకు ప్రమాదవశతః ఘటించిన “విశ్వబ్రాహ్మణజామత్యకత్వం” కారణంగా ఆయీ శాఖవారికి వెలి (బహిష్కారం) వచ్చి తద్వారా వీరువెలినాట్లుగా యేర్పడి, తుదకు వెల్మట్లుగా వ్యవహరింపబడుతూ వున్నారని వొక పుక్కిటి పురాణం శ్రుత మవు తుందిగాని, అది యుక్తిసహం కాకపోవడంచేత అనాదరణీయం. యెవరో వృథా శాఖాభిమానులు “దురభిమాన గ్రహవేళ భూమధూపితులు కల్పించి వుంటారు. పాకనాడు, కాసలనాడు, వేగినాడు వగయిరా పేళ్లవంటిదే యీ వెలనాడున్నా. వెలనాడు అనేది విదర్భదేశానికి నామాంతరమని విసికిడి వుంది. అతేవాసులు బ్రాహ్మణులు

ల్నాటివారు అయితే, ఆదేశంలో వసించే త్తత్త్విమాదులు కూడా వెల్మట్లు కావద్దా! అనే శంక కనకాశం లేకపోదు. ఆ శంక యితర నాడులకూ వుంది. అటు నిరుత్తరః పూర్వః పక్షః—యేకారణమో? బ్రాహ్మణులకుమాత్రమే ఆయీ పేరు కలిగింది—యింతే యిప్పుటికే చెప్పే సమాధానం. వెలనాటి చోడుడు అనే పేరుతో వొకరాజు వున్నట్లు దేనిలోనో చది విన జ్ఞాపకం. ఆయీ అంగ్రబ్రాహ్మణులలో వుండే యావత్తు అవాంతరశాఖలూ వొక ప్రక్క, వెల్మటివారొకప్రక్క వుండే టట్లు విభజించి తూకం వేస్తే యింకా, వెల్మటివారే మొగ్గుతారని తోస్తుంది. యీశాఖ సంఖ్యాబాహుళ్యానికే కాదు, పూర్వం—“వేద శాస్త్రసంపత్తికే” కాదు, విశ్వవ్యాపికే కాదు, అన్నిటికీ అంగ్రబ్రాహ్మణశాఖలలో అగ్ర గణ్యంగా కనపడుతుంది. ఆఖరికి ఆగ్రహిత్వాని మూలా దానిన్నీ మొన్నటినుంచి యీశాఖకే, తి. శా. గారివల్ల యెక్కువ గౌరవం కల్గింది అతనిదే యీ వాక్యం—

“వెలనాటివాడ గవితకు వెల నాటివ వాడ”

అన్నాడు తిప్పతిశాస్త్రీ యేదో సందర్భ ములో. యింకా కొందఱు వీరిలో కవు లున్నారు. కాని ‘నఖలు’ సర్వోపి వత్సరాజు. అనేక కారణాలవల్ల వెల్మటిగారికి అగ్రతాం బూలం యీవలసి వస్తుంది. ఆ శాఖలో— ఆ-బూ-చే-లు మఱి సుప్రసిద్ధులని గోదావరి జిల్లాలో చెప్పగా వినడం. ఆ అంటే ఆ కేశవ వారు, బూ అంటే, బులుసు, చే అంటే. చేవలి యీ యింటి పేర్లవారు వేద

య్యారాయం కాక యోగాయ్యారాయం. పట్టి యిప్పుడు వచ్చిమాస్తే యే మనుకోవలసి వస్తుందో? అనిపిస్తుంది నాకు. యిది గతజల సేతుబంధనం. అంగ్ర బ్రాహ్మణులలో సర్వ విధాల వెల్మటి వారు అగ్రగణ్యులు. పేరూరి ద్రావిళ్ళు లేదా వెద్ద ద్రావిళ్ళు. యీ ఈషదసమాప్తా కల్పప్రకృత్యయః, ఆయీ “కల్ప” తొల్యాన్ని చెప్పేటప్పుడే ప్రత్యయంగాని, వేదంగాని చెప్పేటప్పుడు స్వతంత్రబ్ధమే (కల్పశ్రేణి వడంగాని-మా). యీచర్య “మం” న గూర్చి వేటొకవ్యాసంలో విస్తరించడంచేత స్ఫురించి విడువూన్నాను. అయితే యీరెండు శాఖలూ తప్ప యితర శాఖలు యెందుకూ పని! రానివి కావు. వారిలోకూడా లోకోత్తరులైన పండితులు వుండేవారు.

- (1) భాగవతుల హరిశాస్త్రిగారు (2) ఇంద్రగంటి విశ్వపతిశాస్త్రిగారు (3) కొవ్వూరు గోపాలశాస్త్రిగారు (4) శిష్య కృష్ణమూర్తిగారు (5) ఆజీవిళ్ళ వేంకటశాస్త్రిగారు (6) నడివింటి మంగళేశ్వరశాస్త్రిగారు (7) పుల్లె దక్షిణామూర్తి శాస్త్రిగారు (8) ఇంద్రగంటి గోపాలశాస్త్రిగారు (9) మంత్రవాది లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారు.

ఈలా యేకరువుపెట్టవలసి వస్తే వందలకొల దిగా పెరుగుతుంది జాబితా. గతించిన వికారి వత్సరం చాలామంది పండితులను మాట దక్కిం చుకుంది గాని, లేనిపక్షంలో యింకా యిప్పటి క్కూడా చాలా మంది వుండేవారే, ఆ వికార సంరంలో-సప్తగహవాటం తలసించింది. అది దేశానికి అనేకవిధాల అరిష్టపాదకమని మాపరమ గురువులు, కొవ్వూరులో శాంతికి పుష్కరమింది చాలా పని చేశారు. వారు అదీక్షలోనే పరమ పదించారు—

“కలిమానం జాక యెదువే లరగ నే కత్రస్థ సప్తగహ మ్ములకుక్ శాంతి యెనర్పుచక్ శ్రేమ లవ మ్ముక్ లేకయే బ్రహ్మయం గలసెక్ బ్రహ్మగురూత్తమందు దశమి కంజా ప్రవారంబు నా ద్యులసత్పత్తము కాన్తికమ్మున వికా ర్యబ్రమ్మునం గూడగన్”

జాబితాలో వుదాహరించిన నామధేయా లన్నీ యితరశాఖలపండితులవే. వెల్మటిశాఖ విస్తరించి వుండటంచేత వారిలో పండితసంఖ్య కూడా విస్తరించే వుండేది. యితరశాఖాసంఖ్యను బట్టి పండితసంఖ్య యితరశాఖలలోనూ వుండే దన్నమాట. శాఖలన్నిటిలోనూ మా ఆరామ ద్రావిడశాఖ సంఖ్యలో చాలా తక్కువది. కవులూ, పండితులూ, యజ్ఞకర్తలూకూడా యీ శాఖలో చాలా తక్కువేగాని, యజ్ఞకర్తల బుద్ధిక్కులకూ వుపకరించే గ్రంథం, ఆజీవి, అనేది కాకరపర్తి వాస్తవ్యులు ఆజీవిళ్ళ వేంకట సోమయాజులుగారు రచించడంచేత బుద్ధిక్కులలో వారిపేరు యెఅగనివారు వుండరు.

యీ సోమయాజులు గారు, ఆ పు రాయ యశస్వింద్రోదయం అనే అలంకార గ్రంథం కూడా రచించారు. యీయన కవిత్వం అగ్రహారాలు చాలా సంపాదించింది. ఆఖరు వయస్సులో పెద్దాపుర సంస్థానంవారు వీరికి అగ్రహారం యిస్తూవుండగా మంత్రి పాణికి పల్లి రామచంద్రుడుగారు చెడగొట్టినట్లు చెప్ప కుంటారు. దానికి కారణం రామచంద్రుడుగారు సోమయాజులుగారిని విందుకు ఆహ్వానిస్తే యాజులుగారు అంగీకరించక పోవడమే. సోమ యాజులు వారు యితరులు వండినది యేలాగూ తినరు. అందుకు దివానుగారికి కోపం రాలేదు. “అయ్యా! మీరు చేసుకునే స్వహస్తపాకం, మాగృహంలో, మా పదార్థంతో చేసుకుంటే మాకు సంతృప్తి. తద్వారా మా పెద్దలు తరిస్తాడ మేమూ తరిస్తాం” అని ప్రాధేయపడితే కూడా సోమయాజులుగారు, దానిలో యేం ల వస్తుందో, వైదీకానికి? అందుకు కూడా వు, హూ, ససేమిరా; అని ఛాందసంగా బిజ్జిబియడం చేత రామచంద్రుడుగారికి వొళ్ళు మండే ఆయీ అపకారం చేసినట్లు చెప్పకుంటారు. కలిపోటుకన్నా కలంపోటు మిన్నగా పని చేస్తుం దన్న మాట పూరికే ఫుట్టలేదు. ఆ యీ (22వ పేజీ చూడుడు)

ఆంధ్ర విమర్శ

యం. విమర్శ

అమెరికన్, రష్యన్, రాజకీయ నాయకులు, ఒకరినొకరు తృప్తిపరచు ప్రపంచ సంగ్రామ ప్రేరేపకులంటూ పరస్పరం నిందించుకొంటూనే యుద్ధప్రలాపాలు సాగిస్తున్నాడు. మొన్నటి వాషింగ్టన్ సమావేశాల్లో, అమెరికన్ నందకి కూడా, విమర్శిస్తూ యుద్ధప్రలాపం అని నిశ్చయించుకొని కలిసిపోయింది.

“అవకాశవాదం” అంటూ తెలుగు కమ్యూనిస్టులు, లెనిన్ ప్రోత్సాహం చెబుతూ ఉండటం వింటూంటాము. ఆ అవకాశవాదం అపధర్మంగా మారినట్లంటూ, మరే ఇతర సీనియరులతో మేళవించి లెనిన్ అనుసరించాడో ఏమోగాని, నిత్యధర్మంగా, బ్రతుకు తెరువుగా, రాజకీయ కోటిలాదికి ప్రాపకంగా అవలంబించినవాడు విమర్శిస్తూ.

ఒకసారి మిషన్-టు-మాస్కో అనే సినిమా చిత్రంచూసి, విమర్శిస్తూ పొట్ట చెక్కిలయ్యేటట్లు నవ్వి ప్రక్కనున్న కామ్రేడునుకూడా కొగలించుకుంటూ విరగబడి నవ్వాడు. ఆ నవ్వుకూ కావలసినంత కారణం ఉండనే ఉంది. ఆ చిత్రంలో 1936-38 నాటి మాస్కో విచారణలో పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ గా ఉరుములు మెరుములు కురిపిస్తూ తొమ్మిదో అత్యంత పారాయణలో నడుచుకున్న కాలం నల్లస్తున్నకర్త, పాడుగా, పెద్ద బిలిగడ్డంతో నిలబడ్డాడు. నిజంగా ఆవేళ అట్లా ప్రవర్తించిన అసలు విమర్శిస్తూ పొట్టిగా, బొడ్డుగా, నున్నగా గీచిన గడ్డంతో, కళ్ళలోడుతో ఉంటాడు. తన నల్లరి పెద్దానున్న చిత్రం లోనే గూఢచర్యన్నా ఏ మాత్రం సందర్భం కనిపించినట్లుగా కనబడేటట్టి విమర్శిస్తూ పొట్ట చెక్కిలయ్యే వాస్తవంతో తోచుకుంటాడు.

చిత్రనిర్మాతలు తెలిసి కావాలని చేసిన పాత పాటయి ఉండదు. కానీ బొత్తిగా సందర్భం లేదనేందుకు వీలేదు. ఎందుకంటే, అసలు విమర్శిస్తూ కేటం యురభాదే కాకుండా, ముఖము, యా పురేఖా విలాసాలు, వ్యక్తిత్వము, అన్నీ ఇట్టే మార్చుకుంటే చలాకీ, “అవకాశ”వాద ప్రతిజ్ఞ ఉంది.

ఇవార్ క్రెస్టోలో అతని కంటో బలియమైన స్థానమే ఉంది. అయినప్పటికీ, అతను అక్కడే, మనకభిల్ల నవాబుల మంత్రాల్లాగా, వందిమాగధక్త వారవిధానంలోనే నాయకులతో, అతిముఖ్యతగా మనలకంటాడు. అంతిరాలియ సమావేశాల్లో అతని ఉపన్యాసాలు చూస్తే, స్వయంప్రతిభ, భావనో విశిష్టతలు కనబడవు. స్టాలిన్ తత్వపరిత్రవ నిరూపణకు అమోఘమైన చిటికెలుగా కనపడ్డాయి. విశేషాంగముంది మల్టా అతర్వాత సమావేశాల్లో ఉన్నప్పుడు ఆ ప్రక్కన విమర్శిస్తూనిచూస్తే, కలెక్టరును చూడబోయిన తాసిల్దార్ ప్రక్కనుండే తాలూకా గుమాస్తా కంటే, మహావీరుడుగా బిడి బిడి కనబడుతాడు. ముఖాన్ని నిత్యం చిటిచివున్న అతింజే ఉంటుంది. కారి సంతోషచిహ్నము అనిపించదు. సోవియట్ రష్యలో మున్నెవీళ్ళుగా ఏ ఎండ్ కా గొడుగు పట్టగల తీవ్రశక్తిలో నిమగ్నమైన వ్యక్తి శిక్షాభాగంగా అలరగ్గుకొన్న మందహాసం అది.

2

సోవియట్ అగ్రనాయకులలోకల్లా పరంపరాగతమైన కార్మికవంశోద్భవ గౌరవం లేని వాడు ఒక్క విమర్శిస్తూనే. రాచరికవంశికమైన రక్తధార విమర్శిస్తూ ప్రవహిస్తూనే ఉండటం. 1782 లో అస్టోర్ గారిషియా దేశ ప్రాంతాల్లో ఒక విమర్శిస్తూ, అస్టోర్ మహారాజు ప్రాంస్ II బేరన్ ఆఫ్ ది హోలీ రోమన్ ఎంపైర్ గా చేశాడు. ఆ హోదా యే మళ్ళీ మొదటి నికోలస్ జూరు చక్రవర్తి, యుక్రేనియన్ రాష్ట్రమైన వారత్ మోనియాలో ఉన్న మరో విమర్శిస్తూ జ్ఞాతివంశానికి కట్టబెట్టాడు. మన విమర్శిస్తూ పితృపితామహాలకుమాత్రం అనుచు అంటలేదు.

కేవల పట్టణంలో 1883 సం॥ డిసెంబరు 10వ విమర్శిస్తూ జన్మించాడు. తండ్రిని మండుల న్యాయవరము. బాబూ కేవల పట్టణాలలో నుట్టాడు చదువు పూర్తి చేసుకొని “హేక్టర్” అని పేరుసంపాదించాడు చదువుల కాలంలోనే ఆ ఊరి అందగత్తె, కాసిట్ లినా మిశెలో

వాను వలచి తర్వాత పెండ్లి చేసుకున్నాడు. 1901 లో కేవల న్యాయవాది పరీక్షకు చదువు సాగించాడు. రష్యా అట్టుడికి పోతున్న గోజు లవి. విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు, ఇంజనీర్లు, లాయర్లు, ఒక రేపటి చదువుకున్న వాళ్ళంతా, రాజకీయోద్యమాలలో పాల్గొని, జైళ్ళను, దేశాంతరవాసశిక్షలను, ధైర్య సాహసాల్లో ఆహ్వానిస్తూ శిక్షలకు లలి విపోతున్నాడు.

యువకుడు ఆంధ్రీకూడా ఒక విద్యార్థి ఉద్యమంలో పాల్గొని, విశ్వవిద్యాలయం లోంచి వెళ్ళగొట్టబడ్డాడు. 1903 లో మెన్షిక్ పక్ష అగ్రశ్రేణిలో చేరాడు. (సోషల్ డెమాక్రాటిక్ పక్షంలో వీరికలై మెన్షిక్ పక్షం ఏర్పడింది).

1905 విప్లవంలో, విమర్శిస్తూ ప్రత్యక్ష రాజకీయాల్లో దిగవలసివచ్చి రాటులేరాడు. నైత్య కార్మికుల సమ్మెను నడిపటంలో పాల్గొన్నందుకు, ఒక కోట లో ఏడాది నిర్బంధశిక్ష విధించారు.

ఇంతకుమించి, ఈయన ఉద్యమంలో పడ్డ శిక్ష లేమైనా ఉన్నాయేమోనని, సోవియట్ ఉద్యోగులు కంచుకాగడాల్తో బదిలి నా దొరక లేదట. కమ్యూనిస్టు నాయకులుమాత్రం, 1907 లో విమర్శిస్తూ జరిగిందంటూ ఒక హత్యాప్రయత్నాన్ని గొప్పగా చెబుతారు. అట్లాంటిదేదైనా జరిగే ఉంటే, విమర్శిస్తూ విప్లవ ఉద్రేకాన్ని చల్లాల్సిందే పనికివచ్చిందిగాని ఏమాత్రం దెచ్చగొట్టి వేడెత్తించినట్లులేదు. ఆ తర్వాత ఒక దశాబ్దండాకా, విమర్శిస్తూ చాలా భయభక్తులతో మెలగే సంసారి తీవి తమే గడిపాడు. ఒక పుష్కరం సాగిన చదువుతో, చివరకు 1913 లో న్యాయవాది పట్టంతో, బాబూలో, న్యాయవాదకృత్తి సాగించాడు. ఇక్కడున్నప్పుడు, ఆ తర్వాత విప్లవానికిమందు వృత్తి మాస్కోకు మార్చి నవ్వడూకూడా, విమర్శిస్తూ న్యాయవాద వృత్తిలో ఎక్కువ గిట్టబాటెనట్లు కనబడదు. ఏదో చేతికి, నోటికి సంబంధము కలుపుకొనేంత హామీ హామీగానే సంపాదన సాగింది.

ఫిబ్రవరి 1917 విప్లవంలో విమర్శిస్తూ ఒక దశ అందుకుంది. రోమానోవ్ లను తొలగించి ప్రజాతంత్రవాదులకు ప్రభుత్వంలోకి వచ్చి, మాస్కో జిల్లాపాలకులలో విమర్శిస్తూ చేర్చింది. అట్లాబయల్ పెట్టాగ్రాడ్ లో కమ్యూనిస్టుల ప్రాబుల్యంలోకి వచ్చేటట్టి, నా ముపక్షం నుంచి, కుడి పక్షానికి మారి బోల్షివిక్కులను తూర్పురపటసాగాడు. కారణం ప్రభుత్వం వారే వామపక్షంగా తయారౌతుందనే.

1918 లో జర్మన్ సైన్యం చితికిపోయేటట్టు టిక్కి, రష్యాలో రాచరిక వ్యతిరేక విప్లవం బయలుదేరింది. విప్లవానికి కాత్మికప్రాధాన్యం తగ్గిపోయి, మధ్యతరగతి నాయకత్వపు రిపబ్లిక్ తయారయింది. కాని బోల్షివిక్ తత్వవేత్తలు జర్మన్ వ్యవహారాలకూడా, కమ్యూనిస్టు స్వర్గం కేసీ దారి తీస్తున్నాయని జర్మన్ లో చేతులు కలిపి, వాళ్ళ పార్టీరామిక కాలాన్ని తమ ఆపారమైన దేశసంపదన వెలువరించటాని కుపయోగించవచ్చుననే ప్రచారం చేయసాగారు. కాని జర్మన్ చరిత్ర సూపాంతో, తెలివిబడి విమర్శిస్తూ “సంస్కారపథని” నెమ్మదిగా మార్పురావాలనే విశ్వాసం వదులుకొని తన పక్షంలోనుంచి జారసాగాడు. అక్కడికి 1919 లో మెన్షివిక్కులతోనే ప్రచారానికిలూలాకు బయలుదేరి, దక్షిణాదినుంచి వస్తున్న తెల్ల సైన్యాలతో ఘోరంగా పోరాడాలని కార్మికులను హెచ్చరించాడు. ఒకప్పుడు సోవియట్ రాజ్యం నిలబడేమోనని అధైర్యం తోచి, బోలిష్ పాడుకుగా, అక్కడికి నివృద్ధివాదునికూడా ఆహ్వానించాడు. కాని 1920 నాటికి ఒక నిశ్చయం తెచ్చుకొని బోల్షివిక్ సభ్యత్వానికి

ప్రయత్నించాడు. వెంటనే సభ్యుడిగా చేర్చుకొన్నాడు.

బోల్షివిక్ పక్షంలో చేరి చేరటంతోనే, 7 ముక్కల వైకి వచ్చినవాడు కాదు. విమర్శిస్తూ ముందు వెల్షివిక్ పక్షంలో ఉండి బురఖా మార్చినందుకు, బోల్షివిక్కులు కొంత అనుమానంతోనే మాడసాగారు కాని “మధ్యవైష్ణవునికి నామములపెద్ద” అన్నట్లు బోల్షివిక్ ఆదర్శాలను, మహాతీర్థంగా పాలిస్తూ సత్కార్యచరణకు దిక్షతో పూనుకొన్నాడు. ఎనిమిదేళ్ళు, ఒక్క హూసం చేసుకొని పనిచేశాడు. ఆహారభాగనంది, విద్యాభాగనంది, అక్కడినుంచి న్యాయభాగనంది కమ్యూనిస్టుగా వెలిగిండు. ఆ తర్వాత సోవియట్ రిపబ్లిక్ నుండి డ్రైబ్టు నల్ మహా న్యాయస్థానపు, శిక్షాసంఘంలో పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటరుగా నియమితుడయ్యాడు. తర్వాత మాస్కో విశ్వవిద్యాలయంలో న్యాయ శాస్త్రాచార్యుడై, క్రిమినల్ ప్రాసీజరు ఉపాధ్యాయత్వం వహించాడు. విశ్వవిద్యాలయం, డీకాగాను, తర్వాత అధ్యక్షుడుగాను, తర్వాత సోవియట్ రిపబ్లిక్ విద్యాభ్యాసభ్యుడుగాను తర్వాత, కేంద్రవృత్తి శిక్షణాభాగనంది అధిపతి గాను ఆయాగిడు.

1928 నాటికి, విమర్శిస్తూ తనకి నచ్చిన పనిదొరికింది. యుక్రెయిన్ ‘మిక్తి’ బోర్డు గనుల్లో కొందరు యింజనీర్లు, కావాల్సి పని ముందగోడిగా చేయించే విధానం సాగించారు. వాళ్ళపై కేసు నడిపి శిక్షించాల్సి పనివిమర్శిస్తూ పెట్టారు. వణికిపోతూ తమ శిక్ష వేడుతున్న ఆ దోషులమీద, నిప్పులు కురిపించి, వీరభద్రావతార మెత్తి, “అమ్మాస్టాలిక్ నన్నా స్టాలి నిస్తురా!” అనిపించుకొన్నాడు.

విదేశీతర్వాత సోవియట్ ప్రభుత్వం మళ్ళీ, నల్ శిఖరలందరినీ కూర్చి, మహాన్యాయవిచారణ నాటకం సాగించింది. ఆనాటకంలో రాక్షసపాత్రలు లెనిన్ గ్రాడ్ లో నిలిక్కర్లు ఎలక్ట్రిక్ కంపెనీ లో పనిచేస్తున్న బ్రిటిష్ ఇంజనీర్లకు వాళ్ళతోపాటి రష్యన్ సహాయకులకు ఇచ్చారు. ఈ విదేశీ విద్రోహులపై ధర్మపాఠం ప్రయోగించే పాత్ర విమర్శిస్తూ. ఎనిమిది గంటలు వాళ్ళపై ఉపన్యాసం వడగళ్ళ వరంగా కురిపించి, చివరకి ఆ బ్రిటిష్ వర్గంలో, “ఈ దేశానికి సంబంధించినంత మటుకు మీ ఉపయోగం మాకేమీ ఉండంటే, మా పొలాలకు మిమ్మల్ని ఎరువుగా చెయ్యటమే” అని ఉద్ఘాటించి ముగించినాడు. (బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము, ఈ మహా త్కృష్ట భాగ్యం వాళ్ళకు లభించకుండానే చేసిందిగాని,

విమర్శిస్తూ ఈ లోపునే తన వేతనవేతగా వాళ్ళపై కోపం తీసుకోకపోలేదు) ఆ విచారణలోనే దోష నిరూపణ విధానాన్ని, ఒక ప్రత్యేక కళగా గొప్పగా అవగృహిస్తూ విమర్శిస్తూ.

మాడేళ్ళ తర్వాత మాస్కో విచారణలో ప్రపంచమంతా అట్టుడికి పోయింది. ఆ విచారణలో దోషులు, సర్వాభియోగాలను, “విద్రోహీ, హత్యలు, ప్రభుత్వముపై కుట్రలు, ప్రభుత్వాన్ని పడేసేందుకు పంచమాంగదళ వ్యాపారాలు” ప్రభుత్వానికి ప్రజలూ కూడా ఇంకా మహాఘోరపాతకాలు తాము చేసినట్లు స్వయంగా ఒప్పుకొనేందుకు ఏమేమీ గూడు పుతాణిలు జరిగారో ఎవరికి తెలియదు. అనేక మంది అనేకవిధాలుగా అభిప్రాయాలు పడ్డారు. కొందరు దోషులకు, శిక్ష తగ్గిస్తామని, అక్రమేటి మహాపాతకాలు ఒప్పించారు. వాని ప్రతివాదులు ఏకమై కూడబలుక్కొని న్యాయ విచారణ నాటకం జరిపినట్లు అనిపించింది. ఒక్కసారి మాత్రం మాత్రం జర్మన్ రాయబారి క్రెప్లిన్ స్కీ తన పూర్వంబప్పుగానే నేరాలన్నీ, అబద్ధమని కోర్టులో అల్లరి చేశాడు. వెంటనే తెలివనక్క అరిగి లాగేకారు. విమర్శిస్తూ ప్రతిబోధించేత, తాను చేసింది, మోసం, అకార్యం, అంటం చాలదనే దేశద్రోహని కింకా అతితమైన ఘోరపాపమనే అనిపించాడు. కొందరు దోషులు విమర్శిస్తూ తమ తమ నేరాల ఘోరస్వరూపం అందించటం మొదలుపెట్టారు.

మాస్కో విచారణ లోని దోషులపట్టి చూడూంటే, సోవియట్ మహావీరుల వామాల పటికలాగ కనబడుతుంది. మాలటోవ్, జూధావ్ లాంటి స్టాలిన్ అనుమానాలు ఒక రిద్దరు మనహాయింపుగా ఆనాటి సోవియట్ సాధానికి మహాస్తంభాలనుకొన్నవాళ్ళంతా ఆ విచారణలో దోషులుగా నిలబడ్డారు. (వెమియర్ గైకోవ్, బ్రిటన్ రాయబారి సోకోల్నికోవ్, జర్మనీరాయబారి క్రెప్లిన్ స్కీ, సోవియట్ పక్ష ఆదర్శాలకు నేత నియాటి

(20-వ పేజీ చూడుడు)

జీవితమునకు తొత్తకాంతి!

మండిత. గోపాలాచార్యులవారి

జీవామృతము

ఈ ఆనంద సందేశం

ఒక ఆరోగ్యచిత్రం. జీవామృతము బలవర్ధక శాస్త్రం.

స్త్రీలు, పురుషులు సేవింపవచ్చును. ఇది జీవితమునకు తొత్తకాంతినిచ్చును. శేవమునకు మరకుదనమునిచ్చి దేదీప్యమానమైన ఆరోగ్యమును ప్రసాదించును.

అయుర్యదాశ్రమం నిమగ్నము ముద్రాని 17

విశాఖపట్టణంలో నెహ్రూ ఉపన్యాసం

విశాఖపట్టణంలో పండిట్ నెహ్రూ

పండిట్ నెహ్రూను ఆంధ్రదేశం మార్చి 14 వ తేదీన అఖండస్వాగత మిచ్చింది. ఆంధ్ర దేశంలో ప్రతిపట్టణంనుంచీ, ప్రతిగ్రామంనుంచీ ప్రజలు నెహ్రూదర్శనార్థం విశాఖపట్టణం వచ్చారు. ప్రజానాయకునిగా నెహ్రూకు స్వాగతమిచ్చారు. భారతావనికంతటా వాస్తవంగా ఇతడే పాలకుడని మాత్రం కాదు. కాని, నెహ్రూ రాకముందే పోలీసు బందోబస్తు కట్టు దిట్టంగా చేయబడింది. ఉత్తర సర్కార్లలో ప్రతిఘటననుంచి రిజర్వ్ పోలీసుదళాలూ, ముఖ్యంగా స్పెషల్ పోలీసుదళాలు రావించి బడినవి. ఇంతకట్టుబట్టునున్న పండిట్ నెహ్రూ దర్శనం ఆందోళనకలిగించింది.

రోడ్లవెంబ బాటలు తీర్చి నిలచిన ప్రజా సమావేశాన్ని పండిట్ ప్రీతిపూర్వకంగా మంద హస్తంతో తిలకించారు. ఈ అవకాశంలోనే ఆంధ్రదేశీ నాయకులందరినీ (అన్ని వర్గాలవారినీ కూడా) ఒకచోటచూసే భాగ్యం విశాఖపట్టణం పొందుతు కలిగింది. డా॥ పట్టాభిగారు, శ్రీ ప్రకాశంగారు, శ్రీ రంగాగారు, మద్రాసు మంత్రులు అందరినీ ఒక వేదికపైనే చూడగలిగారు.

పండిట్ నెహ్రూ చాలా ఉత్సాహంగా ఉన్నారు. విమానాశ్రయం నుంచి తిన్నగా నాకా ట్రయానికి సరిహద్దగా వచ్చారు. పరివారమంతా ముందు వేదికపైకి వచ్చి ఆసీనులైనారు. పండిట్ నెహ్రూ చక్కచానకీళ్లెల్ల జలఉప నాకపుల్లభాగాన్ని చూశారు. నాకానిర్మాణ నిపుణుడు కాంట్ బెల్ నెహ్రూకు ఆప్రాంతాన్ని చూపారు. వేదికపైకి వచ్చి భూమిమీద వేడోత్త ఆశీర్వాదం పొందారు. ముఖంలో ఆనందం నాట్యం చేస్తుండగా ముగ్ధమతో నాకపై స్వస్తి రిచించారు. కొబ్బరికాయను ఓపేసి వివరిస్తూ, పగలలేదు. బంతితో ఆడుకొనే బాలుని రీతిగా ఆనందోత్సాహంతో తిరిగి కొబ్బరికాయను విసిరికొట్టారు. పగిలింది. వేద భూమి మధ్య రజ్జువు ను తరించారు నాక వయ్యారంగా జలంతో ప్రవేశించింది. పదిహేనునిమిషాలు ఆశ్రంతో ఆందూ చూశారు. తరువాత పెద్ద భారం తీసట్లు ఆందూ శ్యాసనించారు. వచ్చిందో హిరాచంద్, పండిట్ నెహ్రూలు పరస్పరం ప్రసన్నదృష్టులు ప్రసరించారు. పండిట్ నెహ్రూ అరగంటకేపు హిందూస్తానీ

లోనూ ఇంగ్లీషులోనూ ప్రసంగించారు. ఉత్సాహంతరం హవామహత్లో విశ్రమించారు. అక్కడే ఇతర నాయకులు ఆలూబ విడిది దిగారు.

పండిట్ నెహ్రూ నిత్యం ఏదో యోచిస్తున్నట్లుంటారు. పెదవులు కదుల్తుంటాయి— ఏదో తినలో తాను ప్రసంగించు కున్నట్లు. మధ్యాహ్నం విశ్వవిద్యాలయంలో ఉపన్యాసం విన్నవారు, బహిరంగసభలో విరామసమయంలో పండిట్ నెహ్రూను చూసినవారు తప్పుకం చేస్తున్నారని నిర్ణయించిన హామెల్తో పాత్రను జ్ఞప్తికి తెచ్చుకోకపోయింది. విశ్వవిద్యాలయంలో మాట్లాడుతూ “మనసులో ఏదో సందేహం కలుగుతోంది. మన భావాలలోనూ, మన చేతల్లోనూ ఎక్కడో లోప మున్నట్లు మీకు తోచడం లేవా? దేశంలో ఇటీవల సంఘటనలు చూస్తే ప్రతివారికీ ఈ సందేహం కలిగి తీరుతుంది” అన్నారు. ఈ మాటలు ఒక్కసారికాదు, పదేపదే చెప్పి, యువజనులందరూ దీన్ని గురించి తీవ్రంగా యోచించాలని చెప్పారు. ఈ సందేహం పండిట్ నెహ్రూ మనసును పీడిస్తున్నదని అందరికీ తోచింది. విశ్వవిద్యాలయంలో ఉపన్యాసాన్ని బట్టి నెహ్రూను స్థిరచిత్తంలేదని గోచరిస్తుంది. సమస్య అన్నిటిని ఏకరువుపెట్టి పరిష్కరించడానికే మాత్రం నెహ్రూ వెళ్తున్నట్లు అందరికీ కనిపిస్తుంది.

ఆంధ్రరాష్ట్రాన్నిగురించి మాట్లాడుతూ “మేము ప్రత్యేకరాష్ట్రాన్నిరాజ్యం చేయగలమని వాదన విచ్చియున్నాం. త్వరలోనే ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడగలదు” అన్నారు. కొందరు కరతాళధ్వనులు చేశారు. వెంటనే నెహ్రూ “అప్పుడే కరతాళధ్వనులు చేయండి, ముందు ఆలోచించవలసినవి ఎన్నో ఉన్నాయి” అన్నారు. ఆంధ్రరాష్ట్రాన్నిగురించి కాంగ్రెస్ నివేదికలోని వాదనభావతప్ప భారత ప్రభుత్వానికి స్థిరంగా ఏటి ఆభిప్రాయం లేదని అప్పుడే తెలిసింది.

సాయంకాలం బహిరంగసభలో జనసమావేశాన్ని చూసి పండిట్ నెహ్రూ ఉత్సాహం ఇనుమడించింది. ఏ భాషలో మాట్లాడనని నెహ్రూ సమీపంలో ఉన్న రంగాగారిని ప్రశ్నించారు. ఇంగ్లీషులో ఉపన్యాసించమని రంగాగారు సూచించారు. “ఏమిటి, ఇంగ్లీషు

లోనా మీరు మాట్లాడుతున్నది?” అన్నారు నెహ్రూ. ఇక్కడవారికి హిందూస్తానీ రాదనీ, ఇంగ్లీషులో మాట్లాడితే తెలుగులోకి అనువదించవచ్చని రంగాగారు రన్నారు. “ప్రతివాక్యానికి అనువదించుటంటే నేను మాట్లాడలేను. ముందుగా హిందూస్తానీలో మాట్లాడతాను. నా ఉపన్యాసం పూర్తిఅయినతరువాత తెలిగించుకోవచ్చును. తరువాత తిరిగి ఇంగ్లీషులో ఉపన్యాసిస్తాను” అన్నారు నెహ్రూ. దీనికి అందరూ అంగీకరించారు. నెహ్రూ హిందూస్తానీ ఉపన్యాసాన్ని శ్రీ చక్రగిరి బలరామకృష్ణయ్యగారు, ఇంగ్లీషు ఉపన్యాసాన్ని శ్రీ తెన్నేటి విశ్వనాథంగారు అనువదించారు.

ఉపన్యాసవేదికపైకి వచ్చి పండిట్ నెహ్రూ లక్ష్యంగా వచ్చిన జనానికి దర్శక మిచ్చారు.

రంగాగారు పరిచయ వాక్యాలు పలుకుతున్నంతసేపూ, తరువాత దుగిరి బలరామకృష్ణయ్యగారు రోకసారి, తెన్నేటి విశ్వనాథంగారు రోకసారి తమ ఉపన్యాసాన్ని అనువదిస్తున్నంతసేపూ, పండిట్ నెహ్రూ కాలు నిలువకుండా ఉపన్యాసవేదికపై పవార్లుచేస్తూ యోచిస్తూనే వున్నారు. కొంతసేపు వేదికపైపావాలపై కూర్చున్నారు. అప్పుడు తెలుగులో మాట్లాడేటట్లుగా ప్రజలు స్పృహపడే సంగతి, సమీపంలో ఆసేకమంది నాయకులు స్పృహపడే సంగతి పండిట్ నెహ్రూ విస్మరించినట్లున్నది. ఒకసారి వేదికపై నిలబడి, ఆడంగా కట్టిన కర్రలు పట్టుకుని భారీ ఎక్స్ ప్రెస్ చేస్తున్నట్లు చేతులపై కర్రరాన్నంతనీ లేపనెత్తి దిగారు. వెంటనే సమీపంలో ఉన్నవారందరూ చూసినవ్యవస్థలు తెలుసుకుని కొంచెం లజ్జపడి బాలుని మాదిరిగా ముఖమంతా హాలమే అయినట్లు తమూ నవ్వారు. తరువాత ఒక యువకుడు సాహసంతో నెహ్రూను కలకరించి “పండిట్ నెహ్రూ దిగివెళ్ళండి యోవనం పొందుతున్నట్లున్నా కే!” అన్నాడు. “ఓహో, అలాగో” అని కుసుమాజమైన పూర్ణమందహాసం చేశారు.

హిందూస్తానీలో మాట్లాడుతున్నప్పుడు ప్రజానీకంపట్ల అవోక ప్రీతి, కరణ ఆయనలో కనిపించాయి. తెలుగు రాదు కాని వస్తే మీభాషలోనే ఉపన్యాసించేవాడి నన్నారు. తెలుగు వారందరికీ ఆనంద మయింది. అక్కడ చేరిన వారందరినీ ఆనంద స్పృహనే ఉద్దేశంతో ఆంధ్ర రాష్ట్రానిర్మాణంగురించి ఆశావంతంగాచెప్పారు.

నెహ్రూజీల్లో కమిష్నరీ ఏర్పాటు చేస్తామన్నారు.

మద్రాసాదును గురించి, కమ్యూనిస్టులను గురించి మాట్లాడుతున్నప్పుడు భావాతిరేకవల్ల మాటలు తడబడినాయి.

రాత్రి 7-30 గంటలకు ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెస్ సర్వసభ్య సమావేశంలో గాంధీజీ తురగాత్రుడై మరణశయ్యాపై నున్నట్లు తెలవరచిత్ర మొకటి వేదికపక్క ఉన్నది. దీనిని తలుచుకొన్న హిందూలు చిత్రలేఖనోపాధ్యాయులు శ్రీ వెంకట్రాజుగారు రచించారు. ఆ చిత్రాన్ని పండిట్ నెహ్రూ తడకదీతుంటే కొన్ని తుజాలు పరికించారు. తరువాత తాముపన్యాసించవలసింది ఏమీ లేదనీ, అన్ని విషయాలనూ బహిరంగసభలో చెప్పినాననీ, అందువల్ల సభ్యులేతైనా ప్రశ్నలు వేస్తే సమాధానాలివ్వగలననీ పండిట్ నెహ్రూ అన్నారు. రాష్ట్రకాంగ్రెస్ కార్యదర్శి అప్పుడు సన్మానపత్రం చదివారు. అందులో ఆంధ్రరాష్ట్రానిర్మాణ వ్యక్తకతను గురించి ప్రజల ఆందోళన గురించి చెప్పబడింది. ఇతర రాష్ట్రాలలోని ఆంధ్రుల హక్కులు కాపాడవలసిన అవసరాన్ని గురించికూడా చెప్పబడింది. వెంటనే పండిట్ నెహ్రూ ఉద్రిక్తులైనారు.

ఇదేనా “నా కివ్వవలసిన సన్మానం? ఆంధ్ర రాష్ట్రాన్నిగురించి నే నింకేమి చెప్పవలసియున్నానని మీ ఉద్దేశం?” అని విమర్శ ఆరంభించారు. స్వాతంత్ర్యసిద్ధి అనంతరం తాము ఎదుర్కొన్న బృహత్సమస్యలను ఏకరువు పెట్టారు. భారతదేశ స్వాతంత్ర్యానికి ప్రమాదకరమైన ఈ సమస్యలను పరిష్కరించవలసి యుండగా, ఇన్నిటిని విడిచి ఆంధ్రరాష్ట్రసమస్యనే భారతప్రభుత్వం తక్షణం పరిష్కరించాలనడం తప్పవన్నారు.

ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెస్లో ఏదో లోపం ఉందన్నారు. వక్రదృష్టి ఏర్పడిందన్నారు. భారతపౌరసత్వం మాట మరిచారన్నారు.

శ్రీ రంగాగారు నెహ్రూమనస్సు నొవ్వకుండా విమర్శకు సమాధాన మిచ్చారు. “స్వదేశ స్వాతంత్ర్యస్వాధీనభారంతో పండిట్ నెహ్రూను తలమునకలుగా ఉండి” అని పాల్. జి. వెల్పు చెప్పిన మాటలు జ్ఞప్తికి తెచ్చి, అట్లే ఆంధ్రులకు రాష్ట్రవాంఛ తలమునకలుగా వుందనీ, అంతే గాని ఆంధ్రులకు వక్రదృష్టి ఏదీ లేదనీ చెప్పారు. నెహ్రూవలెనే ఉద్విగ్న ప్రకృతిగల ఆంధ్రులు తమపై విమర్శకు సమాధాన మంతో స్వీకరించగలరనీ, భారతదేశీయలో ఎవరికీ ఆంధ్రులు తీసిపోరనీ వాదన మిచ్చారు. నెహ్రూ మృదువుగా నవ్వారు. శ్రీ రంగాగారిది ప్రశంసా దృష్టితో వీడించారు. అయితే ఆంధ్రులకి ఆశాభంగం కలుగచేసే మర్నాడుదయం విమానంలో వెళ్లిపోయారు.

“నేను 12 సంవత్సరాలక్రితం ఇక్కడికి వచ్చానని నాకు జ్ఞప్తికి తెచ్చారు. అప్పుడు ఈ సుందరదృశ్యాల్ని చూశాను. కాని అప్పుడు మీ విశాఖపట్టణం ఇంత పెద్దది కాదు. నాకాశ్రయంకూడా ఇంత పెద్దదికాదు. ఇప్పుడు నాగా కృద్ధి అయింది. తూర్పుకోస్తాలో మీ విశాఖపట్టణం ఇంకా పెద్దదే, ప్రధాన పారిశ్రామిక కేంద్రంగా మారిందని అజ్ఞున్నాను” అని భారత ప్రధాని పండిట్ జవహర్లాల్ నెహ్రూ మార్చి 14 వ తేదీ సాయంకాలం విశాఖపట్టణం బహిరంగసభలో హిందూస్తానీలో ఉపన్యాసిస్తూ అన్నారు. తిరిగి ఇంగ్లీషులో ఉపన్యాసిస్తూ “మీ విశాఖపట్టణం ఆంధ్రదేశంలో కెల్ల ప్రధానకేంద్రమై వృద్ధికొగలదు” అన్నారు. “మీ విశాఖపట్టణం అన్న మాటను ఆందూ గుర్తించకపోయినా కొందరు ఆంధ్రదేశీ నాయకులు ఆ రోజున గుర్తించకపోలేదు. ఆనాటిచితంగానే చూడగా వచ్చిన మాట ఇది. దక్షిణాపథంనుంచి ప్రవేశించే సమయంలో “మీ” అనేమాట సమంజసంగా లేదు. ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెస్ సర్వసభ్య సమావేశంలో ఇట్టి భేదదృష్టికే, భిన్నరాష్ట్రీయ కృపాక్షే పండిట్ నెహ్రూ విమర్శించారు. ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెస్కు వక్రదృష్టి వుందా అని సందేహం వెలిబుచ్చారు.

“ఆంధ్రంతప్ప మికితరమేమీ గోచరించనట్లున్నది. భారతదేశ మేమైపోయినానరే, మీకు ఆంధ్రదేశం, ఆంధ్రరాష్ట్రం, ఆంధ్రసమ

శక్తినించే తప్ప మరొకటి లేనట్లున్నది..... భారతదేశ కృషి మూడు దశల్లో నిడుకోవాలి. భారతదేశ స్వాతంత్ర్యానికే ప్రమాదం సంభవించే పక్షంలో మీ ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏమాత్రం అది మీరు ఆలోచించారా? అన్నారు పండిట్ నెహ్రూ. కానీ పరిస్థితుల్ని గమనిస్తే ఇట్టి విమర్శకు తావు లేదని బోధపడుతుంది.

ఆంధ్రరాష్ట్రం గురించి ఎవరూ ప్రశ్నించకుండా సాయంకాలం 4-80 గంటలకు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలో పండిట్ నెహ్రూ తమ ఆభిప్రాయాన్ని వ్యక్తపరిచారు. ఆ సమయంలో సామాన్యంగా దేశంలోని మత వివేకాలు, రాష్ట్రవ్యవస్థలను విమర్శించారు. సాయంకాలం 6 గంటలకు బహురంగసభలో విశాఖపట్నం మునిసిపల్ కౌన్సిల్ ఫారసన్లలో ఆంధ్రరాష్ట్రం గురించి చూపించబడింది. అప్పుడు భాషా రాష్ట్రాల సమస్యను సమగ్రంగా చర్చించడానికి ఒక కమిషన్ రాజ్యాంగ పరిషత్తు నియమించగలదని తెలియచేశారు. తరువాత దేశంలోని సమస్త సమస్యలను గురించి ఉపన్యసించారు. ఈ రెండు సభల్లోనూ ఆంధ్రులనుగాని, ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెస్ మగాని నిందించలేదు.

ఆంధ్రరాష్ట్ర సర్వసభ్య సమావేశంలో కూడా పండిట్ నెహ్రూకు సన్మానపత్రం సమర్పించబడింది. రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ కూడా ఆంధ్రదేశం పట్ల తమ కర్తవ్యాన్ని నిర్వహించుకోవడానికి మాత్రమే ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రసక్తిని సత్కృత్యంలో తెచ్చింది. ఇట్లు చెయ్యనిపక్షంలో ఆంధ్రప్రజానీకం రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ ను గురించి ఏమి తలచుంది? రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ ను రాష్ట్రం విషయంలో శ్రద్ధ లేదని విమర్శించగలదు.

అప్పటికే రెండుసభల్లో ఆంధ్రరాష్ట్రం గురించి తమ ఆభిప్రాయాన్ని వ్యక్తపరిచినప్పటికీ తిరిగి ప్రశ్నిస్తున్నారని ఉద్వేగ ప్రకటనల పండిట్ నెహ్రూ కోపించియుండవచ్చును.

మరొక విషయాన్ని కూడా పండిట్ నెహ్రూ విమర్శించారు. ఇతర రాష్ట్రాలలోగల ఆంధ్రుల హక్కులను కాపాడాలని భారత ప్రభుత్వాన్ని రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ కోరుతున్నట్లు సన్మానపత్రంలో చెప్పబడింది. ఇట్టి కోరిక కై సమ్యంగా కనుపించినా ఇట్టి మనస్తత్వాల వలన తప్పక ప్రమాదముందని పండిట్ నెహ్రూ అన్నారు.

ప్రమాదం ఉండవచ్చును. కానీ, చెప్పినట్లు

వాధాలో, నిర్మాణ కార్యక్రమ సంఘంలో పండిట్ నెహ్రూ

లోనూ, చెంగల్పట్టు జిల్లాలోనూ ఆంధ్రులు పడుతున్న ఇక్కట్లు తెలిస్తే పండిట్ నెహ్రూ అట్లు విమర్శించి యుండరు. వక్రదృష్టి ఆంధ్రులకు లేదు. ఆంధ్రుల రాష్ట్రవాంఛను, అందోళనను నిరోధించ యత్నిస్తున్న పౌరుష వారికి ఉన్నందు వలననే ఇట్టి ఇక్కట్లు ఆంధ్రులకు వచ్చాయనీ, రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ నూచలలో తప్పేమీలేదనీ విషయాలు తెలిసినవారికి మాత్రమే బోధపడుతుంది.

కాశ్మీర్ లో దుష్కృత్యాలకు బాధ్యత పాకిస్తాన్ దా లేక భారత సైన్యాలదా అనే విషయం గురించి విచారాలకు ఎట్లు బోధపడుతుంది? ఈ సామ్యం పండిట్ నెహ్రూకు తోచియుండక బోవచ్చును. కానీ ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ వంటి సంస్థ, ఆంధ్రుల గంటి బాతి ని ఒక్క మాటలో నిందించడం అట్టి ఉత్తమరాజకీయ తేలిక ఉచితము కాదు.

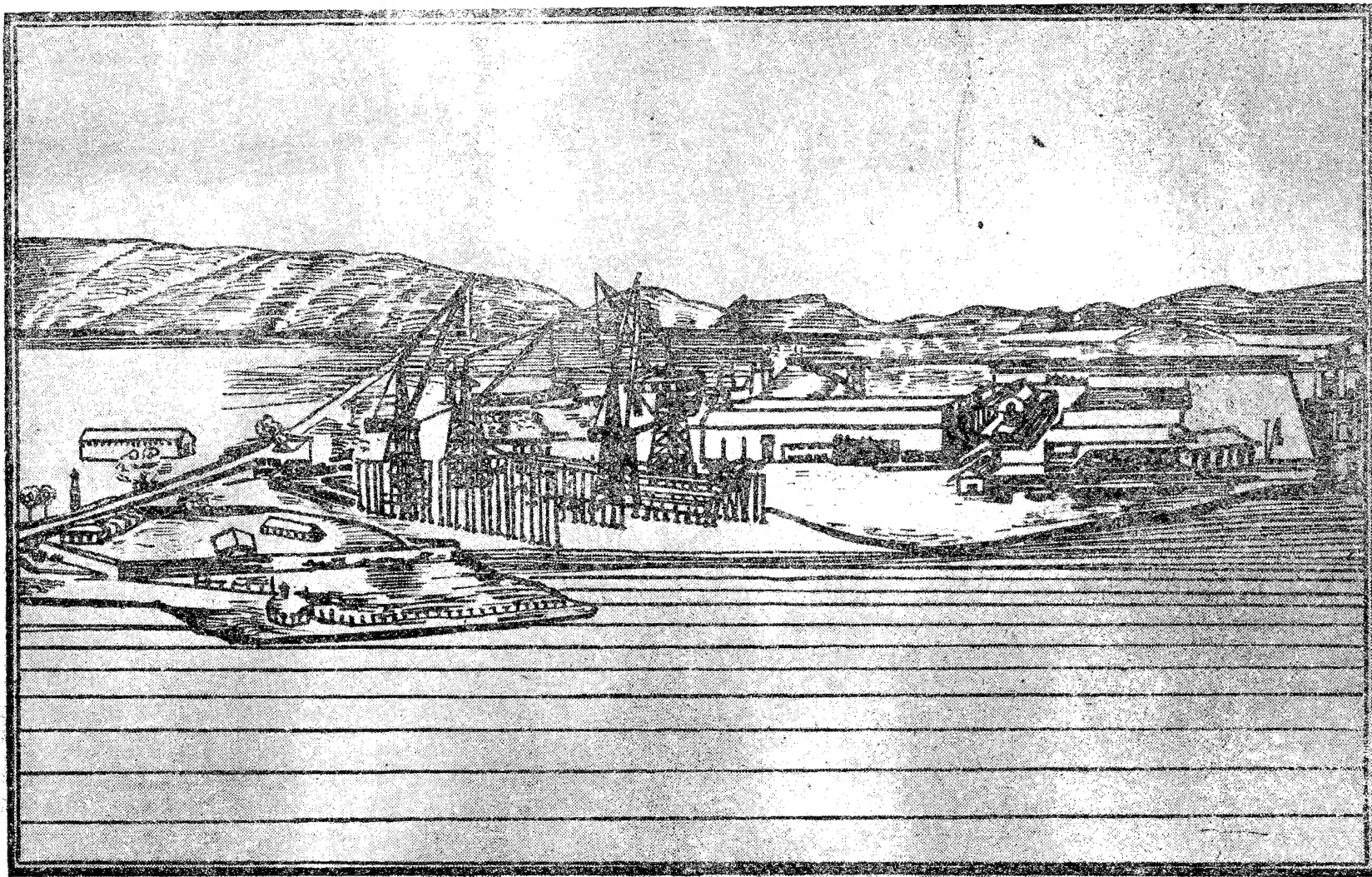
అయినా రంగాగారు చెప్పినట్లు నెహ్రూ

విమర్శను ఆంధ్రులు సహృదయంతోనే గ్రహించారు. ఎందుకల్లనంటే, "నెహ్రూ వ రె నే ఆంధ్రులుకూడా ఉద్వేగ ప్రకృతి గలవారు". నెహ్రూను ఆంధ్రులే ఇతిరులకంటే మేలుగా అర్థం చేసుకోగలర.

అయితే పండిట్ నెహ్రూ విశాఖపట్నం సందర్శనానంతరం ఒక విధంగా ఆంధ్రులకు ఆశాభంగక కలిగినది. ఆంధ్రరాష్ట్రం గురించి ప్రస్తావించినప్పుడెల్లా రాష్ట్ర భేదతత్వాల విమర్శ, హైదరాబాదు సమస్యల గురించి పండిట్ నెహ్రూ అధికంగా చెప్పారు. అందు వల్లనే నెలరోజుల్లో భాషారాష్ట్రాల గురించి పరిశీలించుటకు కమిషన్ నియమించబడగలదని నెహ్రూ చెప్పినా ఆంధ్రులు లుత్సాహవంతులు కాలేదు. హైదరాబాదు సమస్య పరిష్కారం అయ్యేవరకూ ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడదేమోనని అనేకమందికి సందేహం కలుగుతోంది. రాష్ట్ర వైచమ్యాలకుడదని పండిట్ నెహ్రూ చెప్పారు.

కానీ సత్వరాష్ట్ర విభజనవల్ల ఈ వైచమ్యాలు తొలగగలవని ఆంధ్రుల ఆభిప్రాయం. ఆంధ్రులు తొందరపడిన కొలదీ రాష్ట్రనిర్మాణం వెనుకబడగలదని పండిట్ నెహ్రూ విశ్వవిద్యాలయంలో చెప్పారు. ఇది ఆంధ్రుల ఆభిప్రాయానికి సరిగ్గా విరుద్ధంగా వుంది. అందువల్ల ఈ రెండువిషయాల్లో ఆంధ్ర నాయకులు ప్రజాభిప్రాయాన్ని నెహ్రూకు తెలుపవలసిన అత్యంత ఉంది.

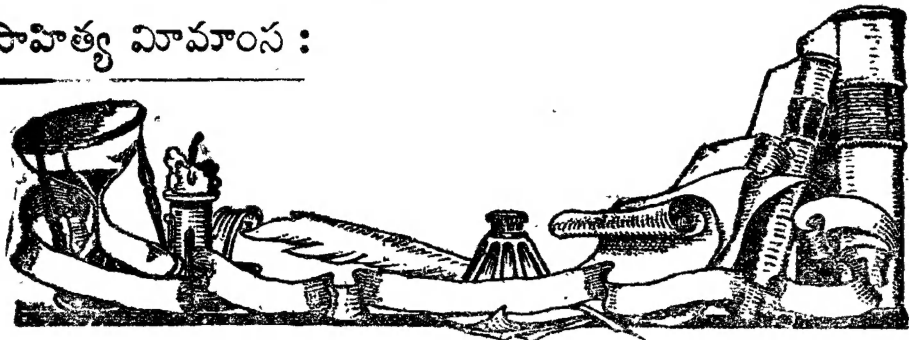
రాష్ట్రనిర్మాణం విషయంలో భారత ప్రభుత్వానికి సంబంధించినంతవరకూ ఈ రెండు సంకోచాలే విలంబానికి హేతువని విశాఖపట్నంలో నెహ్రూ ఉపవాక్యాసాల్లో ద్యోతక మాతున్నది. ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్రమే హైదరాబాదు సమస్య పరిష్కారానికి అనువైనదనీ, ఎంతత్వరలో రాష్ట్ర విభజన జరిగితే అంతగా వైచమ్యాలన విభజనవల్ల సంభవించ గలవనే ఇతర సమస్యల తాలను తొలగించవలసిన మన నాయకులు చెప్పవలసియున్నారు.

విశాఖపట్టణంలో నౌకానిర్మాణశాల

సాహిత్య మిమాంస :

వ రూ ధి ని
(మ ను చ రిత్ర కా వ్య ర స త త్వ చ ర్చ)
శ్రీ కొబిదెన బాలకృష్ణయ్య

అక్షరజేసుకొంటున్నాను. అన్నయ్య దీనిమీదనున్నాను. ఎల్లప్పుడు మనసులు యానిలించారమే. దిశ్యభోగములు!! అటు వంటి మనోజ్ఞప్రదేశమున - అవగా ఇంటియంగిటి యందున్న మామిడి చెట్టుమొదట వేరుబడిన విత్తరీపై శీతలాదిలము వెల్లగ పీతెంచుచుండ సుఖముగ వహించి యాసీనయై యున్నది. పా వాయించుచున్నది. ఆమె వస్త్రావ్యయంబులను, పాదావరణములను, పెద్దనాద్య డి క్రిందికడయును జిత్రించి మించెను.

“తనకింతబాగాగ ధనభాంసకములలోని యంతటపున గావించునలవర..... గింపు దళింపు తే పా వాయించుచుండి”

“అట్లు పాటతోడ నయ నాంబుజములో విక సింహ..... గోరుల గుచ్చిలంక జూచె నలంబు పుష్పింపు నధరారుక.”

సెట్టుచుండ నూనా క్రతినీ, సకామయనము నా యచ్చరణము చూచినది. అనివంపుర్య మున సాంవత్సరీకజన్మంపద బొంపిరివోపుమున వారి చిక్కదనమున కక్కజపడిన యామెహృద యమున పురవికారాంకూరము తెలపబడినది “విల్లకన ప్రభావీరకలక త దీ య ప పి కి క ల కాంబుకి వెల్లిగొల్పుచుక” చూచినది. తాను గూర్చుండిన యరుగుపైనుండి “యృశంయుశత్క టక సూచితజేపదాలనిండ్లయై లేచినది. “కుచం బులక - నీలుము-లేనడుము-” అల్లలనాడ సొగ నుగ-లకొరముగ నడిచి “అచటజూచిన యొక్క పోషకముతోడియ”జేరి నిలిచినది. క్రమముగ నా విజృంభి హావభావసంసూచిత సాత్వికతలు ముల కన్నిటికి నెలవైనది. అందువలన “తన రూపకేళిని సాంబులకుం జొక్కి యొక్కముల పత్రేక్షణ యాత్మకంబున, వాని లావణ్య, తారణ్య, వైభవము నగించుచు” నిలిచినదోట నిలవనీని తమమున “చేతన తేజస్వంప్రకట కంబుకై మాయ తననిత్రోవకు అడ్డుముగనిల్చెను”

వాడు విశ్రాంతుడయ్యెను పాపము. ముని యాశ్రమమునయు, జనానికమునయు, ఇంటికి వచ్చినవో దనయూరు జేరి నొక పెనుకను గన వచ్చుననియు బ్రమసినచే నా యతిహాడర విద్రుగృహము. ఆమెకు మదనజేదన, ఆహుతు సదనగమనజేదన. అంతియకాదు - స్వస్వార్థకర్మ భంగజేదన అమితాని పీడించుచున్నది. ఆ సొగసుకాని కుమారుకరీరసంపుష్కరమున బంచ జాణజాణావిహృతతాప ముపశమింపజేసి యానందించు కుమారులమున నామె వాని నెడ గించినది. ఆమె దయవలన దన యహుతి తెలుపు దలిసికొని యులనేడి “అగ్ని, అతిగి, అభ్యాగత” పూజాదికకర్మకాండము నడువ నతడు గృత నిశ్చయమై చేరవచ్చియున్నాడు. మునియూక్తిమ మని తలంచినవాడు గావున, ఆమెనుజూచి నివ్వెద పడి బాడిబుడిబు పలకరించుచున్నాడు. ఒకరి యంతరంగజ్ఞభేదంతాకరికి దేయకు. అట్టి స్థితిలో బ్రవరునకు, వరూధిని సంతాపమును బ్రవరిల్లెను. “ఓ చిన్నదానా! నీ వెరగివు. భయము విడిచి తోడులేక యాడవిలో నొక్క దానవే తిగగుచున్నావు. నేను బ్రవరుడనెను బ్రాహ్మణుడను. కంఠకావరముచేత ముందు వెనుకవిధారీంపక యాకొంఠకొమ్మునకు వచ్చి త్రోవ తీర్చిచిక్కల బడుచున్నాను. నాకు దారిమాపుము. నీకు మే లగునా.” అనెను ప్రవరకా.

ఎంతటి సౌమ్యభావము. ఎంత దను. ఎంత నిర్మలహృదయము - ఎంతవత్సాహసము. ఆమె జిత్రపు జాపులని “భక్తపారిషత్కా” అని సంతోషించెను “ధ య స క ము” అని పలకటమోయన మున్నుచుగ “భూమరుడి”నే నని స్పష్టముచేయుచున్నాడు తాను వచ్చిన ప్రయోజనమును విశదపరచినాడు. వరూధి— “కనుగవ ప్రియంబు లాబ్ధిగా, తాటంకములునా, జనుగవయు, కడుమున వడికగా పెదవులమూలలు విచ్చి నవ్వుచు”దన కథయు, దన పేరును సవిద్ర ముగ చెప్పెను. ఆ సందర్భమున నెత్తిపాడి పుగ నకిని నేత్రలావణ్యమును బొగడినది. తాను జన్మని ననియు, నేకాంతినియు, నిర్మముగా బలికి, ఉగ్రయుల విహారమునకు జక్కని యవ కాశమున్నటుల నూనవజేసెను. అంతేకాదు— తనవైభవము నుగడించి యూరించుటపెట్టినది. “కపటపు మన్మథహృదయ నీవు మాకు బుట్టమ వైతివి” “మా మనోమంటపమున నాయాసము నవనయించుకొని, మే మిప్పు ఆతిథ్యము ను గొనుము!”అని యాహ్వానించినది.

“అహ! మేలిమిబంగరు చాయగల నీదేహము మధ్యాహ్నపు తెండువలన గంపింది. ముద్దు లాలుకు మెగమునకు బంచాడినది.”

“నా గృహముపాపమునేని బహిరక దీర్చికొని పాము.”

అని ప్రార్థించినది. ఎంత లాలన! ఎంతటి గడుసుదనము!! ఎట్టి యనురాగము!!!

అతడో—“అంజయన, నీ వొసగునట్టి సపర్యలు మాకు వచ్చె..... సనకగావలయుక గరుణింపు నాపంపు.”

“ఏరిక నిల్లునేరుటకు నెద్దియుపాయము?” అని మఱు నడిగెను. “ధనభావంతోచన” యగు నామె, చిలునగ వంజరించుచున్న యందము మొగమున బిందు లాద్రొక్క నిట్టన్నది: “ఒక్కడియూరు, కాల నిలక! టిటికి బోయెద నందుక బల్లెడి వక్కలు!” అని ప్రవరుని పేద తనము నెగతాగిశిసి, తన సాహృగ్యమును వర్ణించి, “ఏక్కము దాచనేల, ధరణీసుర నందన, యంక; నీవయక”...అని తన మది నల్లల వాడించుచున్న మన్మథరీతాపమును సిగ్గుచిచ్చి బతుకుచెప్పికొన్నది. ఇద్దరు నీక్రింది విషయన సంభాషణము నడచెను:

ప్రవ—“వకతేక్షణ! ప్రభులై దినములు గడచెడు విశ్రుల నిలుల గామింప రిస యునా? మనస్సులో విచారమువలనా?

“జీవిమ, కురూర్పక, విశ్రవపర్యయ జిక్కి నవి. భుక్తిజేత యతిక్రమించినది. జననజనముల కడువృద్ధులు. (కావున) ఆకలసోలుచ జిత్రతో నెదురు చూచుచుండు. (కనో) అహితాగ్నిని. నే డింటికి జేరేనేని సమస్త ధర్మములును దూరమ”

వరూ—(గొడవము చేయవలెననున) “భావజహు! ఎట్టి యెలప్రాయము పెడికకర్మ బోవగ నింక భోగముల బొందుట యెన్నడు? నిష్కలక యజ్ఞకోటుక భావన తాటకక భయము నా కోగోళ్ళ నుభించుకే. కదా?” అని మందలించినది.

“పేన రించు వృగమదను” మొదలైనవి ఇందు గలవు. అనుదినమున గూడి భోగపరుడవై రిమార్చుము” అని యాపగొలిపి చెప్పెను.

“అంధునకు నెన్నల ననికొనియటలు,

దివాంధము వెలుగు గని గొంది నడిగినదీతినీ, గంధ ర్యాంగల పొంగు గాదని సుసా రాంధువున బడియెదవా? అక్కటా!!”

అని జాలిగడర అతనికి మంచుమంటల మేలు గూర్చుడివోలె బోధించినది.

“నావలె నిటులు వన్నవలె గరగిపోవునట్టి యతిజేబుల గొలిబుతేవు భాగ్యము తెన్ని జన్మములెత్తి ప్రయత్నించిన గల్లును?” అనెచు దన కామకభావశలతను వెల్లడించినది.

“నకరీరస్వర్గములును సమకొనియుండగా, ఇంద్రియనిరోధమున గృహపవన యాత్మనలచుట (చేత) (నీకు) కుశలము గలదనా?” అని ప్రస రునియొక్క చేపత్వలకు సుఖకరమార్గమును జూపెట్ట సమకట్టినది. ఈ యుపన్యాసమంతయు నా పాదని మ్రోల బధిరకం భారా వ మైనది. ఆమె, త్రోవ జూపకపోగా కొలది నాతని సాగిపోనిచ్చులాగున గనబడుటలేదు. తాతకు దగ్గ నేర్పకాచుచున్నది. ఇక నామె భోరణి నడికట్ట దలంపునని ప్రవరాఖ్యుడు—“జల జాతీ! కామకుని విషయమున నీ వన్న యగ్ర మెల్లను నిజమే. (కాని) అకాము డిది గణింపకు. ఎఱిగి లేని నగరమార్గంబు జూపి పుణ్యమున బామ్ము” (అనుచు మార్గము నెలుగని చో నోరెత్తిక నీత్రోవను నీవు బామ్ము. అధికప్రసంగము మానుము” అను న్యతికేకార్థము దోప సౌమ్య ముగ దండించెను. “ఎఱిగిలేని-పుణ్యమున బామ్ము” అను మాటలీ భావమును స్ఫురింప జేయుచున్నవి) “బ్రాహ్మణుడు, ఇంద్రియవశ గతుడై ప్రహృళంబాధిరాజ్య పదవీయ్యకుడై చెనును” అని దేవకాంతను మోమోలబు విడిచి విష్ణుమయుగ జెప్పెను.

పాతాళయోన వరూధిని నెమ్మనము కల్లకీల్లి నది. ఈ సందర్భమున పెద్దన మహాకవి “వరూ ధినినిలాసము” నొక మూక చలనచిత్రముగ బాకముల భావవిధి గాంచి యలర జక్కని వచన మును గూర్చియున్నాడు. చతుఃస్రీతి నను భవించి యనుభవించి రాగోత్పలంబైన వరూ ధిని ప్రవరుని వాక్యములకు గళితయైనది. ఆమె యనభవించుచున్న యాభ్యంతర కామభావ వికారము లన్నియు బహిరగములై యామెచే నాంగికముగ వివిధభృంగరలిఖనటనముల నా యాహిగ్నియెడట నభినయింపజేసెను. భండితముగ బ్రవరు డెంత నొక్కినక్కాణించి నను నాలిలోగి తన పట్టులను సడలనియక నాతనితో దర్కమునకు డీకొనెను. మఱుల నాతనియొద్దికి జని వాడింపసాగినది.

“ఎంతే డెందము కండ్లించు రహితే నేకా గ్రతక.....యింకే పరబ్రహ్మ మానందా బ్రహ్మ యట న్న ప్రాజదు పు నంతరబ్ధి నూహింపుము.”

అనుచు దత్తరపాటుతో ద న్నొడిబలుప వేదాంతవాక్యముల నుదహరింప మొదలైన యాకాంతజూచి “తనకు సిగ్గు-రెగటు” గలిగిన చిలు:వృత్తో బ్రవరు డిట్లు బదులుపల్లెను:

“ఈ పాండిత్యము నీకు దక్క మఱియెందును గనలేదు. (వేద) ధర్మములు పాపముల? రతి పుణ్యమా?” అని యాసడించి పడికి, ప్రపంచ విషయమున గల తన విముఖతను ప్రవరుడు నిర్వచించి యామెను నిరుత్తరము జేచు నిలుల జెప్పెను.

“తమజీ! కేళును మాపు హవ్యము: చేతక దృష్టహో వహ్ని.....వొడలో తిరమే? చెప్పకు మిట్టి కుచ్చుకులులో మీసాలపై లేనియల్.”

వరూధినికి మిన్ను విఱిగి మోద పడినట్లులైనది.

నోట మాట రాకేదు. వ్యాదములు జల్లుచున్నది. మోము వెల్లనైనది. కనుల నీరు గ్రమ్మినది కంక ముగాదనికము వహించినది. “ఉనూరు” మను చూపులతో నతని జూచుగు “అక్కటా! వనిత తనంత దా వలచి వచ్చిన జాలకనగాదా!” అని జాలి కలగు నేమో యని తన దుర్బలహృద యమును వెల్లడించుకున్నది. ఫలము కలగలేదు. మనోజానలతాపవేదన లెమున్నట్లైనది. దుర్బల బాధచే వివశయై భావశబలత ననుభవించసాగినది. కాముక స్త్రీసహజములగు దైహికవిలాసనటన ములన్నిటిని బడరించి తన ప్రియుని నెమ్మనము గఱగింప నాయాసపడ్డది. ప్రాజేతకపు సుడికా రపు బలుకుల వాని భావము రాగిల్ల నుపశ్యసించి నది. ఫలము లవము నొందవయ్యెను. మదనో న్యాడినయ్యెను. స్వపరభావతారతమ్యభేదనిర్ణయ జ్ఞానశూన్య యైనది. ఉచితానుచితములగలి విచారంపని తిత్తరపాటుపై, నవ్యభూతి ప్రవర గాధాలింగనాడిక సాఖ్యావధూతి ననుభవించు నాపదుది జతనముగ సాహసించి “వెతక! వెట్టకు మిరక న న్ననుచు, రతిసంరంభము మీర, నిర్జర వసూరత్నంబు” అదాటున బ్రవరునిమోద ప్రాలి, అంత నాతని విడువక సిగ్గు విడిచినదియై— “ప్రాంచహృషికా బాహు యాలరుచి తో బాలిండ్లు పొంగార లై యంచులో మోతగ గొగి లించి యధరం”బును ఆసించినది.

ప్రవరుడో? “హా! శ్రీహరి! యంచుక..... ఓరమోమిడి తిడి గూంపవ్యయం బంటిపా” మృంచుక ద్రోచివై చెను.

పాపము! లతాగియైన వరూధిని ప్రవరుని చేతి త్రోవున క్రింద పడిపోయినది. మిగుల నొచ్చుకున్నది. లజ్జాపాపకయైనది. తన తెంపటి తన ము గూడ తేల్చి యైనది. లేచి అగ్గలను గు సిగ్గు చే ప్రుగ్గవలసి వచ్చిన తన యనధను బాల పరకపించినది. తొలగిన నీర సవరించుకొని, కొప్ప నొప్పగ జక్కనొత్తుకొని, కొంతు సవరించుకొని, కరీర కాంతులు దెనుల బ్రాక నిలిచి, యేపుమిడిన కొపమున నా బాపని జాలమట జూచుచు మఱుల వరూధిని దిగున వ్రాసిన రీతి నాతనితో దన భోరణి సాగించినది: “పాటున కింతు లో రురూ? పృపారహితాత్మా!” అని తిట్టినది. “(నీవు నన్ను నెట్టిసపుడు) ఇచ్చట భగన్న భాంజరము సోక, జూడుము” అనుచు గట్టుజను జూపించినది. ఈ ఘట్టమున గవితాపితామహుని చతురము యనన్య సద్యముగదా! “రససమంచితకథల గల కావ్య మును దనకు అంకితముగా రచింపగోరి—కవితా వసరము డెందము దల్లల న్గొలుపున్న” కృష్ణ రాయ లీ విన్నాణంపు గదనకల్పనాచాతురీ మహిమ కంత యానందించెనో? కొలది నెలుంగ దరమా?”

వరూధిని తన గడుసుపోకడల సంతటితో గట్టిపెట్టెను.

“కనుల నీలు తొమ్ముల బకుమండగా దశ- గాత్రకలస్వనము దెలుపుటక”యన వేదన నెవమిడి యేర్చెను. నిష్కంపైరది. ఇట్లన్నది: “జన్నములు—రసము జేసితింపటిని. దమా విహీనువ వరు నీవు చేసిన పుణ్యములు ఫలము గాంచునా?”

“అన్ని పుణ్యములు జేసిన ఫలమును భూత దయాన్రిబుద్ధిగలవానికి లభించును”

“ధూనుకర్యా! ఇంతమాత్రము చలియని నీ చనువేల?”

(18 వ పేజీ చూడుము)

హ జ్జే మ హ ల్ వీ డి లు
వెనుకటి శేరు ప్రఖ్యాతులు కలిగినవి
Syed Kader, Pensioned Havildar, Beedi Merchant
Pension Line, Washermenpet, Madras.
మె స ర్వు స య్య ద్ భా ద ర్,
వాషర్ మెన్ పేట, మద్రాసు 21.

“అమ్మ! ఏదో, నాకు పుట్టితే తమ్ముడు, చెల్లెలు!” అమ్మాయకంగా అడిగాడు శివుడు. సరస్వతిబుగ్గలు లేతగులాబు లయ్యాయి. శివు డా ప్రశ్న వేయటానికి ఎందుకు అవకాశ విచ్చానా అని కించ పడింది కొంచెము. జవాబు చెప్పనిదే శివుడురూకోదని తనకు తెలుసు.

“తమ్ముడు కావాలా, చెల్లెలు కావాలా?” ఎదురు ప్రశ్నించింది కొంటెగా సరస్వతి. ఆలోచనాసముద్రములో ఊణకాలం శివుడు మునిగాడు. ప్రక్కనే అవుడే పొలిచ్చి పడుకోబెట్టిన తన తమ్ముడు కనిపించాడు. ఇంట్లో చెల్లెల బయటికి.

“తమ్ముడు న్నాడుగా, చెల్లె కావాలమ్మా!” ఏదో అమూల్యమైన ఫలం ఆకాశకృతులనుంచి రావలసివచ్చినట్లుగా భావిస్తున్నాడు. సరస్వతి ముఖము విశిష్టమయింది. “చెల్లె కావాలా!” శివుడి అమాయకపు వాంఛకు ఆస్పరాన్ని వెలిబున్నా చిన్నగా గొడిగింది.

“ఎన్నార్లకు కనుందే చెలి?” బాణములా మాటిగా తిరిగింది ప్రశ్న.

“నీవు అన్నం తిను. నాన్నగారు వచ్చేసరికి నిద్రోతావు.” అని కంపటికేసుండి అన్నము గిన్నె దింపుతూ మాట్లాడి విషయాన్ని మధ్య పరచి శివుడి మనోహర్యా మార్పు ప్రయత్నించింది.

శివుడికి అన్నంపెట్టి చాపపై పడుకోమని చెప్పి, తన చీరకొంగు పరిచుకొని ఒకమూల నడచువచ్చింది. ‘టంగ్, టంగ్’ మని సుత్రం అఫీసుగడలాని గడియారంగంటల ధ్వని మెల్లగా విసపడడి.

“పడకొండయినా వారు రాలేదు. ఇంకా వర్షము కురుస్తూనే వుంది. ఎక్కడ తల వాచుకొన్నారో, ఏమో! కాస్త దూరమైతే తడిసయినా ఇంటికి వచ్చేవారు.....” ఆలోచనా తరంగాలు ఆమె హృదయ సముద్రములో ఒకదాని నొకటి తోసి ముందుకు వస్తున్నాయి. “..... శివుడికి చెల్లె కావాలి! ఇప్పటికే ఈ సంసారం ఈదలేని మహాసముద్ర మయింది. ఈ పిల్లలకే పోషణ చేసేసరికి తాత మతాతలందరూ దిగిరస్తున్నారు. ఆయనయినా పెద్ద సంపాదనపరుడు కాడు. అందులానూ, ఈ ఊళ్ళోకాల పెట్టెలు ఇవాళేను. అక్కడ సంపాదించిందంతా అనవసరపు ఖర్చులకే, అప్పులకే అయిపోయింది ఇక్కడెలావుంటుందో పరిస్థితి! కాస్త కాటికి ఊరిందోరికితే, ప్రావులు బోవ్చీకలక సక్రమంగానే జరగవచ్చు.

“పుడుకు వస్తోంది.. అవుడెలా వెళ్ళాయో కోజాల! దీనికి తోడు అడకలయితే చెప్పనే అక్కలేదు. మగపిల్లల పోషణకే ఇలా నరాలు తెంపుకుంటున్నాం. చిరువు చెప్పించటానికి శివుణ్ణి ఇంటివగ్గరే ఉండమన్నాం. ఇహ అడకలయితే కట్టాలనీ, కానకలనీ మే మెక్కడ తీసుకొస్తాం? మగపిల్లల కాజెట్టి పరిచాయించ; ఏ గోవిందాతోనో కాలం గాపురున్నాడు. నాలుగు అక్షరంముక్కలు వస్తే సరి; - లేక పోయినా రెక్క కప్పంచేసుకు ప్రతిభుతారు. అదైనా, శివుడు వట్టి అప్పుకుడు. ఆ అర్హత్యం ఎవ్వడు పోతుందో, ఏమో! అమ్మమ్మ ఏపింది అందుకేగామాను. ‘పోతూ, పోతూ, ఈ గుడి బండ ఒకటి, మెడకి కట్టిందేమో!’ అని ఎవ్వడూ గొణుకుక్కేది.....”

సరస్వతి, తన ఆలోచనలన్నీ పైకి అంటూనే ఉంది. మనసులో అనుకున్నవన్నీ పెదములు దాటి బయటికి రావలసిందే. అది చిన్ననాట నుంచీ వస్తున్న ఆలవాటు. చిరపరిచయమైన మనుష్యాకృతి ఒకటి సరస్వతికి ఎదురుగా నుల్లుని ఉంది. ఆ రూపాన్ని ద్వితీయము చేసే శక్తికి కళ్లు నిప్పుకణికలా ఉన్నాయి. ఒక ఒక సందర్భములో తప్ప అంతికోపము ఆ కళ్ళకి రాదు. ఆ రూపం అంటోంది:—“నీ కన్నీరడకలు చెప్పలేదు, వాడిమనసు వెన్న పూసలాంటిది! నీ నేటి ఆలోచిస్తున్నా పైకి మాట్లాడుతావు. వాడిస్వభావం మనము మొదటినుండి కనిపెట్టుతూనే వున్నాంగదా! ఇలాగే వాడు వినగూడని మాటలన్నీ పైకి అంటుంటే మనముమనపడినంత పసిచేస్తాడు! ఇప్పుడేమో.....” సరస్వతి హృదయంలోని కన్నీటిగుండలు బ్రద్దలయినాయి. ఆమె నూలుపోగుకు ముల్లువంగే త్రాసులాంటిది. “నిజమే, మేమింజాలో!” అంది సరస్వతి. ఆమెను హ్యేకృతి అదృశ్య మయింది. సరస్వతి లేచి

సుడిగాలి

శ్రీ గోళ్ళమూడి లక్ష్మీనారాయణ

కథానిక :
మార్చిని ‘శివా!’ అని పిలిచింది. పిలుస్తూనే చూసింది—వాడు తనవంకే చూస్తూ, వింటూండటం. “ఆ అని వెంటనే జవా విచ్చాడుశివుడు. “నిద్ర రాలేమా?”

“లేదే; ఏదో, అమ్మ, మమ్మల్ని పెంచటం మీకు భారమా?” ధైర్యము కుప్పేసుకొని అడిగాడు. “లేదులే, నాయనా! నిద్రపో!” అని అంది సరస్వతి. తుపానుకు కంపించే కాగితపు పొరలా సరస్వతి కంపించింది. అగ్నిపర్యంతం ద్రులవుతుందని భయపడతే భీతి చెందింది. మనసు వికలమై, ఆరాత్రికి ఇహ అన్నంతిన బుద్ధిపుట్టలేదు. సరస్వతి అనుకున్న చిరమీదట, శివుడికి అగ్నిహోతాలుగా ఉండి, అర్ధంచతుకోశకపోయాడు. అనలువిషయ మేమంటే, సరస్వతికి, శివుడికి బొడ్డుసంబంధ మేమీ లేదు. తన ప్రతి వింబ మయిన శివుణ్ణి కని, పరలోకానికి పయనమైనాక, అంతవరకూ ఆ శివుడితల్లి లక్ష్మిని చూచినట్లుగానే శివుణ్ణి గూడా చూచవలసిన అవశ్యకత తప్పనిసరిగా ప్రక్కభాగంలోనే కాపురమండటమవల, సరస్వతి అమ్మమ్మకి కలిగింది. శివుడు భూమిమీద పడ్డ మరుక్షణాన్నే తన చనిపోయిన మాతృకతో సమానముగా చూసుకుంటున్న లక్ష్మిని పొట్టన పెట్టుకోకటమవలన, సరస్వతి అమ్మమ్మ, ఒక విధముగా విసుగుదలతో పెంచుతూ, పోతూ, పోతూ ‘ఈ గుడిబండ ఒకటి మెడకి కట్టిందేమో!’ అని గొణుకుక్కేది. సరస్వతి, ఆమె అమ్మమ్మ హృదయంలో కుంప అయి కూర్చునేసరికి, వారి సంసారము చుక్కానిలేని నావలాంటిది, ‘ఇంకన కట్టిన గుడ్డ’ అనీఅందరికీ. అర్ధమయిన అకష్టా నుంది. రెక్క కప్పముమీద పొట్ట పోసుకుంటున్న శివుడి తండ్రి నారాయణరావుకు ‘పడగాని చెలిలోని అర్థము, మగవాని చేతిలోని బిడ్డ’ సామెత అనుభవంలోకి వచ్చి, అధమపక్షము శివుణ్ణి సొకటాని కయినా మళ్ళా పెళ్ళి చేసుకోవలసి అవసరం ఏర్పడింది. తల్లికన్న ముందుగానే తండ్రి సరస్వతిని విడవాడబంధల్ల మగదిక్కు లేకుండా ఈ కొండంత భారాన్ని ఎలా దూదిపింజను చేయాలన్న ఆలోచన సరస్వతి అమ్మమ్మను ఉక్కిరిబిక్కిరి చేసి నారాయణరావుకు సరస్వతిని భార్యగా జేసింది.

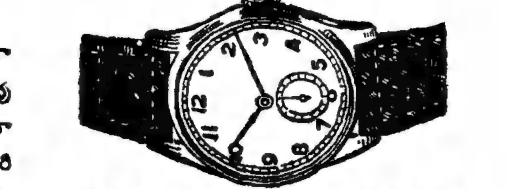
తల్లిలేని బిడ్డడం కలిగిన వారి, సరస్వతికి నారాయణరావుతో వినావామైనాక ప్రేమవిజయంగా మొలక తింది శివుని మనస్తత్వాన్ని గురించిన సమస్య ఏ భగవంతుడుకూడావచ్చి ఆ దంపతులకు విడమర్చి చెప్పలేదు. ఉత్కృష్టలలో ఊగేవయసులో శివుడి ముఖాన ఎన్నడూ సరస్వతి నారాయణరావులను అనందోదధిలో తడులాడించే నిర్మలమైన చిరునవ్వులుతాండవమాడలేదు. పోత పాలు తాగి, మానవులంతా భగవంతుని లోగి ఆట వస్తువు లనే భావంతో కాబోల...ఉత్కృష్టల కట్టిన గిలకలవంక చూస్తూ పరుండేవాడు. తప్పటడుగులు వేస్తూ, పడుతూ, లేస్తూ, కొత్తిగా కాలవచ్చిన వయసులో తల్లి దండ్రుల హృదయాలపై ఆనందపు చిందులు త్రొక్కిలేదు. నీళ్ళను చేదించటంగాని భూగోళాన్ని మెల్లి మెల్లిగా మ్రొంగ ప్రయత్నించటంగాని—ఈ మొదలైన అసాధ్యపు కార్యాలు చేద్దామనే ఆలోచన, అతని మనోనిధిలో అడుగిడిటానికి అవకాశమిచ్చేవాడు కాదు, మిశ్రిబృంధముతో వింతలు విశేషాలు ఆత్మతతో చెప్పుకొనే వయసులో ఆ విషయాలన్నీ తనకు తెలుసుననో, అధనా అని అంతగా వినవలసిన విషయాలు కావనో, గుమ్మం దాటి బాల్యమిత్రులలో ప్రముఖస్థానాన్ని ఆక్రమించలేదు. బడిమాడా ఎ X గి. ట్టి, ఆ క తో, ఆ నం దం తో, ఆ త్రంతో చూసేగాడి అంటే ఏ వ గింపు స్వభావంతో, పిల్లలంతా చెట్టు చిటారుకోమ

విభ్రాంతచేరన్నుడ మూడు! అమ్మలేదు. గది బయటికి వచ్చిచూసి మళ్ళా గది లోకి వచ్చి కూర్చుని పదినిమిషాలు నిరీక్షించాడు. “ఎక్కడికి వెళ్ళి ఉంటుందబ్బా! ఎంతకీ రాజే!.....” అని విగత ఆలోచనలకు అవకాశమిస్తూ శూన్యంలోకి దృక్పథం పరపుతూంటే రాత్రి సరస్వతి పైకి మాట్లాడిన ఆలోచనలు, గ్రామఫోన్ మెట్టు నుండివలె గింపురుమంటూ వినిపించాయి. ఆ మాటలు అతని హృదయాన్ని తూటుచేశాయి. “రాత్రి అలా అమ్మ అనుకుంటుంటే అర్థం చేసుకోలేకపోయాను. మమ్మల్ని పోషించలేక రాత్రికిరాతే పొరిపోయింది అమ్మ! అంతా ముందుగానే ఆలోచించినట్లున్నారు. ఇల్లు వెతకటమని నెపంపెట్టి నాన్నగారు మధ్యాహ్నమే వెళ్ళారు. ఎంతకీ రాడేం అమ్మ! నిజంగా వెళ్ళిపోయింది. ఇలా దిక్కులేనిచోట వదిలితే ఎలా గనుకొన్నారో? నేనైతే ఎలాగో బ్రతుకు తాను. కాని పోపాయిని నేనేం పోషిస్తాను? ఎవరైనా నాకు అన్నంపెట్టకుండా ఉంటారా? కాని తమ్ముడికి పోలెలాగ వస్తాయి! ఆ! అంతా పిచ్చివమ్మకం అమ్మ పెళ్ళి ఎవరినన్నా వియ్యం అప్పటిగితే, లేవు పొమ్మనేవాళ్ళు. అలాంటప్పుడు నా కెవరు అన్నం పెట్టారు? తమ్ముణ్ణి నే నెలా బతికిస్తాను?” ఇలా అనుకుంటూంటే తనను అంతేదూరం చేదోడు నాదోడుగా ఉండి జీవిత రణరంగంలో ముడుండ్ల నడిపించి, మహాసంకులసమరంమధ్యలో, నడి సముద్రంలో ముంచినట్లువదిలిపెట్టి, నిస్సహాయుడినిగా చేసిన మహానేనానలుగా తోచారు శివుడికి—సరస్వతి నారాయణరావులు. తన జీవితం మరొకరికి భారం గాకటంవలన విడిచారనే తలంపు గడిగినప్పుడు, అరమానమనే ఉక్కు మనిషి తనతో ముప్పియ్యధం చేసినట్లుగా, భయంకరమైన రాక్షసి తన శిరస్సుపై ప్రళయ తాండవం చేసేట్లుగా అతను మథనపడ్డాడు.

అరమానం, నిస్సహాయుడతా—రెండూ అతని హృదయంలో పురిపెట్టబడి, అతనికంతానికి ఉరితాడయింది. దుఃఖం పొంగి పొర బోయింది కాని, తన తిలి ఇచ్చిపోయిన శాంతం, ఓర్వీ గంభీరకాలంతో కట్టు కట్టాడు. రెక్కలు రాని పక్షి అయిన కిన్నను విసరించిన తన తల్లి దండ్రులు తనక తిరిగి చేరదీస్తారనే ఆశ తనకు ఏకోకానా లేనందున, తా విడ్డూర బ్రతకటానికి అంకాకాల ఏమూలా లేనందున—మరణమే శిరస్య మనే నిశ్చయానికి వచ్చాడు. పూర్వజన్మ కృతమా, లేక ఏమిటి జగత్తు అనే అతని వేదాంత తత్వమో అతణ్ణి అర్థహత్యకు పురికొల్పిందంటే ఆశ్చర్యం ఈమట్లాత్రమేమో ఉండదు.

పాపను భుజంపై చేసుకుని, గదినుమ్మం అవతల ఒకపాదం వేళాడో, లేదో—గిరుక్కున వెనక్కి తిరిగి, వచ్చి కూర్చున్నాడు. ఏమిటో ఆశ, ఏదో ఆలోచన అతనిమనసులో మెరసింది, సామాను ఎందుకు తీసుకువెళ్ళలేదా అని తర్కించాడు. ఆ ఆశే, ఆ తర్కమే అతనికి ఊత కొమ్మ. నడిసముద్రంలో మనుగునున్న అతనికి గడ్డిపోచ. “మమ్మల్ని తీసుకువెళ్ళటానికి మే (21 వ పేజీ చూడుడు)

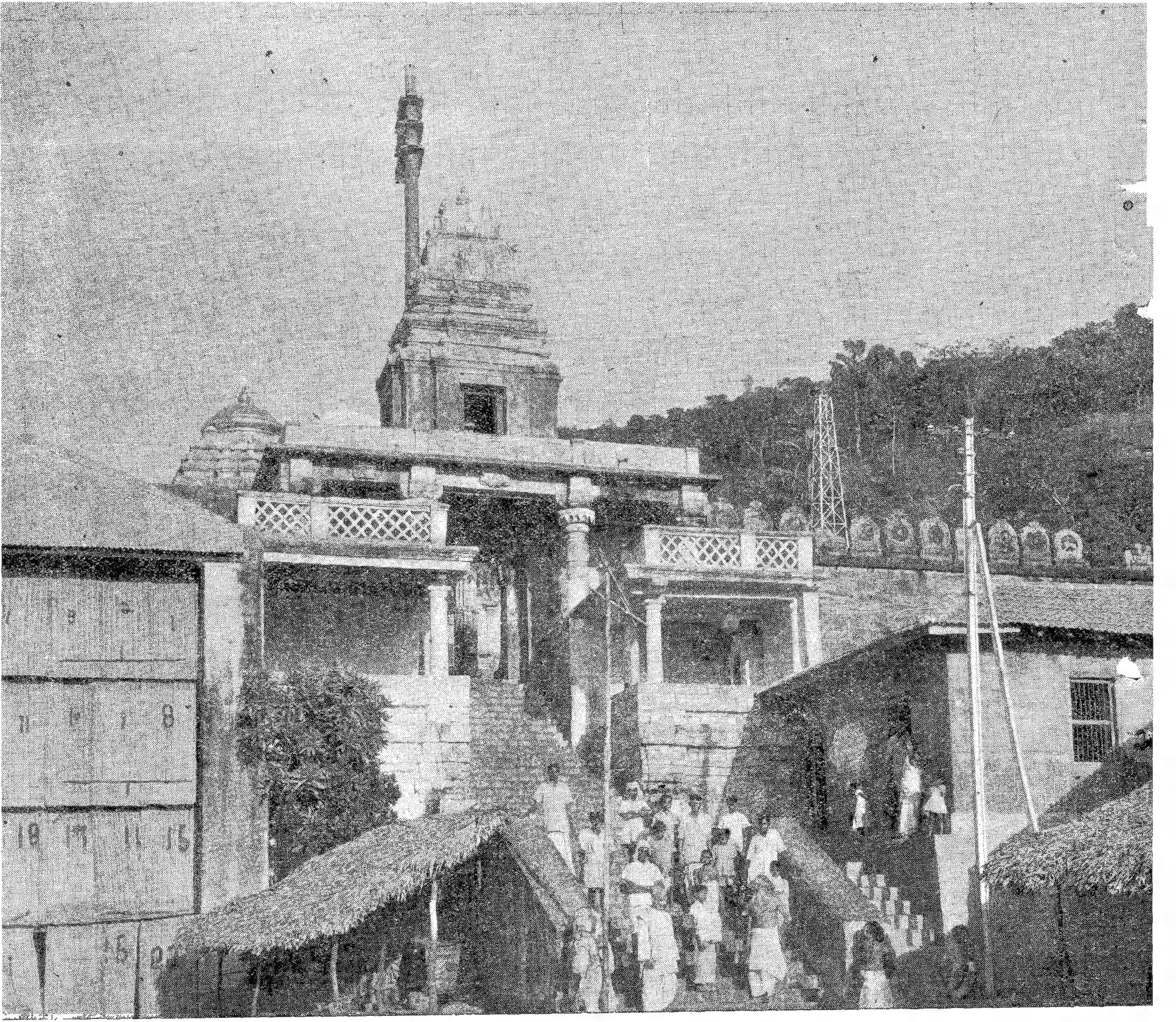
గాళ్ళ అమర్చిన రిస్టువాచి రు 20/8.

ఏవేవేవే. వరిగా చెంచువును. ప్రతిడి కి ఏళ్ళ గ్యారంటీ, గుండ్రం లేక చతురం క్రోమియంకేసు క. 2 0/8 మేరికం రు. 25/- బల్లపడుపు అతారం క్రోమియంకేసు రు. 30/- రోడ్డుగోడ్డు (10 వం గ్యారంటీ) రు. 55/- 15 రాళ్ళ క్రోకేసు రు. 38/- 15 రాళ్ళ రోడ్డుగోడ్డు రు. 75/- రోడ్డుగోడ్డు, వంపుగలది లేక హను అతారము క్రోమియం కేసు రు. 42/- మేరికం రు. 45/- రోడ్డుగోడ్డు (10 వం గ్యారంటీ) రు. 80/- రోడ్డుగోడ్డు 15 రాళ్ళ రు. 80/- అతారం చెంపిసు : ధర రు. 18/-, రు. 22/- పెద్దవైక రు. 25/- పోస్టేజీ ఉచితము ఏరెండు కొమచరికైనా పోస్టేజీ ఉచితము H. DAVID & CO., Post Box No. 11424, CALCUTTA.

ఒక పుష్కరం గడిచినా, శివుడి మనస్తత్వములో ఎలాగా మార్పు రాలేదో, అలాగే సరస్వతి సంసారంలో అంతగా మార్పు రాలేదు. సు.స్వతి అమ్మమ్మశరీరం పంచభూతాలతో కలిసిపోవటం, సరస్వతికి ఒక పుత్రుడు పుట్టటంతప్ప మరేమీ మార్పులేదు. జీవితమార్గంలో, ప్రయాణం ప్రారంభించిన ప్రదేశంనుండి ఒక్క అడుగు నా ముందుకు నేయలేకపోవటం, నారాయణరావును అక్కడపక్కను నిరుత్సాహపరిచేది. బ్రదుకుబాటపై భరించరాని బాధల భరిస్తూ పుట్టిన ఊసునే అంటిపెట్టి ఉండాలనే నిబంధన లేదుగదా? స్థలం మారితే అదృష్టం మారుతుందనే ఆశ, వారి హృదయాలలో మెరసి, మరో ఊరినివాసానికి ప్రార్థనపరచింది. ఆ ఆశ వారి నీ ప్రాంతి తెచ్చింది. కోడిమానేవే కయింది. మధ్యాహ్నమనగా ఇల్లు వెతకటానికి బయలుదేరిన నారాయణరావు ఆరాత్రికి ఇంటికిరాలేదు. సరస్వతి యధా ప్రకారంగా లేచింది. ఆమె మనసు పరిపరి విధాల ప్రవహించింది. అయిన వారికి కిడు ఎంచుకు దిగదా ఈ మనసు. నారాయణరావును విడిచి ఒకగంటయినా ఉండటం అలవాటు చేసుకోవలసిన అవసరం—నారాయణరావు ఇంటిదిగ్గరే బోరులు రాయటంవల్ల, సరస్వతికి కలగలేదు. రైలు దిగినప్పుడు నారాయణరావు చెప్పిన విశేషంవల్ల, ఈ ఊర్లో రెండేసిత్రా అన్నాయని తనకు తెలుసు. కొత్త ఊరిలో సర్రములో కాక మరెక్కడ పడుకునివుంటాడో పెళ్ళి, వెంటపెట్టుకొద్దా మనే ఆలోచన నిద్ర లేస్తూండగానే కలిగి, నిశ్చయంగా మారి సరస్వతిని కోడ్డెక్కించింది. సరస్వతి గుమ్మందాటిన విడు నిమిషాలకే ‘అమ్మ! అంటూ లేచాడు శివుడు. కాని,

సింహాచలం కొండపై నృసింహస్వామి ఆలయ ముఖద్వారము

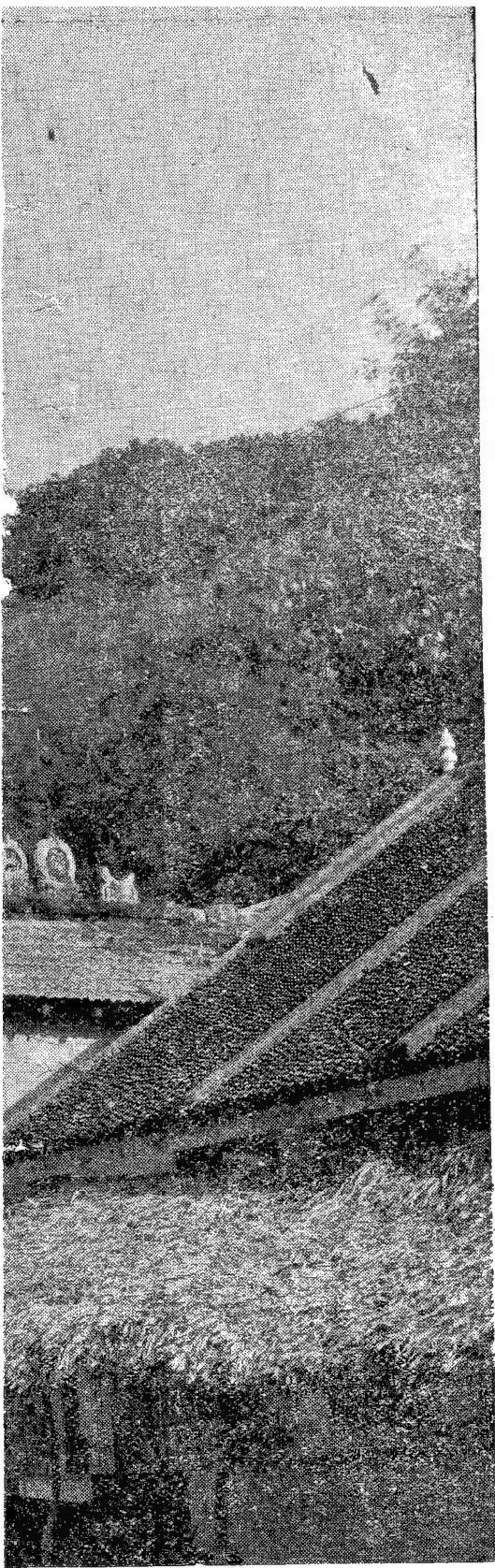
1. త్రిలింగేశ్వరధార (కొండ కెక్కుతుండగా తగులుతుంది)
2. ఆకాశధార (కొండపైన)
3. మాదవధార (కొండ కవతలితట్టు దిగువను)

సింహాచల క్షేత్రము

శ్రీ కవిల గోపాలరావు

తూర్పుకనుమలలో విష్ణుమూర్తి వెలసిన ప్రభుశ్రేణియాత్రాస్థలాలలో ప్రాచుర్యం పొందినది సుందరమైనదిగా, తిరుపతి కొండ తరువాత తెలంగాణలో సింహాచలమునకు ప్రాముఖ్యత యొక్కును. తిరుపతివెంకటేశ్వర స్వామివారికి శిరోజములు మ్రొక్కుకుంటూ నువ్వే సింహాచల నరసింహస్వామివారికి కూడా శోస్తాజిల్లాల ప్రజలందరూ మ్రొక్కులు తీర్చుకుంటుంటారు.

సింహాచలము విశాఖపట్టణమునకు పడకొండు మైళ్లు. కొండ సముద్రపుతీర్థమునంచి 800 అడుగులు యెత్తు. స్వామి భాగ్యవంతుడు. కొండ నట్లా స్వామివారి అర్చకులకు, భక్తులకు సింహాచలమును పేరుతో వలస యేర్పడింది.

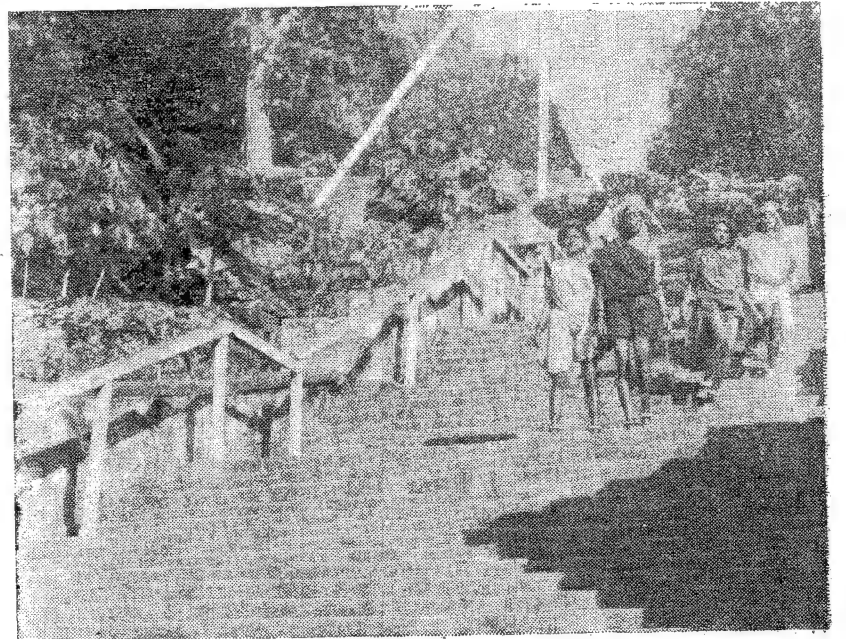
గత మూడు శతాబ్దముల నుంచి విజయనగరము ప్రభువులు సింహాచల నరసింహమూర్తి ఆలయమునకు ధర్మకర్తలు. ధర్మకర్తత్వము వహించి ప్రభువులు నలుడు విజయనగరం స్వామికి సాదినారు. 1500, వచ్చే అస్తినిచ్చారు. ప్రస్తుతము స్వామివారి ఆదాయము రిలీలు పైన అని అంచనా వేశారు.

రాక్షసరాజు, శివభక్తుడు, హిరణ్యకశ్యపుడు తన కుమారుడు విష్ణుభక్తుడు. ప్రహ్లాదుణ్ణి సముద్రములో వేయించి, పైకి రాకుండా కొండ వేయించాడనీ, విష్ణుమూర్తి ఉగ్రమూర్తియై నరసింహస్వామి రూపంలో కొండపైన ఒక ప్రక్కన నుంచుని కొండ ఇంకో వైపు పైకి యెత్తాడనీ, అలా యేర్పడిన సారంగములోంచి ప్రహ్లాదుడు పైకి వచ్చాడనీ, ఆ ప్రహ్లాదుడే నరసింహస్వామికి ఆలయము నిర్మించాడనీ ఇకడ స్థలపురాణము ప్రచారంలో వుంది.

ఆలయము యేశతాబ్దములో నిర్మాణము చేశాడో నిర్ణయించే చారిత్రాత్మకనిదర్శనములు లేవు. కొంతవరకూ కాల నిర్ణయము కొండ మీద శిలాశాసనములపట్టి చేయవచ్చును. ఒకటవ కులోత్తుంగచోళ ప్రభువు కలింగరాజ్యములో కొన్ని భాగములు జయించినట్లు

(1098-99 క్రీ. త. లోని) ఒక శిలాశాసనముంది. అప్పటికే సింహాచలమునకు చాలా ప్రాముఖ్యత వుండేది. ఇంకో శిలాశాసనంలో మాడవవేలా నంద గొంగరాజు (1187-56) పట్టుకున్నాడు, ఉగ్రనరసింహమూర్తివిగ్రహాని కంటికి బంగారు కేళు తొడిగించి డని వుంది. తూర్పు గంగవంశజుడు మొదటి నరసింహరాజు (1287-68లో) గుడి మధ్య స్థితము, ముఖమండపము,

నాట్యమండపము, కట్టించాడని ఇంకో శిలాశాసన ముంది. హంపి విజయనగర ప్రభువు కృష్ణ దేవ రాయలు కలింగరాజ్యమును జయించి పాలించిన దిగ్విజయ

కొండదిగుతున్న పల్లెటి స్త్రీలు

సంభము ఒకటి వుంది. “కప్పసంభము” అని ఒక రాతిస్తంభము వుంది. ఈ సంభము విజయనగరరాజు కృష్ణదేవ రాయం కలింగదిగ్విజయయాత్రకు చెందినదే. ఈ స్తంభాన్ని స్మృతిస్తే పశుజాతికి సర్వ న్యాధులూ నిర్మూలమవుతాయనీ, మనుష్య జాతికి సంతానముకలుగుతుందనీ ప్రజనమ్మకము.

కొండకు ఉత్తరభాగములో లోయ వుంది. ఈ లోయ కొండకింది భాగములో వెడల్పుగా వుండి, కొండశిఖరమునకు చేరేసరికి చాలా సన్న గిలి పోతుంది. ఈ కొండచు భాగములోనూ ఆలయము, ఆలయ ప్రాంగణము వున్నాయి.

కొండకింది ఒక గులాబితోట, అతోటప్రక్క నుంచి స్వామివారి కోవెలకు దారి: నిలువుగా వెయ్యి మెట్లు ఎక్కాలి. మెట్లు ఎక్కుతుంటే ఇరువైపులా యాత్రికులకు చల్లదనానికి పాలిన చెట్లుఉంటాయి. ఇరుప్రక్కలా పచ్చనిపొలాలూ, అనాసతోటలూ, ముక్క సుపెంగి కృత్వాలూ వున్నాయి. వేసవికాలంలోకూడ ఫలభారం వహిస్తున్న అనాసతోటలూ, పనసచెట్లూ, మామిడిచెట్లూ, చాలా అందంగా కనపడతూ యాత్రికుడి శ్రమ ఉపశమింప చేస్తుంది ప్రకృతి శోభ. ఇరుప్రక్కలనంచీ పుష్పప్రజములు సౌరభములు వెదగల్గుతుంటాయి. కొండ ఎక్కుతూ వెళ్ళి చూస్తే దృష్టికి గోదరించి నంతమేరా అన్ని వైపులా చక్కని, పచ్చని అందమైన దృశ్యాలూ, నూర్వరశ్మిలో మెరసి పోతున్న తూర్పుకొండల శృంగద్వారాలూ

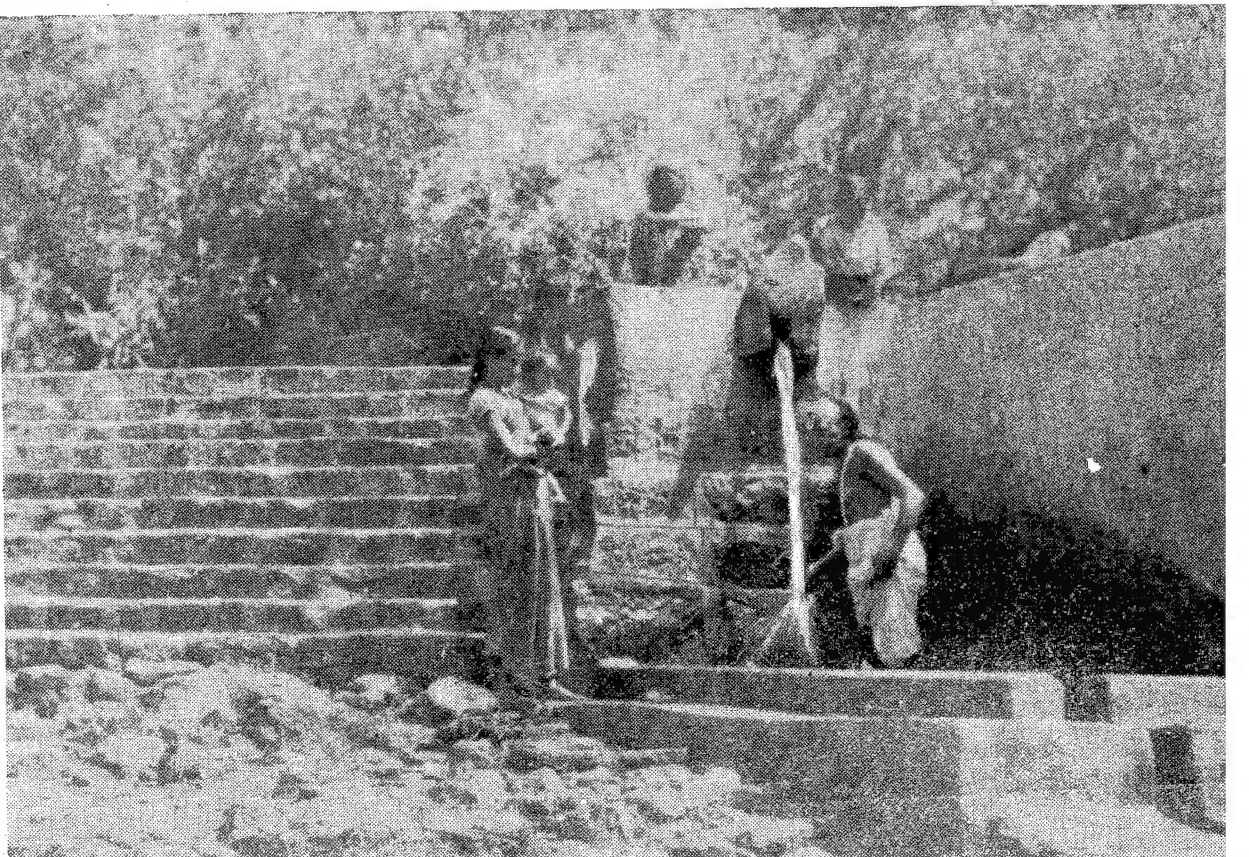
చిత్రకోపాసకులకు, కవులకు, కావలసినంత అనందమును ప్రకృతి ఒక హాస్యాంతుంది. పెట్టపాడుగునా నిలయినచోటల్లా విష్ణుమూర్తి ఆవతారాల విగ్రహాలూ, చిల్లరదేవుళ్ళ విగ్రహాలూ చెక్కారు.

ఈ భగవత్ స్మృతి, చైతన్యము చూస్తూ యాత్రికుడు అలసట మర్చిపోతాడు. దాహం తీర్చుకునేందుకు మూడునాలుగు చోట్ల దేవతా విగ్రహాల ముఖాలలోంచి నీరు పంపులలాగ నిరంతరము ప్రవహిస్తుంటుంది. కోడెగాళ్లూ, కుర్రవాళ్లూ ఈ ఆకాశప్రవాహాలక్రింద స్నానాలు చేస్తుంటారు.

వెయ్యి మెట్లూ యొక్కటప్పటికి హనుమంత గేటువద్దకు చేరుతాడు యాత్రికుడు. హనుమంత గేటు ఎక్కనే ప్రవహిస్తుంటుంది ఒక పెద్ద వాగు—మాధవధార. ఈ వాగులోనుంచి నీళ్లు గేటుకు ఇరువైపులా సరస్సులులాగ యేర్పాటు చేసి ఆ సరస్సులలోకే నీరు పారే విధానము యేర్పాటు చేశారు. ఇక్కడ స్నాన మాచరించి మరీ యాత్రికులు గుడి ప్రాంగణములోకి చేరు తారు. ఈ హనుమంతగేటుకొకండా ఆలయముచుట్టూ ఇంకా 23 గేటు లండే వని ప్రతీతి. ఆ శిథిలాలు ఇప్పటికీ వున్నాయి.

18వ శతాబ్దములో విజయనగరమును పాలించిన విజయరామరాజు సంతతి అన్నగారు సీతారామరాజు, తమ్ముడు చిన్నవాడనటముచేత విజయనగరమును పాలిస్తూండేరాడనీ, విశాఖ

(21వ పేజీ చూడుడు)

విల్లల నవల:

వైద్యుడు

శ్రీ సత్యనారాయణ శ్రీవాస్తవ

“నాకు ఆ గాడిదను చూపిస్తారా” అని పినాకం అడిగాడు.

“ఓ, అలాగే!” అని ఆ గొల్ల తన సాలలోకి పినాకరావును తీసుకెళ్లాడు. అక్కడ ఓ చిన్నగాడిద గడ్డిమీద పడుకొని, ఆకలితోనూ, అలసటతోనూ నీరసంగా చచ్చినట్టు పడి ఉంది. ఆ గాడిదను చూడగానే ఇదివరకు ఎక్కడో చూచినట్టు ఆముఖం ఆనవాలున్నట్టు అయింది. దాని దగ్గరికి వెళ్లి ఆ గాడిదభావలో పినాకం అడిగాడు.

“ఎవరు నువ్వు?”

“నేనా? నేను... కొవ్వొత్తిని” అని మెల్లగా ఆ గాడిద ప్రాణాలు వదలి వేసింది. “అయ్యో! పాపం కొవ్వొత్తి!” అని తనకంటే వచ్చే కన్నీళ్లు అక్కడి గడ్డితో పినాకం తుడుచుకున్నాడు.

“ఏ డబ్బు యివ్వని నీకే యీ గాడిద అంటే అంత విచారంగా ఉంటే, బోలెడు డబ్బు పోసి కొన్న నాకు ఎలాగ? ఉండాలి” అని గంగయ్య అన్నాడు.

“ఆ గాడిద నా నేస్తం”

“నేస్తం!”

“అవును. నేనూ వాడూ కలిసి చదువుకున్నాం”

“ఎలాగ? గాడిదలతో కలిసి చదివిన చదువులు ఎలాంటివో నాకు తెలుసు”

అది వినగానే పినాకరావుకి చాల సిగ్గువేసినట్టుయింది. జవాబు చెప్పలేదు. తాను సంపాదించిన గ్లాసెడు పాలు, ఆ గుమ్మపాలు యికా పెచ్చగా ఉండగానే దానితో తన తండ్రి ఉన్న పూరింటికి వెళ్ళాడు అప్పటినించి అయిదు మాసాలవరకు ప్రతిరోజూ పినాకరావు తెల్లవారగానే వెళ్లి ఏతాము కొట్టి ఆ గ్లాసెడుపాలూ తండ్రికిస్తూఉండేవాడు. అసలే నీరసంగా ఉన్నతండ్రి ప్రాణానికి యీపాలు కొంత “జీవ” చేరుతున్నట్టుయింది, చాల పని చేసింది. ఇంక కాస్త తీరిక దొరికినప్పడల్లా యీ తాకు చాపలూ, తాటాకుబుట్టలూ అవి అల్లి వాటిని అమ్మి కొంత డబ్బు చేస్తూ ఉండేవాడు. ఆ డబ్బుతో మిగతా యింటి ఖర్చులు పెడుతూ వుండేవాడు. ఇలాగ పొనపుచేసి తన స్వంత కృషి మీద ఒక అందమైన చక్రాలకుర్చి చేశాడు.

దానిలో తండ్రిని కూర్చోపెట్టి సాయంత్రంవేళల్లో సముద్రపు ఒడ్డుకు తండ్రిని తీసుకొని వెళ్లేవాడు. ఆ సముద్రపు చల్లగాలికూడా జబ్బు

మనిషికనక తండ్రికి ఎంతో పనిచేసింది. ఇలాగరోజూ కష్టపడి పనిచేసి, తన స్వంతసంపాదనతో జబ్బుగా ఉన్న తండ్రికి అన్ని సదుపాయాలూ చేస్తూ ఉండటమేకాక, నలభై రాగికానులు కూడదీసి తనకి ఒకకోటుకూడా కొనుక్కోవా లనుకున్నాడు. ఒకరోజున తండ్రితో యిలా గన్నాడు.

“నాన్నా! యీవేళ బజారకి వెళ్లి చొక్కా, పంట్లము, టోపీ, జోడు కొనుక్కొని వస్తాను. అవన్నీ వేసివస్తే నే నెవరినో పెద్దమనిషి ననుకుంటావు” అని సరదాగా సంతోషంతో పినాక రావు చరుగెత్తుతూ వెళ్తున్నాడు. ఇంతలో త్రోవలో తన పేరుతో ఎవరో పిలిచిన ట్టుయింది. ఎవరాయని చూచేటప్పటికి మెల్లగా ప్రాకుకొంటూ ఆ త్రోవను ఒక నత్త కట్టుతోంది.

“నేను నీకు జ్ఞాపకం లేనా?”

“జ్ఞాపకం వస్తోంది... కాని నరిగ్గా చెప్పలేను... నువ్వు...”

ఆ నీలితల అమ్మాయియింట్లో పని చేసే నత్తను, జ్ఞాపకం లేదూ? ఒకసారి నువ్వు తలుపుకొట్టితే, తలుపు తియ్యడానికి మూడో అంతస్తుమించి దిగి వచ్చాను. అప్పుడు నీ కాలు తలుపు కన్నంలో చిక్కుపడిపోయి ఉంది!”

“ఆ, జ్ఞాపకం వచ్చింది. సరేకాని, ఆ నీలితల అమ్మాయి, దేవకన్య ఎక్కడ ఉంది? నత్తా, చెప్పరా? ఎక్కడ ఉంది? ఏం చేస్తుంది? నన్ను క్షమించిందా? ఇంకా నేను జ్ఞాపకం ఉంటానా ఆమెకు? ఇక్కడికి చాల దూరంలో ఉందా? నేనామెను చూడటానికి వీలవుతుందా? నే నంటే యికా ఆమెకు ఇష్టమేనా?”

ఇలాగ గ్రక్క తిరగకుండా ఎన్నో ప్రశ్నలు వేశాడు పినాకరావు. వాటి అన్నింటికి నత్త మెల్లగా ఏదో బదులు చెప్పింది.

“పినాకం, పాపం ఆ దేవకన్య ఆసు ప్రిలో ఉంది”

“ఆసుప్రిలోనా? ఏ?”

“ఆమెకు చాలా కష్టాలు వచ్చాయి. వాటితో జబ్బుకూడా చేసింది. పాపం తినడానికి తిండికూడా లేదు. ఎన్నో అవస్థలు పడుతోంది”

“నిజమేనా? ఆయ్యో పాపం! దేవకన్య! సుందరి! ఎంత మంచిది! నా దగ్గర ఓ లక్షరూపాయలుంటే ఆమె కిద్దనుగదా? నాదగ్గర ఒక్క నలభై రాగికానులు మాత్రం ఉన్నాయి. ఇవిగో! వీటితో కొత్తకోటు కొందా

మనుకున్నాను. కాని యివి పట్టుకొని పోయి ఆ దేవకన్య కిచ్చి రా నత్తా!”

“నీ కొత్తకోటు మరి”

“నాకు కోటు ఎందుకు? అవిడకి యేమైనా పనికి వస్తాయని తోస్తే యీ చింకి గడ్డొకూడా యిచ్చివేస్తాను. నత్తా! త్వరగా వెళ్లు మరి. మళ్ళీ రెండు రోజులతర్వాత యిక్కడికే వస్తే మరి కొంత డబ్బు యిస్తాను. ఇంతకాలం

నించి మా నాన్నకోసం కష్టపడి పని చేస్తున్నాను. ఈకేళనింది రోజుకి మరో అయిదుగంటలు ఎక్కువ పనిచేసి, మా గుమ్మకోసం కష్టపడతాను. వెళ్లిరా మరి, నత్తా! రెండ్రోజులతర్వాత యిక్కడ కలుసుకొందాం”

నత్త ఇదివరకులాగ మెల్లగా నడవడానికిబదులు బల్లిలాగ గెంతుతూ

విల్లల కథలు

‘నవ = నవ’

చి" మర్ల సూర్యనారాయణ సోమయాజులు

పూర్వం చాలాకాలంకితం వ్యాస మహర్షి అనే గొప్ప పండితుడుండేవాడు. ఆయన మహాసంస్కృత పండితుడే కాకుండా గొప్ప తపశ్శాలి కూడాను. వ్యాసమహర్షి సప్త వ్యాకరణాలు చదువుకొన్న వైయాకరణి.

మొట్టమొదట మహాభారతాన్ని వ్యాసులవారు సంస్కృతములో చాలా కష్టపడి వ్రాసేరు. ఆయన వ్రాసిన సంస్కృతమహాభారతాన్ని పెద్దపెద్ద కవులు లం తా చదువుకొంటూ సంతోషిస్తుండేవారు.

వ్యాసులవారు గతించిన చాలా శతాబ్దముల తరువాత భోజుని ఆస్థానంలో యెనమండుగురు మహాకవులుండేవారు. ఆ యెనమండుగురు మహాకవుల్ని “అష్టదిగ్గజాలు” అని పిలిచేవారు

శ్రీ భోజులవారి ఆస్థానంలో, మహాకవి కాళిదాసుకూడా వుండేవాడు. కాళిదాసు పంచవ్యాకరణములను పఠించిన మహాశయుడు.

అష్టదిగ్గజాలలో, నాల్గు వ్యాకరణమును మించి, యే కవికూడా పఠించి ఉండలేదు.

ఒకానొకనాడు అష్టదిగ్గజాలు చేరి ‘సంస్కృతమహాభారతంలో చాలా తప్పులు కనుపిస్తున్నాయి వాటిని మనము సరిదిద్దాలి’ అని వారు తమలో నిశ్చయించుకున్నారు. నిశ్చయించుకుని ఒక శుభలగ్నమందు ఆ మహాశయులు గ్రంథతత్వా స్వేషణం మొదలుపెట్టేరు.

సరిగ్గా మొదలుపెట్టేకాలానికి వారి సమీపానికి ఒకచిలుక వచ్చి “నవ నవ” అని చిలుక పలుకులు పలికింది. ఆ శబ్దాన్ని, అష్టదిగ్గజాలు ఆకర్షించి, ఆ ధ్వని ఆ శుభసూచకమని తలచి ఆ రోజు తమ కర్తవ్యాన్ని విరమించేరు. మరికొన్ని రోజులు గడచినపిమ్మట అష్టదిగ్గజాలు తిరిగి తమ నిజక్రియార్థం ఉపక్రమించేరు. తిరిగి అక్షణానికే పూర్వపుచిలుక యేతేంచి “నవ నవ” అని పునరుద్ఘాటించింది. పండితు లాదినం కూడా తమపనిని విరమించేరు.

అష్టదిగ్గజాలు కాళిదాసు పండితునితో సంప్రదించేరు. తమ అభీష్టాన్ని, అశుభసూచకమైన ఆ చిలుక పలుకు

లను గురించి వారు ఆతనితో మనవి చేసేరు.

కాళిదాసుమహాకవికూడా వాటితో మరియొక శుభదినాన్న ఆ విచిత్రా స్వేషణకై బయలుదేరి వాని ననుసరించేడు.

అష్టదిగ్గజాలు కూర్చుని గ్రంథాన్ని తీసేరు. వెనుకటి చిలుక తిరిగి వచ్చి “నవ నవ” అని మాట్లాడింది. అది విని కాళిదాసుమహాశయుడు “నా హా, పంచమీ” అని జవాబిచ్చేడు.

ఆ సభాపక్షానికి అష్టదిగ్గజాలు తెల్లముఖాలతో కాళిదాసుపై ప్రశ్న పరచర కురిపించేరు.

“అదేమిటయ్యా, అలా చూస్తారు? చిలుక ఎవ రనుకున్నారు? వ్యాసుల వారు! “నవ నవ” అంటే నవవ్యాకరణాలు చదువుకొన్నవారు మీలో ఎవరైనా పూర్నారా? అని ప్రశ్నిస్తున్నాను. “నాహం, పంచమీ” అంటే, నేను ఐదు వ్యాకరణాలే చదువుకొన్నాననిచెప్పేనేను. మీలో నవవ్యాకరణాలు చదువుకొన్నవా ళ్లుంటే ఎవరైనా చెప్పండి అని అన్నాడు కాళిదాసు.

ఆ మాట విని అష్టదిగ్గజాలు తమలో నాల్గు వ్యాకరణాలకు మించి యెవ్వరూ పఠించియుండలే దని వెలిబుచ్చేరు.

నవవ్యాకరణాలు చదువుకోలేదు కనుకమనకి, వ్యాసప్రణీతమైన సంస్కృత మహాభారతములో తప్పులున్నట్లు తోచేయి. ఇది మన తప్పిదమే!” అన్నాడు కాళిదాసు.

ఆ పల్లు లాలించి అష్టదిగ్గజాలు, తాము ఆలోచించకుండా చేసిన ఆపని తప్పనివివ్వకున్నాము. అప్పుడు చిలుక నవ్వుముఖంతో ఎగిరిపోయింది.

వ్యాసుల వారు రచించిన మహాభారత మేమిటి, మనము తప్పులు సరిదిద్దట మేమిటి? అని వారు ఆ పనినుండి విరమించేరు.

ఆలోచించకుండా ఏపనైనా, పెద్దలైనాసరే చెయ్యడానికి పుపక్రమిస్తే దానికి తప్పుకుండా ముప్పు వాటిల్లుతుంది. —ఇది నగ్నసత్యం!

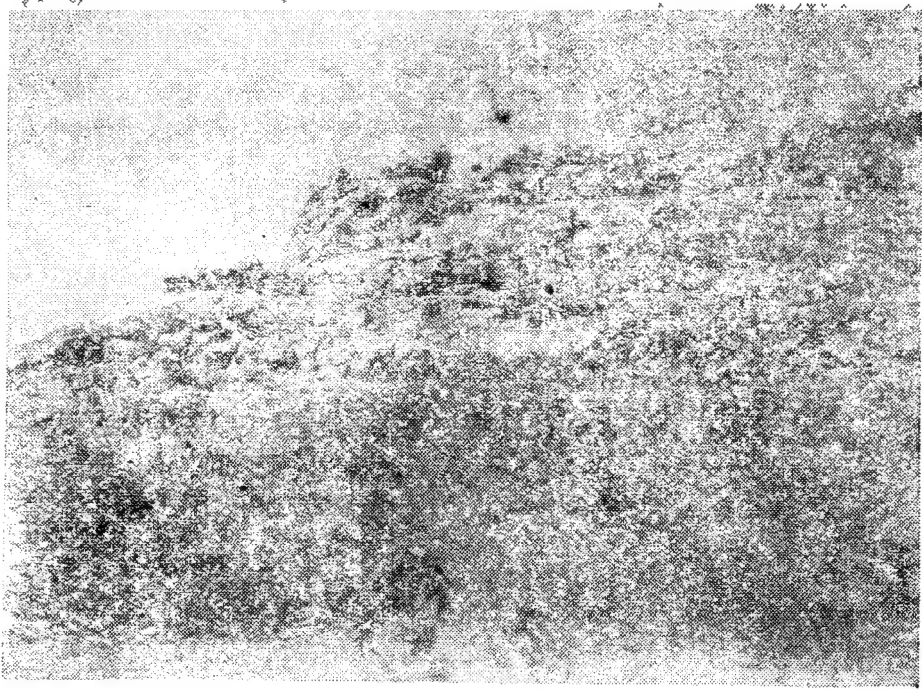
అంతే బాలబాలికలంతా చిన్న పనైనా సరే పెద్దలతో సంప్రదించి ఆలోచించకుండా చేయకూడదు.

నాల్గవేల సంవత్సరములకు పూర్వం, క్రొత్త రాతియుగంలో (Neolithic Age,) మన పూర్వులు వాడిన రాతిపరికరముల ఛాత్రీకరీ ఒకటి బల్లారికి 3 మైళ్ల దూరంలో ఉన్న సంగనకల్లు కొండమీద, ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తులో భారతీయచరిత్రలో బంగారుపరికరమును బడసిన, శ్రీ బెండ్రాడి సుబ్బారావుగారి కృషివలన, బయల్పడిన.

పంజాబులో హరప్పలోను, ఉత్తర గుజరాతులోను, కొల్హాపూరునందు, మైసూరుబ్రహ్మగిరి భూపరిశోధనలో (Archaeological Research) సుబ్బారావుగారు లోగడ తిరిగి పొందిరి; వీరికి M; A. L. B. పట్టుములు కలవు పూనాలోనున్న దక్కను పరిశోధక కేంద్రములో దేశ ప్రఖ్యాతిచెందిన డా॥ హాసముఖ్ డి. శంకారాయగారి ఆధ్వర్యము క్రింద పరిశోధనలు చేయుచున్నార. భారతదేశ ఆర్కియాలజీ శాఖ డైరెక్టర్ జనరలైన R. E. M. పీల్ గారి ఆనుమతితో, మద్రాసు ప్రభుత్వమువారి సహకారంతో వీరు దాదాపు గతసంవత్సరము నుండి, బల్లారి పరిసరములలో పరిశోధనకు గురిగిరి.

సంగనకల్లు కుగ్రామంలో శిథిలావస్థకు పన్నదగ్గరైన ఒక చిన్న ఇంటిలో గత 3 మాసములంట్ల ముక్కామున్న శ్రీ సుబ్బారావుగారిని మీదిలేఖరి దర్శించగా, సంధ్యాసమయమైననూ, అతిపుత్నానాంతో కొండపైకి దారితీసిరి. వీరికి బాల్యము నందు జరిగిన దీపావళి ప్రమాదంచేత కుడిచేయ్యి లేదు. కుడిచేయ్యి లేనికొరత రాగవచ్చాడని లేకపోగా, యిలాంటివలన కేమో, వీరికి పరిశోధనాపట్ల రెట్టించినది. ఆతిలాభునంతో కొండపైకి కనుమలమధ్య వీరు దారితీయగా, వెనక రోడ్డునూ వెంటబడినవని చెప్పెను. కొండ కొన 100 అడుగుల ఎత్తున్నది. అచ్చట ప్రదేశము చదునుగా నుండి, దాదాపు 10 అడుగులలోకు ముకా మట్టిచే అవరింపబడియున్నది ఇచ్చట

4 వేల ఏండ్ల పూర్వం మన నాగరికత

బల్లారి సంగనకల్లు కొండమీద భూగర్భములో శోధన రాతిపరికరములు అభించుట

18/12 అడుగుల పొడవు వెడల్పు కల, రెండు పెద్ద గుంటలు 9 అడుగుల లోతువరకు, సుబ్బారావుగారు స్థా కకూర్చుచే క్రివ్వించిరి. ఇవటనే క్రొత్త రాతియుగంలో నుండిన

పూర్వుల నెలపులుండే నని సుబ్బారావుగారు కనిపెట్టెను. మట్టి పొరలమట్టి, అండులో పొర, పొరకు దొరికిన రాతిపరికరములు, కుండ పెంకుల వస్తువులు నిర్ణయించిరి. ఇవి దాదాపు

పోయింది. ఆరాత్రి పినాకిరావు పది గంటలకి నిద్రపోవడానికిబదులు అర్ధరాత్రి అయ్యేవరకూ పని చేస్తూనే ఉన్నాడు. రోజూ ఎనిమిది బుట్టలు అల్లేవాడు. ఆరాత్రి పదహారు అల్లాడు. అప్పుడు పడుకుని నిద్రపోయాడు. ఆ నిద్రలో కలగన్నాడు. అందులో దేవకన్య నవ్వుతూ వచ్చి, ముద్దు పెట్టుకొని, "నాయనా! బాగా చేశావు. దీనికి బహుమతిగా నువ్వు చేసిన పాత తప్పులన్నీ మరచిపోతాను. తల్లితండ్రులు చెప్పినట్టు వినే పిల్లలు మంచివాళ్లు. తల్లిదండ్రుల కష్టకాలంలో పనిచేసేవాళ్లు మరీ మంచివాళ్లు. మంచివాళ్లు అంటే ఇలాగ ఉండాలని వీళ్ళ పేరు చెప్పుకోవాలి. ఇంకముందు యికా బాగా మంచి పనులు చేసి, సుఖంగా ఉండి యికా పెద్ద పెరు తెచ్చుకోవాలి నాయనా!" అని ఆ సుందరి కలలో చెప్పినట్టుంది. పినాకయ్య కళ్లు నులుపుకొని లేచాడు. లేచి చూచేటప్పటికి ఆశ్చర్యం! ఆ కట్టిబామ్మ పెళ్ళాడే బామ్మలాగ లేడు. నిజంగా అందరిపిల్లవాళ్లలాగే తానూ ఒక పిల్లవాడయ్యాడు. ఒక్కసారి తాను ఎక్కడ ఉన్నాడో ఆ పూరిల్లుచుట్టూ చూశాడు. ఆ యింటిమట్టా పున్న గడ్డెడదులన్నీ పోయాయి. తానొక అందమైన చిన్న గదిలో ఉన్నాడు. వెళ్లి వేసిన గోడలు, చక్కని మంచం, పరుపు, బల్లా, కుర్చీలు ఎంతో ముచ్చటగా ఉన్నాయి. పరుపు మీంచి లేవగానే ఎదురుగా చిలుక కొయ్యకి అందమైన కోటు, పట్టాం,

చొక్కా, టోపీ, జోహ్లా అగిలిం చి ఉన్నాయి. అవన్నీ తోడిగి చూశాడు. ఎంతోచక్కగా సరిపోయాయి. లేచి నిలుచుని జేబు తడిమి చూచు క్కొన్నాడు. అందులో ఒక దంతుపు పెట్టె ఉంది. "దేవకన్య, నువ్వు దయతో పంపిన నల్లబైకానులు తిరిగి యిందులో పెట్టి పంపించింది" అని ఆ దంతుపుపెట్టె మీద వ్రాసి ఉన్నది. తెరిచి చూచేటప్పటికి నల్లబై రాగిడబ్బులకిబదులు నల్లబై బంగారుకాసులున్నాయి. అవన్నీ సరికొత్త బంగారుకాసులు. అప్పుడే ముద్రలోంచి తీసినట్టున్నాయి. వెంటనే పినాకరావు వెళ్లి యీ కొత్త బట్టలతో ఎదురుగుండా ఉన్న నిలువుబద్దంలో చూచుకొన్నాడు. ఇంకెవరిలాగో తనని తానే పోల్చుకోలేక పోయాడు. ఇదివరకు కనిపించే చిన్న తల, పొడుగు ముక్కు, చిట్టి చెవులు గల పెళ్ళాడేబామ్మ కనిపించలేదు. అందమైన తల, చక్రాలలాంటి కళ్ళు, సంతోషంగా నవ్వుతూ ఉన్న ముఖం—యివన్నీ ఉన్న అందమైన పిల్లవాడు ఆ యద్దంలో కనిపించాడు. ఇన్ని విచిత్రాలు జరుగుతున్నాయే పినాకయ్య ఏమీ నమ్మలేక పోతున్నాడు. ఇది కలా? నిజమా? వాళ్లనాన్న ఏడిమి? ఈ గదిలోంచి దాటి ప్రక్క గదిలోకి వెళ్లి చూశాడు. తండ్రిమరో అందమైన మంచంమీద పడుకొని ఉన్నాడు. జబ్బు లేదు. ఖులాసాగా ముచుపు ఎలాగ ఉండేవాడో అలాగే ఉన్నాడు.

పరుపుమీంచి లేచి ప్రక్క తన మామూలు వడంగం చేస్తున్నాడు. పూవులు, ఆకులు, సగిపీలు చెక్కిన ఒక అందమైన చట్రం చేస్తున్నాడు. "నాన్నా! నాకు తెలియక అడుగు తాను-ఇన్ని మార్పులు ఇంత త్వరలో ఎలాగ వచ్చాయి?" "అవన్నీ నిన్న చేసినవే" "నే నే చేశాను?" "ఇదివరకు చెడ్డగా అల్లరిగా తిరిగిన పిల్లలు బుద్ధిగా ఉంటే తల్లిదండ్రులకికూడా ఆనందంగానే ఉంటుంది." "అయితే, ఆ కట్టిబామ్మ, పెళ్ళాడే బామ్మ పినాకయ్య ఏ మయ్యాడు?" "అదిగో చూడు, అక్కడ" అని వాళ్ళనాన్న చూపించాడు. ఒక చిన్న కుర్చీకి చేరబడి కొయ్యబామ్మ వంకర చేతులతోనూ, వంకరకాళ్లతోనూ, వాలిన తలతోనూ వేలాడుతోంది. పినాకరావు ఆ కొయ్యబామ్మకేసి చూశాడు. కొంతసేపు ఆ బామ్మకేసి దీక్షగా చూచేటప్పటికి నవ్వు వచ్చింది. "ఛా! బామ్మగా ఉండేటప్పుడు నే నెంత అనవ్యంగా ఉండేవాడిని! నయం, బుద్ధిగా ఉండి, సరిగ్గా నడుచుకొని మంచి పిల్లవాడిని అయ్యాను కాబట్టి సరి పోయింది కాని, నే నా బుట్టితిప్పే పెళ్ళాడేబామ్మగా ఉంటే సిగ్గుసిగ్గు!" అనుకొన్నాడు. మళ్ళీ తన చూపురేఖలు అద్దంలో చూచుకొన్నాడు. తన నవ్వుముఖం, వెనుక వాళ్ల నాన్నముఖం కూడా నవ్వుతూ ఉంటే,

4, 000 పొలంకు ముందు చిన్నరాతి పరికరములు, గొడ్డలి, ఉలి, మొదలైనవి, ఇప్పటికిని అక్కడమైన వాడిమొనలు కలిగియుండుట విశేషము.

ఇక్కడ లోయలో సమప్రదేశంలో ఆరడుగుల ఎత్తున్న రాతి Menhirs (స్తంభములు), వాటిక్రింద పూర్వులు వీవో పాతిపెట్టి రనుటకు తార్కాణములట. ఇదికాక, రాళ్లను గుండ్రముగా చేర్చియున్నకూడ, భూగర్భమైన పురాతనచిహ్నములు కలవని చిహ్నం. కొండలు పగలకొట్టువారు సమీపములైన పల్లె జనులు. వీటిని అక్కడక్కడ తొలగించి, పరిశోధకుల కమ్యూన్మైన సాత్వికముత ద్వంసమొనర్చిన సుబ్బారావుగారు విచారించిరి. ఇట్లు చెడిపోగా యిప్పటికి మిగియున్నవాటి నైన ప్రభుత్వంవారు భగ్రముగా సంరక్షింప వలెననిన వీరి సూచన మన ప్రభుత్వమువారి దృష్టివాక రించుగాక!

వీరికి దొరికిన వాటిలో ముఖ్యమైనవి: ఆంధ్ర శాతవాహనయుగములో 200 B. C. నుండి 200 క్రీ. శ. కాలము వాటి రంగు, కుంభలపై వెడలతడిక అల్లికవంటి సగిపీలు కట్టినవి; మొహింజెదారోలో దొరికిన (Discbeads) ప్రాసలవంటి పూలు; గుండ్రని రాతిప్రాసలు; నల్లరాతిగొడ్డలి, ఉలులు—మున్నగునవి అనేకములు.

వీరు నిన్న నైలులో వారేరుకు వెళ్లిరి. మరల డా॥ శంకారాయగారితో కలసి పరిశోధనలకి ఇక్కడికి వచ్చెదరని తెలియుచున్నది.

హంపిలో నున్న వి ఉత్తరదేవాలయములు, బహుమున్నగునవే యగుటచేత, ఇతివరకూ పూర్వులకుండిన నివాసములు లంతగా దొరకక పోవుటచేతను, శ్రీ సుబ్బారావుగారి కృషి కనిపెట్టినరాతియుగపు అడమభూతీయుల నివాస కేంద్రము, పరిశోధకులకు బహుఅమూల్యమైనది!

ఆ పెళ్ళాడే బామ్మకూడా ఒక్క చిలిపి నవ్వు నవ్వివట్టయింది. సమాప్తము

కేసరికుటీరం లిమిటెడ్, మద్రాస్
ఓరిస్సా, వైశాఖవిమలయస్సు, ఆంధ్రజిల్లా
తమిళనాడుకు ఏజెంట్లు :
సీతారామ జనరల్ స్టోర్సు,
విరంపురం, సికింద్రాబాదు, బెజవాడ, మదర
(Jai Hind Publicities)

భారత రాజకీయాలు :

భద్రతామండలిలో కాశ్మీర్ సమస్య పూర్వాపరాలు

కాశ్మీర్ విషయం భద్రతామండలికి తెలిసి సమర్థంగా వివరించబడింది. ఏ ఒక్క సమాఖ్యానికి ఎవరూ వచ్చినట్లు ఇంకా ప్రకటన లేదు. మళ్ళీ చర్చలు ఎప్పుడు ప్రారంభమవుతాయో తెలియదు. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం ఈ విషయాన్ని జరుగుతున్న ఒక కొలిక్కి తెస్తుందో లేదో కూడా చెప్పటం కష్టంగా ఉంది. ఇదివారాలూ పరిష్కారం లేకుండానే గడిచిపోయాయి.

మొదటి ఘట్టంలో, కాశ్మీర్ పై దుండగాలకు పాకిస్తాన్ నాయం చేస్తోంది ఇండియా ఆలోచించింది తరువాతి ఘట్టం, పాకిస్తాన్ ఏమిటా కోరిక. ఇండియాలో కాశ్మీర్ పై దాడి వెనెటించుటూ, ఆసలే కిష్టంగా ఉన్న పరిస్థితులను, కాశ్మీర్ లో ముడిపెట్టి, సమస్య నింకా పెంచించింది.

తృతీయ ఘట్టంలో, భద్రతాసంఘము కత్తి మీద పాముగా నడుస్తూ, రౌండు టేబిల్ సమావేశం ఇరువదలూ చేర్చి, అక్కడ సమక్షంలో బరఫానం విషయాలు తెల్పుకోమన్నట్లు చేసింది. కొన్నాళ్ళు సమావేశాలలో జాప్యం చేసి, చివరికి అతి ఉత్సాహంతో, ఇండియా కిష్టం మాదిరి, తిమ్మారీ సంతానాన్ని కాపాడుకోవాలని తీర్మానించింది. కానీ ఆ తిమ్మారీలు ఎవరో కుదరనేలేదు.

ఇండియా తరపున గోపాలస్వామిఅయ్యారూ, పాకిస్తాన్ కు జవహర్లాల్ నూ, భద్రతా సంతానాన్ని, (జెబియ్) ఫెర్మాంసు వాక్ లాన్ డాక్టర్ ముగ్గురూ కూర్చుంటే ఫలితం ఉండవచ్చుననే ఆశ పెట్టలే అప్పటికి విలించింది. లాన్ డాక్టర్ ఒక తీర్మానం రియారుచేశాడు. అందులో అంశాలు (1) భద్రతాసంఘం అధికారం అమెరికాలో కాశ్మీర్ పై పైబి నెట్ జరగాలి; (2) ఆ ఏర్పడి భద్రతాసంఘం కాళి, పర్వత విభజనలను తక్షణమే ఆపగల ప్రాధాన్యత మిగిలాలి.

జెబియ్ తీర్మానానికి అమెరికా, చైనా, ఫ్రాన్సు, బ్రిటన్, కెనడా, సిరియాలు ముఖం గాని సహించాయి.

అందుకు వాతావరణం ఇదీ మానేటప్పటికీ, జవహర్లాల్ నూ, ముందు కాశ్మీర్ సాయుధదళాన్ని తీసి కాశ్మీర్ నుండి తొలగించేసి, విశ్వం జ్వలించివారి, నిస్సాక్షి వైన తాత్కాలిక ప్రభుత్వం ఏర్పరచాలని తీర్మానించేందుకు ప్రయత్నించింది.

అదైన భారత ప్రతినిధి, "అన్నిటికన్నా ముందు అనేక కేసుల దివి బలిగొంటున్న కాశ్మీర్ లో యుద్ధాన్ని ఆపటం అత్యవసరమే" భద్రతాసంఘానికి నొక్కికెప్పుడు పాకిస్తాన్ దాడి అనేందుకు తగ్గ సామర్థ్యం లేనీ భద్రతామండలికి విభజనగా చూపించానీ, పాకిస్తాన్ "ఇప్పటికైనా దుండగులకు సహాయం చెయ్యటం మానే"మని భద్రతామండలి గట్టిగా అడగాలనీ, ఈ విషయంలో జెబియ్ తీర్మానం మరి చచ్చుకుంటానీ నిశ్చయించినట్లు ఉద్ఘాటించాడు.

మళ్ళీ భద్రతాసంఘం కలకత్తాలో ఉన్నట్టి, మహాత్మాని వివాదాంతవాతావరణంలో లోకం మునిగి ఉంది.

అయ్యంగారు, పోనీ అని, జెబియ్ తీర్మానానికి మాడుముగ్గుమైన అంశాను జేర్చి సవరణ ప్రతిపాదించారు.

(1) దుండగిళ్ళు విరమించి వెనక్కొలిగి టట్టుగా పాకిస్తాన్ సర్వవిధాలా ప్రయత్నించవలెనని భద్రతాసంఘం పాకిస్తాన్ కు ద్వేషించాలి.

(2) విశ్వరాజ్యసమితి నిర్మించే సంఘం, కాశ్మీర్ లో, తక్షణం యుద్ధం ఆగిపోయేంతకు కావలసిన చర్యలన్నీ ప్రోత్సహపరచాలి.

(3) భద్రతాసంఘంవారి, చైనా, పర్వత కేసులలో కాశ్మీర్ లో పైబి నెట్ తీసుకోవాలి.

అలాంటి ప్రభుత్వాన్ని తత్కాలికంగా నైనా తోసిరా ఒనీ, "సామ్యేక ప్రభుత్వం చేరి" మరో ఆధిపత్యాన్ని నెలకొల్పే తడంగానికి ఇండియా ఒప్పుకోదని అప్పటికి స్పష్టమయిపోయింది. పైగా భారత ప్రభుత్వం, కాశ్మీర్ లో, న్యాయభద్రతను కాపాడేందుకు భారత సైన్యాన్ని ఉంచాలనీ, పైబి నెట్ జరిగేదాకా పూర్తిగా తొలగించటానికి వీలులేదనీ టట్టుపెట్టింది.

జేక్ అబ్బలా, భారతీయ కక్షపాతి అని సుప్రసిద్ధంగా తెలుస్తుండగా నివృత్త పాతిగా ఆక్కడ నిలిచేందుకు వీలు లేదనీ, కాశ్మీర్ గుడ్డిబాధ భారత సైన్యం లన్నంతకాలం, అలాగే కాశ్మీర్ సైన్యాన్ని పోరాటం. ఆడేందుకు అవకాశమే లేదనీ పాకిస్తాన్ వాదించింది.

ఈ సీటిలో అమెరికా, ఫ్రాన్సు, కొలంబియా, సిరియా, ఆగ్నేయ చైనా. ఇతరులంతా, పైబి నెట్ జరిగేటప్పుడు సామ్యేకమైన ప్రభుత్వమే ఉండాలంటూ తళం వేశారు.

భారత సైన్యాలను కాశ్మీర్ నుంచి తొలగించటం ప్రత్యక్ష రాజకీయపరిస్థితులను విస్మరించటమనని భారత ప్రభుత్వం సమ్మతించినట్లు, కాశ్మీర్ పై, పైబి నెట్ లో సైన్యాలు ఏమాత్రం జోక్యం కలగ చేసుకోకుండా, జాగ్రత్తపడటానికి నిదంగానే ఉన్నా మనీ అయ్యంగారు ప్రకటించారు.

ఈ పరిస్థితిలో, తమ ప్రభుత్వంలో సంప్రదించేందుకు క్వడ్రీ కావాలని అయ్యంగారు భారతదేశం వచ్చాడు.

ఈయన ఇక్కడుండగానే భద్రతామండలి సభ్యులు తమలో తమ సంప్రదింపులు సాగించుకున్నారు. ఇండియా నుంచి వచ్చిన అయ్యంగారు, జేక్ అబ్బలాను తొలగించటానికి భారత ప్రభుత్వం ఒప్పుకోదనీ, కాశ్మీర్ యొక్క స్వయంసర్వాధికారానికి విరధంగాని పద్ధతిలో కాశ్మీర్ లో పైబి నెట్ వ్యవహారం జరపటానికి తాను యిచ్చుకున్నానీ ఉన్నదనీ చెప్పాడు.

తర్వాత, ఈ మధ్యలో భద్రతాసంఘం అక్కడుండే సైన్య సభ్యుడు డాక్టరు, డి. యాఫ్ ట్రియాంగ్, ఒక తీర్మానాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు. అందులో ముఖ్యంగా లివి: (1) దుండగిళ్ళు విరమించుకోవట్టుగా పాకిస్తాన్ తన కాయకత్తులా నచ్చజెప్పాలి. (2) భారత సైన్యాలు క్రమక్రమంగా కాశ్మీర్ నుంచి తగ్గించాలి. మిగిలినవాళ్ళు కాశ్మీరీయులను భయపెట్టేట్టుగా ఉండకూడదు. (3) భారత ప్రభుత్వం, పైబి నెట్ సంతానాన్ని నియమించాలి. అందులో ఆంగ్లం విశ్వరాజ్యసమితివ్యవేక్షకు లుండాలి. (4) కాండికీలకు, ఏ హానీ జరగనీయకండా, మళ్ళీ కాశ్మీర్ రానియాలనీ, రాజకీయపైడిలను విడిపించాలనీ భారత ప్రభుత్వము కాశ్మీర్ ప్రభుత్వానికి నచ్చజెప్పాలి. (5) తన ప్రభుత్వంలో అన్ని పెద్ద రాజకీయపక్షధర్మాలకు తన ప్రాతినిధ్యం ఉండేట్టు చేర్చుకోవలసిందిగా జేకుఅబ్బలా ప్రభుత్వానికి భారత ప్రభుత్వం గట్టిగా చెప్పి ఉన్నాడని.

ఈ తీర్మానం చాలా రహస్యమవుతోంది. సభ్యుల్లో కలిగిన బహుళభేదం కాబట్టి, సభ్యుల్లో పెక్కుమంది ఆలోచన ఇట్లా ఉందనీ అనుకోవచ్చును.

ఈ పరిస్థితి సర్ జవహర్లాల్ నూ అంతా తాగుతూనే తలకిందెనట్టు కనపడింది. తన ప్రభుత్వం ఇంగ్లం కొప్పకుంటుందో లేదో అనుమానమన్నాడు. "అసలు ఒకపక్ష సైన్యాలతో ఆక్రమింపమయి, అబ్బలా ప్రభుత్వం ఆస్వర్యాన పైబి నెట్ జరగుతుందంటే, నిష్కూపాతంగా ఉండే లెక్క కెవళ్ళూ సంతృప్తి కరంగా ఉండవు" అని ఆలోచిస్తున్నాడు.

భద్రతాసంఘం ప్రధానం ఈ పరిస్థితుల్లో మొదటి పాకిస్తాన్ కేసీ, ఇప్పుడు కొంచెం భారత దేశం పై ఉన్న పరిస్థితినిబట్టి మొదట భారతీయ పరిస్థితులనుంచి ప్రతిరోధం వచ్చి నట్టు, ఇప్పుడు పాకిస్తాన్ ప్రతిరోధ మయి న్నట్టు సాగుతుందనే ఏ ప్రత్యేక నాటిక. కొలంబియా సభ్యుడు డాక్టరు అబ్బలాతో లో పెట్ అక్కడుండాలాడ; కానీ సమస్యకు పరిష్కారం కుదురుకుండా అనేది ఇంకా వివాదాంశం. ఇంతకరకు బహిరంగచర్యల్లోగాని, విశిష్టగా చచ్చుల్లోగాని ఏమీ సామరస్యం కలగ లేదు మళ్ళీ చర్చ ఎప్పుడు జరగాలో నిర్ణయమే లేలేదు.

సంస్థాన కూటాలు

మార్చి 24-25-న భారత సంస్థాన ప్రజా మండలి సాయంసభ ముగిసేసరికి ప్రధాని నెహ్రూ వి. పి. మీనా గార్లతో ముఖ్యంగా లాల్ బే యిండి లి సభ్యులు బాహటంగా ఆనందకాంవిధానంలో చర్చలు సాగించుకొని, చిన్న సంతానాలు కలిసి, ఏకకూటాలగా తయారై సంగురల్ వచ్చే ముఖ్యంగా లిని లాను సందేశాలు నివర్తించేసుకొన్నారు. చర్చల ఫలితంగా, 540 భారత సంస్థానాలు ఒక్కొక్కటి విడువిభాగాల్లోకి వచ్చేస్తాయని తేలుచింది.

విడుముగ్గులం నానకూటా ఉంటాయి. చిన్ని చిన్ని సంస్థ నాలుకట్టులోచేసి, పరిపాలనా సౌకర్యము సుఖాన్నికంటాయి. ఈ ఏడు రాష్ట్రకూటాలు సామప్రతి, మత్స్య, మాల్య, రాష్ట్ర, వింధ్యప్రదేశ్, హిమాచలప్రదేశ్, పూర్వీక-ఈ ఏడూ కాకుండా, భారత ప్రభుత్వంలో జేసేపోయేవదలి, ఇంకా 19 సంస్థానాలు వికేగా ఉండేందుకు కూడా ఆసకాళి ఉంటుంది. వీల్లలో, కాశ్మీర్ హైదరాబాద్, తిరువాంగూరు, నచ్చిక్, మైసూర్, బగోడా, కచ్చీ, గ్వాలియర్, ఇందూరు, భోపాల్, బికనీర్, జోధ్ పూర్, కూచ్ బిహార్, త్రిపుర, మనిల్లా, జమలూర్, ఉదయపూర్, మయూర్ భంజ్, బొమ్బాయ్ లుంటాయి. వీల్లలో మళ్ళీ కొన్ని లిసి పెద్దవిగా ఏర్పవచ్చును.

శ్రీ జై నారాయణ్ వ్యాస్
జోధ్ పూర్ మంత్రివర్గంలో ప్రధాన మంత్రిగా నియమింపబడ్డారు.

సిక్కు సంస్థానాలైన, వా భా, కలీం లా, మాతేర్కూటా, జిం, ఫరీద్కోట్ లా కూడా కలిసి, ఏక పూర్వీక సంస్థానాలుగా తయారవుతాయి పాటికూలా సంస్థానాలు ప్రస్తుతాని కిందులో చేరవు.

సిక్కు సంస్థానాలు, హిమాచల ప్రదేశ్ సంస్థానాలుగా అవుతాయి. విలాస్ పూర్, మండి సంస్థానాలు ప్రస్తుతాని కిందులో చేరని మూరీ రాష్ట్ర సంస్థానం, సంయుక్త రాష్ట్ర మూరీ రాష్ట్ర జిల్లాలో చేరేనుంది.

భారత ప్రభుత్వము, తగినంత నవహాయాన్ని, పరిపాలనానిపుణుల హామన్నీ అవసరమైనట్లు ఈ సంస్థానాలములకు చేసి, భారత సమాఖ్య లో, ప్రాంత పాటా, సమగతని ఇవి పురోగమం కుదురుకోవడ విస్తుంది.

సిక్కు సంస్థానాలలో

కమ్యూనిస్టులపై ఆంక్ష

పశ్చిమ బెంగాల్ ప్రభుత్వము కమ్యూనిస్టు పక్షాన్ని, పశ్చిమ బెంగాలులో చట్ట విరుద్ధం గా ప్రకటించి, నిషేధించింది.

నిషేధాజ్ఞా ప్రకటనానంతరం, కమ్యూనిస్టు పక్షేంద్రకార్యాలయాన్ని, కిశా సభా కార్యాలయాన్ని, "స్వాధీనత" అ కమ్యూనిస్టు దినపత్రికా కార్యాలయాన్ని కమ్యూనిస్టు నాయకుల ఇండ్లను పోలీసులు సోదా చేశారు. పాతికమందిదాకా కమ్యూనిస్టు నాయకులు ఖైదు చేయబడ్డారు.

కానీ, భారత ప్రభుత్వం, మజీ కాన్వెన్షన్, భవానీ సేన్, నచ్చిక్ ఖాన్ శ్రీమతి గీతామభిరీ, శ్రీమతి మనింకంకేన్ మొదలైన పక్షప్రముఖులు ఖైదు చేయబడ్డారు. పట్టణంలో కొన్ని భాగాల్లో కాశ్మీర్ లో అలజడి కలిగి బ్రాంవర్కర్లు రాష్ట్ర 7 కంటలకు ఆక్కడక్కడ బ్రాంబల్లను నిలిపేసున్నారు.

మద్రాసు కాంగ్రెసు

శాసనసభానాయకుని ఎన్నిక

మద్రాసు రాజకీయాలు మళ్ళీ స్థిరపానీ పాక్కి చుక్కాయ కానీ భారతీయ కత్వాడి శ్రీ ప్రకాశం పంతులు, శ్రీ బహుంధూరు రామస్వామిరెడ్డిగారిలో పోటీకి నిలచారు. మంత్రి సుబ్బరాయన్ చాలా ఆశల పెట్టుకొని, ఆ విశ్వాసంతో ప్రకాశం పంతులుగారు పోటీ చేశారు. గత సంవత్సరం ఎన్నికకన్నా ఎక్కువ వోట్లు తెచ్చుకోగలిగానీ రెడ్డిగారి 112 ఓట్లకు, ప్రకాశంగారికి 84 ఓట్లు వచ్చాయి. సుబ్బరాయన్ గారి పక్షపు ఓట్లు, త్రాసు మొగ్గు తేల్చేకాయి.

ఉభయనాయకులూ కూడా, సామరస్య సహకారవిధానాల ఆవశ్యకతనే ఉద్ఘాటిస్తూ తమ తమ జయపత్రాలను మనస్సుల్లోంచి తుడిచిపెట్టేసుకొన్న సహృదయత్వంతో పభ్యులను ఆదేశించారు.

శ్రీ పట్టం భానుకృష్ణ
తిరువాంగూరు తాత్కాలిక ప్రభుత్వ ప్రధాన మంత్రిగా నియమింపబడ్డారు.

మహాత్మా గాంధీ విగ్రహాలు
నెలకొల్పుటయేగాదు; ఆయన యెడభక్తి ఆయన సిద్ధాంతాలను తెలుసుకొని అనుసరించాలి అందుకని చదువండి

గాంధీ-గాంధీత్వం
(రెండు సంపుటాలు) రూ. 8/-
త్యరలో వెలువడుతుంది
కాంగ్రెసు పత్రిక రెండవభాగం రచయిత:

డా॥ పట్టాభి సీతారామయ్య
ప్రభాత ప్రచురణ సమితి
31/112 గవర్నర్ పేట, బెజవాడ.

Dinraksh Aushadhalaya,
No. 214 P. O Rajdhanavar (Hazaribagh)

మనుచరిత్రకావ్యరసతత్వచర్చ.

[10వ పేజీ తరువాయి]

అని నిశ్చయమయినది. అతని హృదయము నీ సంగతు లెవ్వియు నాకర్షింపజేలేదు. పరా శరాదుల గాఢ బాధాపరిచి "వారికంటెను నీ మహత్త్వము ఘనమే?..... మనముచు లెల్ల దామరసనేత్రలిండ్ల బంధులు గారే!" అని తూలనాడినది వరూధిని. ఎదుటనుట లేదు. ఆమె వాని ప్రత్యక్షతరముగూడ బడయజాలని గరికి వచ్చినది. ఇక నామెవలన దా నూరుతేరు మార్గమున దెలిసికొనజాలనని ప్రవరు డొక నిశ్చయముగ వచ్చెను. ఆమె శరీరమునంకి అటుకొనిన "జవాదీస గదంబించు నొడలు" గడిగొని, ఆచమించి, ప్రవరు తన నిత్య రాధనదైవమును గార్వ వత్సాగ్ని నిట్లునుతించెను.

"దివిదర్శనము నీ ముఖంబున తృప్తి గాంచు,..... నన్ను గావగదవే స్వాహా వధూవల్లభా! దానజాగ్నిహోత్రవరతంబ్రుడ నేని.....నన్ను సదనయిన నిల్వ మిసంధు పచ్చిమనోనిధిలోన గ్రంథకయమున్న రయం బున హాగ్నివాహనా!" అంతట—

"అమృతీ కేవు దేహంబున అగ్నిదేవుండు సన్నిహితంబుడైయున్న."

"ఉత్తప్తనకద్రవధారాగౌరంబున (ప్రవ రుని) తనుచ్చాయా పూ రంబున నక్కాన చెలింగెను."

"ఋగ్వేదాని హృదయకంజంబున రంజిల్లు నమందానరాగ స ము క్తరం దంబు అందంద పొంగెను."

"(అతడు) పాఠకప్రసాదబుజున వనజవ నంబున నిజమందిరంబున కరిగి నిత్యకృత్య సత్కర్మకలాపంబులు నిర్వర్తించెను.

శ్రీకృష్ణదేవరాయ సంప్రదితంబున "స్వాహా చివ మనుసంభవము" అంటి రసమంచితకథ లలో నది మొదటి కథ. ముఖ్యమైనగాథ. ప్రథమ ద్వితీయా త్వాసము లాక్రమించిన యీ యాఖ్యాంబు గ్రంథాంతర్గతములగు నక్షరకథ లకు దీక్షాంకురప్రాయమై భాసించుచున్నది. ఇందలి ప్రధానపాత్రలగు ప్రవర, వరూధిని గుణ గణాదీక్షుల నాశ్రయించి కావ్యరసవాహిని జాలజాల్లుచుండును. కావున బహిరంతము.

ప్రవరునియొక్క నడవడియంతయు నింతకు ముందు దెలిసికొంటిమి. ఇక వరూధిని జాతము. ఆమె యచ్చరమచ్చెకటి. రూపుగై కొన్న సౌందర్యపారము. గాయనీమణి. యశలి. భాగ్యవతి. గర్వవత్సల చతుర. ప్రవరదర్శన మాత్రమున నామె మదియందు "గోరికలు గుబ్బు ట్టిలైను". "జనుగవ గుర్రుడిచెను." ఈ లక్షణ ములు, వరూధిని యుక్తయు కవిచక్షుణ యొనర్చ జాలని, కేవల కామోత్సాహంబున చాటు చున్నవి. ఈ యనరాగము దైవిమగ నొక ప్రవరునిదేవ మాత్రమే. ప్రవరసౌందర్యాతిశయ మామెకు "బోధకకో మాన్వి మోహవిభ్రాంతిలో బడలెచెను. ఆమె నీ యవస్థకు దేగల చక్క దనము గల వగవాడు గంధర్వదులయందగుడ లేడని మనుష్యుండు డెలయగలడు. స్పష్టియం దిది యొక యశ్వరసంఘటనము. మదనోన్మాదిని యైన దేవకాంత, తన దేవత్యమునగూడముఱచి నది. వాని సౌందర్యము నభిరక్షించి, మెచ్చి, తుడుకు— "సుర గరుడోగనగ భేవర కిన్నర సిద్ధ సాగ్య చారణ విద్యాధర గంధర్వకమారుల నిరతము గనుగొనమె పో! శేరుర వీరే!" అని నిశ్చయించినది. ఉత్పటమున భావోద్రేక మున మూర్ఛనొందినదానివలె, కిన్నర విడిచి వాడు తచ్చుచున్న మార్గమున కడ్డముగ నిర్భివాసికి విభ్రాంతి గల్గించెను. విభ్రాంతికాదా మణి? స్త్రీజనోచితముగ లజ్జను, నమ్రభావమును, పోతెట్టి, తెగబడి, హాపురుపుడు, విడిచి యాడు, అందును జాత్యంతరడు, నగువాని యెదుట నడ్డమై యొక లోకమోహిని నాజను జవ రాలు నిలువబడుట, ప్రవరునిబోలు బ్రహ్మవిరున కబ్బురము గొల్పదా? ఇదియునుగాక నది "మనీయాశ్రమమున తపాతపతో"వచ్చి తన దిగులు దుపుకొన దలంచిన వాని చందము దెలి యక, ఎవడో, ఎందుల కడటికి వచ్చెనో విచా రింపదలంపక, దా నెవరో తెలుపక దన తతర పాటు ననుసరించి వరూధిని యదాటున నడ్డమై ముందడుగు వేయనీక వాని నాపుజేయుట యొక

లాటముగ గన్పట్టదా? ఎట్లంటే కాతడు దిమ్మ దివ్యుని, తన యూరిలోన నడుగుట నెవముగ గొని యామె "వికాంతమునందునన్న జవరాం ద్రునెపడితి పల్కరించులాను", "ఇంత భయంబు లేక నీకు ఎత్తి దెచ్చెతిమి" అనుచు నెత్తిపాడుపు మాటల ఎడలిడట ఉచితవనరాదు. కొంతయు గోడియు పిడి, మిన్నులు పువోడ వచ్చిపడి, యడలిపోవు డెం మతో వేరొనడడి వెడవులు దడిగొనచు వచ్చుచున్న పరదేశిని, మాటా మాటని, మగమున వెడగొని యెడమగుట వరూధినికి దవ్యుగ దోచలేదు. కాని వాడు పలు కరించుట తనను ఎగతాళిచేయుట యట. "ఇంతలకన్ను లండ దెరు వెవ్వరి వేడెరు" అని పల్కినది. అతని కనుల ప్రసంగ మెడలకు దాక? అధికప్రసంగముకాదా? అది మర్యాదకు లక్షణమా? ఇంతియకాదు.

తన గొప్పతనమును జాటి చెప్పు నవసరమున "నవవిలుకాస్త్రంపు మినుకలవ రించు పని వెన్నతోడ వెట్టినది మాక" అని పలుకుట సౌకి యమునకు గురీయా? ఇటుల వరూధిని మిత భాషిత్యమును విడిచి తన హృదయమున గల మదనతాపములొది సంభాషించెను. ఆమె తుది ఎత్తికొలును గురించి యంతకుముందు జదివి యుంటిమి. వ రూ ధి నీ వి న్యా స ము లు, ప్ర సంగ ము, సా హ స ము మున్నగువానినిట్టి, యామె జాతిప్రకృతివద్దలి ననుసరించి ప్రవ రించెనేకాని, దేవయోనివిశేష యయ్యున, జీవాతారక హేతువులగు, లోక మర్యాదనుగా, కాస్త్రమర్యాదనుగాని పాటింప దయ్యెను. అచ్చుముగ దృతీయపురుషార్థపాసిని యెనది. కావున బ్రవరు దామె సంప్రదాయ మునగూడ నిరసించెను. "శరీరములు తిరములు గావు నీవు నోరు, ఒడలు పులకరింప జెప్పు చున్న తుచ్చసఖములు మిసాలపై దేనియలు. ఆ కా ము దివి గ్రహింపడు." అని చక్కని యు ప దే శి మొనర్చెను. అయిన శేమి ప్రయోజనము. అతని మిడికబోయి కాలించి, ఏమేమో చేయ యత్నించినది. చక్క దనము, స్థానబలము, దేహబలము, జాతి బలము, గరిగివది గాన సాహసించినది వరూధిని. ప్రవరుడుగెంటిలై చెను. ఇది యామె శృంగార నాటకమునకు ఫలము. ప్రవరుడింటికితేరెను. అది యాతని కర్మనిష్ఠకు ఫలము.

విపరీతధర్మములు, లక్షణములు, గల ప్రకృతుల నొకటజేర్చి, యొండొంటిసంఘర్షణ మొనగూర్చి, కవి తన విధిని నిర్వర్తించును. దానజేసి పాత్రల భావములు పరిణతిగాంచి రసమునకు స్థాయి లభించి, కవిహృదయము వెల్లడి యగును. వరూ ధినివినయమున బెద్దన శృంగారరహితము నెంతవరకు సాగింపవచ్చునో, అంత దనుక సాగించి దానిని బరమాధికి చెప్పెను. కాని పాత్రభావవిధానమున వరూధినికి యోగ్య స్థానము నిచ్చుట ఆయన కభిమతము గాదని ప్రేమి వివరించిన సన్ని వేశాదీక్షములవలన దెలియ వలకలదు. ఆమెను జెప్పకలసినచోట్లగూడ "అచ్చరలేమి, తెలుప"యిత్యాది సామాన్యజ్ఞము లనే ఎక్కువగ ముపయోగించుటయు తెలుభి ప్రాయమును గట్టిపరచుచున్నది. ప్రవరాఖ్య నిచే ప్రోవునడి నేలబడినదవరూధిని. కావున నామె నవలంబముగ గొన్న శృంగారరసము నాధారరహిత మైనది. అత డిష్టదేవతానుగ్రహ మున సుఖముగ దనయూరు జేరెను.

"యచ్చ కామసుఖం లోకే
యచ్చ దివ్యం మహాసుఖమ్
కృష్ణాక్షయసుఖైశ్చైతే
నార్తర స్నాదకం కలామ్."

అను లాక్షణిక నిర్వచనముచకు లక్ష్యమై ప్రవరుని పరమ విహ్నుమజీవిత్వము ప్రకాశించు నటుల బెద్దన కవింబ్రుడు పాత్రను దీర్చి రసపుష్టి గూర్చెను. "శరీరసంవాను లేతెంచివారని విన్న" అనవద్యమున బిద్ధించుటతో విడువక సిద్ధసంభా మా సంధ్యమున బలికించిన మాటలలో బ్రవ రుని సత్పురుషసేవా, వేదాంత విచారాది విషయములున; "సాలగ్రామము మున్నుగా గొనడు", "తరుణాగ్నిహోత్ర", "అభ్యాగత సేవాపరతంత్ర సకలజీవనుడు" అని వచించుటతో ద ని వి గొ న క వరూధినిసమా వేశసయమున

దననగూర్చి ప్రవరుడు వచించిన యర్థముచే నాతనియను, నియమాది ప్రతానసాన శ్రమ మును వెద్దనార్యుడు నర్వచించి ప్రవరుని వైరాగ్యయోగసంబంధియగు "శేమ" గుణమును నిరూపించియున్నాడు. ఇంతియకాదు. పాద లేపవహిమ దన్ను జేరినంతన, హిమవత్సర్వత మున కేగి, యచటగల దివ్యతేజ్రముల సంవిర్భుత మును తలంపులు జనింపజేసినట్టి పరిశుద్ధమనస్సును జ్ఞానము కలగిపోయి చింతచేపడినను దన స్వధర్మాచరణమున వటువక స్మరించు (అత్మ) స్మృతియు, మాతాపితరుల దననిమిత్త మెదురు నూచుచు నన్నము దినక ధులు జెందురు రను (లేక సత్యానత్యంబువలెనను నొనర్చు) చింతయు, "ప్రాంచిచ్చుమణి బాహుమూల రుచితో బాలిండ్లు నొంగార బ్రయంచల్ మోవగ గొగిలించి, యగ్రం బాసిం"న దివ్య సుందరిని "హ! కృపారీ యంచుకాట మోమిడి తదీయాంసద్వయంబంటి పొమ్మించుకా ప్రోచి" నట్టి యింద్రియనిగ్రహమున; బ్రవరుని స్థితప్రజ్ఞ తను జాటుచున్నయవి. రాగశ్చిక్షుకలపితాంతా కరణని గానీక నిర్వాతప్రదేశస్థదీపకలివలె బ్రవరభూమికను సమానాధికరహితముగ బోషించి బెద్దన తన నామము నన్వర్తము గ నొనర్చి యున్నాడు. కావున "శేమము" ప్రవరుని ముఖ్య లక్షణ మని జేరినది. "పావకప్రసాదలబధనజన నంబున" నత డిలునేరట యాతనికిగలి భగవ తృప్తిసాదసిద్ధిని వెల్లడించుచున్నయది.

శేమ మనగా— "వికారా విషయాభిలాషా దయః; తదహితచిత్తత్వం—చైరాగ్యాదిజన్య స్తృప్తాక్షయాద్యవపర్యాయో నిశ్చేవాభ్యా మనోవికారరి శేమ ఇత్యర్థః. ఆయమేవ యమ నియమాద్యనుభావో భృతిః శ్వేదాదివ్యభిచారి చర్యమణి త్యాతో భవతి"

అని లాక్షణికోక్తి. విషయాభిలాషాదులు జెందని చిత్తము—చైరాగ్యమువలన గలిగిన "నిష్కామ" మను జేరుగల "నిశ్చయ" మను

మనోవికారము "శేమ" మనబడును ఇదియమని యమాదికములగు సాధనములతోననిష్ఠింపబడి కాంతమగుచున్నది. కావున "శేమ"పర్వకసాయి "నాంతము". ఇవిప్రవరపాత్రయందు రూఢములు.

ఇకట నొక విషయము గమనింతు మరూధిని గర్వభావములు బ్రవరసమర్పితముగావించి విఫల మనోరథమై, పరాభవము గాంచినది. కావున శృంగారమున కాత్రయము లభింపదయ్యె. ప్రవ రుడు సర్వాంతర్యామియగు వైశ్వానరు నారా ధించి సర్వకర్మములు తదర్పణ మొనర్చి, తత్పర తంత్రుడైన పరిశుద్ధాంతికరణుడుగుట నాతని బ్రార్థించి "తత్ప్రసాదము" నింటికి జేరి, స్వ గర్వికర్మములకు భంగమువాటిలనీయక నిర్వహిం చెననుటవలన బ్రవరుని మనోరథము సఫలమైనది. అందున కాంతమునకే స్థాయి లభించెననియు, నదియబెద్దన హృదయ మునియు దలంప నవకాశ మున్నది. రసగ్రహణపరాయణులగు పండిత ప్రకాండులు సిద్ధాంతమొనర్చురుగావురి! ఇక్క దక్కిన కథల బరూమర్శితము.

ద్వితీయ ప్రకరణము

మనుచరిత్ర తృతీయాత్వాసమాది తుది దమక నుత్తరభాగ మని చెప్పుచున్నాము. తృతీయము వరూధినివిరహము, నూర్యా స్తమ యాది క ల్రకృతి వర్ణనలు, మాయాప్రవ ర ప్ర వేశ ము, మాయాప్రవరవరూధినిసంయోగములతో గూడు కొని పాతకజనహృదయంగమమై యొప్పు గూర్చుచున్నయది. ప్రవరవర్ణనమునందలి, యనగా నాతని యలంకారాదిక విషయములగు లోటుపాట్లను మాయాప్రవ రునియందుమనకు పొపించి పెద్దన తన ధర్మనిర్వహణ మొనర్చు కొనెను. మాయాప్రవరప్రవేశముకంటె బ్రవర వియోగమున దపించు వరూధిని సౌకిల్యము నించుక విమర్శించుటయు నవసరము గాకపోదు. ఏలనన; ఈయము ద్వితీయమునుసానము నాక్ర 20 వ పేజీ చూడుడు

నామాన్యమైన ఆమ్లెట్ -

అయితే దాల్డాలో పండినదో ఎంత రచికరముగానుంటుందో!

కోడి గ్రుడ్లతోని తెల్లటివాగమును పువ్వుపచ్చని వాగమునుండి వేయించెడి. గట్టిగా నుంచుకొనవలెను ఈ తెల్లటి వాగమును రలుచి పువ్వుపచ్చని వాగమును భేర్చండి. తరువాత అయిదు విమిషముందా వాగ కలుపండి. తరువాత ఉల్లిపాయలముక్కలు, కొద్దిగా నిలగొట్టినదీప బలాడిగింజలు, లేక పలుచని చిన్న బొప్పేవోముక్కలు, మరియూ బువ్విరొండు ఉప్పు, మిరియము చేర్చండి. ఒక మూకుడుతో వేయటకు వీలగు నంతవరకు దాల్డాను వేడివేసి పై మిశ్రమమును పదిచేయండి ఒక్కవైపు కొద్దిగా గోధుమివృష్ణము ఎప్పుడంతవరకు వేయించి దానిని మధ్యకు మడిచి తిరుగవేయండి. రెండవవైపును గోధుమివృష్ణమువలె అగునంతవరకు వేయించి వేడిగా వడ్డించండి. అది పిచిరిపిచిగా నుండటము మీరు తెలుసుకొనగలరు

దాల్డాతో మీ ఆహారములను ఎట్లు రుచిపరచాలి... సాధారణ ఆహారమునకు లేక ఒక ప్రత్యేక ఆతిథికి ఏమి తయారుచేయాలి... మీకు ప్రయోజనకరమైన విషయములకు క్రింది చిరునామాకు వ్రాయండి.

ది దాల్డా అడ్ వైసరీ సర్సిప్

పోస్ట్ బాక్స్ నంబరు 359, బొంబాయి 1

HVM 76-172 TL

లలిత కళలు: మానవ జీవితము

శ్రీ దోనేపూడి రాజారావు

ఈ విశాల విశ్వములోని ప్రతిప్రాణీ పరివర్తన ముతో కూడియున్నది. ఈ పరివర్తనము ప్రతి ప్రాణియొక్క అనివార్యమైన స్వాభావిక లక్షణమై యున్నది. ఇతర అబోధప్రాణులకంటె మానవుడు అధికపరివర్తనము జేచు ప్రాణి మానవుని ఈ అధికమార్పు అతని బుద్ధి అధికకృతయే మూలము. ప్రతివిషయమును సమగ్రముగా సమాలోచన చేసి అందులోనున్న మంచిని స్వీకరించడము, చెడును విడనాడడము అతని బుద్ధిగల గొప్పలక్షణమై యున్నది. మానవుడు అధిక చైతన్యముతో ప్రాణి గనుక ఆనందమునిచ్చి మానవుని ప్రభావితులజేయు ప్రకృతి తన నలువైపులా కనులగాంచుతూ ప్రకృతి ప్రభావమునకు వశిభూతుడౌతాడు. ఈ ప్రకృతి తన జీవనసహచరిగా ఎంచినాడు.

ఆదికాలములో మానవుని జీవితానుభవములు అత్యల్పముగా నుండెడివి. అతని అనుభవానుభూతికూడ అల్పముగానే వుండెడిది. ఆహార సంబంధమైన ప్రాథమిక జీవితానుభవములు మాత్రమే కలిగియుండెడివాడు. ఆదికాలములో అన్ని దేశవాసుల జీవితము ఆహార సంబంధమైన ప్రాథమిక జీవితానుభవములతో పరిమితగా యుండెడి దని చెప్పవచ్చును. మానవుని జీవితానుభవములు పెనుపెనుగదిగా పెంపొందినకొలది అతని సభ్యతాసంస్కృతుల వికాసముకూడ పరిమితగా అవసరములనుబట్టి వృద్ధిపొందినది. అతని ఆకాశాంత్యలతోపాటు కల్పనలతోపాటు అనుభవముకూడ అధికమైనది. ఇంతియేగాక తాను దర్శించు దృశ్యములగురించి ఆలోచించుటయేగాక, ఆ దృశ్యమును గురించి వివరించు ఆలోచించు ఆరంభించాడు. మానవుని

అభిలాషాకాంక్షలు, ఆలోచనాశక్తి అధికమైన కొలది సత్యాసత్యాన్వేషణచేయు బుద్ధికూడ దిన దినాభివృద్ధి గాంచినది. పరిపూర్ణమైన తన బుద్ధి బలముతో ప్రకృతిని తాను దర్శించిన విధముగా చిత్రించడము, అనుసరించడము మొదలుపెట్టాడు. తాను ఆనందముగను సంతోషముగను ఉన్నపుడు ప్రకృతిలోకూడ ఆనందమును దర్శించడము, తన దుఃఖముతోపాటు ప్రకృతినికూడ దుఃఖముయముగ దర్శించడము మొదలుపెట్టాడు. ఇంతియేగాక తన మనోభావములను చిత్రించడముకూడ ఆరంభించాడు. ఈ మనోభావచిత్రణాకాశల్యమునే కళ యన్నారు. అనేకమంది అనేకవిధముల కళా పరిభాష నిచ్చియున్నారు. పాణిని క్రియాకాశల్యమునే కళ యన్నారు. కొంతమంది సౌందర్యప్రతిపాదనమే కళ యన్నారు. శ్రేష్ఠమగు ప్రతికార్యము కళాగర్భితమై యున్నది. కళ అక్షరణమును సౌందర్యగలిగియుంటుంది. ఎల్లపుడు కళద్వారా మన కల్పనలు, కోర్కెలు, అనుభవములు వెల్లడౌతుంటాయి అనగా మన మనోభావముల ప్రతిబింబమే కళ. మనభావములను ఇతరులకు తెలియజేయుటకు, ఇతరుల మన భావములను అనుభవించుటకు కళయే చక్కని సాధనము. మానవునికి అతని క్రియాకాశల్యము వలన అమితానందము కలుగుతుంది. తన కార్యము తనకేకాక ఇతరులకుగూడ ఆనందము నివ్వవలయునని, వారికి ఉపయోగపడవలయునని కోరుతుంటాడు. అటుఉపయోగపడునట్లుగా కార్యముల పూర్తిచేస్తాడు. ఈ కళ మానవుని మనోనయనముల విస్తృత అతని అలనుటిరావునాసి అమితానందము ఇస్తుంది. మానవుడు తాను నిర్మించు ప్రతివస్తువు పుష్కలమైనట్లు, తనకు ఇతరులకు ఆనందము నిచ్చునట్లు నిర్మించుతాడు. మానవుని ఈ ఆచంచల సౌందర్యాభిలాషయే ప్రపంచమున సౌందర్యమును చిరస్థాయిగా నుంచగలిగినది. సౌందర్యాభిలాష మానవుని స్వాభావికలక్షణమై పోయింది.

శిల్పకళ మానవునకు ప్రకృతిప్రసాదితమని, అనుకరణజన్యమైనదని, పలువురప్రముఖులదృఢాభిప్రాయమైయున్నది. కొన్ని ప్రకృతిపురుగులు, పక్షులు, కళాద్రవ్యలని నడువబడినవి. బంగారు పిచ్చుక అల్లుగూడు ఎంతో కళాకాశల్యము కలిగి యున్నది. నేటి విజ్ఞానయుగములోని వైజ్ఞానికుడైనా దాని తుదిమొదళ్లను కనుగొనలేకున్నాడు. వడ్రంగిపిట్ట తొలచు గూటిని చూచియే మానవుడు వడ్రంగము చేయ మొదలుపెట్టెనని, సాలెపురుగును చూచి నేతపని

మొదలుపెట్టినని, కుమ్మరిపురుగు చేయు మృత్తికను చూచి కుండలుచేయ నారంభించెనని మనపూర్వులు చెప్పియున్నారు. దీనినిబట్టి కళ ప్రకృతి ప్రసాదితమని యాధి యాతున్నది. ప్రకృతిసహాయంతో సమాజశ్రేయస్సుకై మన పూర్వులు శిల్పములు చేయ మొదలుపెట్టెరనుట విశ్వసనీయము. మానవుని ఈ కళలు దేశకాలానుసారముగ వివిధ శిలయందు వివిధరూపములుగా బుద్ధి బలఅధికకృత్యతో వృద్ధిచెందుతూ జనరంజకముగ వుంటూ ఒక్కొక్క విశేషమును చాటుతూవచ్చినది. మానవ నిర్మిత కళలు మొత్తము అరువదినాలుగు నీటిలో ఈడడము, పూలమాల గుచ్చడము, నృత్యము చేయడము, మొదలైన అల్పకార్యములకుకూడ కళానామ ధేయ మిచ్చియున్నారు అరువదినాలుగు కళల యందును లలితకళలకు మాత్రమే ప్రాధాన్యత ఇచ్చియున్నారు. వీటినిమాత్రమే మన మిప్పటి తగినరీతిని బరిశీలించి చూతము.

లలితకళల ఉద్దేశ్యము

లలితకళలు సౌందర్యపుష్టి మానగావించి వున కమితానందోద్రేకముల నివ్వడమేగాక సమాజహితమున కుపయోగపడుచున్నవి. ఈ కళలను జీవితమునంచి తేరుచేయలేము. కళలకు జీవితమునకును గల అవినాభావ సంబంధము నేటిదికాదు. ప్రాచీనకాలమునాటి ప్లేటో, అరస్టో మొదలుకొని నేటి అసంఖ్య ఆర్యాచీన కళోపాసకు లందరు కళ - జీవితముయొక్క సామంజస్యమును స్వీకరించుచున్నారు.

కళ మన కానందము నివ్వడముతోపాటు మన మనోభావముల మేల్కొల్పి జీవితమునకు జాగృతి నిచ్చును. ఇంకా మనభావములబలవత్తరపరచి మన కల్పనాశక్తిని పెంపొందించును. కళ మన జీవితమున కింత పని చేయుచున్నప్పుడు ఇది ఉపాదేయ మనక తప్పదు. కళయొక్క ఉపాదేయత సమాజపరమైపోయినది. కళ జీవితంకోసమునని అతిప్రాచీనమైనది. జగత్సృష్టికల్పినది.

కళ ఆదినుంచీ జీవితానుభూతిని చిత్రిస్తూ వచ్చినది.

ఈ కళను ఉపయోగి కళయని, లలిత కళయని రెండువిధములుగ విభజించియున్నారు. చేతిపనులన్నియు ఉపయోగికకళ లనబడినవి చేతిపనివారైన వడ్రంగి, కుమ్మరి, కుమ్మరి, కంసాలి, సాలె మొదలైనవారు ఉపయోగిక కళానిర్మాతలు, పోషకులు అనబడిరి. ఉపయోగికకళలు మానవుని నిత్యజీవితానుభవములను మాత్రము పూర్తిజేయును. మానవుడు సౌందర్యాభిలాషి గనుక తానుపయోగించు ప్రతివస్తువు అందముగ నుండ నభిలషించుచు తన మనోభావానుసారముగ మట్టిపాత్రలకూడ లతలను, ప్రతిమలను చిత్రిస్తుంటాడు. కొందరు సాదాతనములోనే సౌందర్యమును కనుపర్చుదురు. కావ్యకళ, సంగీతకళ, చిత్రకళ, వాస్తుకళ, మూర్తికళ (శిల్పకళ) - ఈ విధుకళలు లలితకళ లనబడినవి. లలితకళలు ఆత్మకు అమితానందమునిచ్చి, సౌందర్యాభిలాషను ఆనందాభిరుచిని పూర్తిజేయును. ఈ లలితకళలు మానవుని మానసికవికాసాన్నతిపై ఆధారపడియున్నవి. ఉపయోగికకళలు కారీరక ఆర్థికాన్నతిపై ఆధారపడియున్నవి. మానవుడు నాగరుకుడైనకొలది, అతని విజ్ఞానము తినిదినాభివృద్ధి గాంచినకొలది అతని అవసరములు మితిమీరి పోవుచున్నవి. ఈ అవసరముతోపాటు సౌందర్యవిపాస పెంపొందుతున్నది మానసిక తృప్తికొరకు, ఆనందానుభవముకొరకు, మనోభావానుసారముగా సౌందర్యమును సృష్టించుకొనవలసివస్తున్నది. "లోకో భిన్నరుచి" అన్న లోకోక్తి కనుసారముగ, దేశకాలానుసారముగ వివిధ దేశవాసుల సౌందర్యవిపాస వివిధరూపములుగ ఉంటుంది. ఒక దేశీయుల ఒక వస్తువునందు సౌందర్యమును కనులగాంచ నభిలషించ, వేరొక దేశీయులు వేరొకవస్తువునందు సౌందర్యమును కనులగాంచ నభిలషింతురు.

లలిత కళలలో కొన్ని శ్రేణియందుల ద్వారా, మరికొన్ని శ్రేణియందుల ద్వారా

మానసికతృప్తి నిచ్చును. కనుక వీటిని రెండు తరగతులుగ విభజించియున్నారు. 1-శ్రేణియందు సహాయ సంబంధముతో కూడియుండు కళలు; 2-శ్రవణేంద్రియముల సహాయసంబంధముతో కూడియుండు కళలు.

మూర్తాధారమునుబట్టికూడ లలితకళలను రెండు రకములుగా విభజించియున్నారు. మూర్తాధారము నపేక్షించని కళలు ఉత్తమకళ లనబడినవి. మూర్తాధారము కావ్యకళకు, సంగీతకళకు, ఇంచుమించు చిత్రకళకుకూడ చాల తక్కువ అవసరమై యున్నది. వాస్తుకళకు శిల్పకళకు మూర్తాధారము ఎక్కువ అవసరముగాన, వీటికి మామూలు స్థానము నిచ్చి యున్నారు ఈ విధుకళలకు కొవలసిన ఆధారములు రాయి, రప్ప మొదలుకొని శిల్పసంకేతముల వరకు తీసుకొనబడినవి. నయనశ్రవణసంపర్క సంద్యోగసాఫల్యముచేతనే ఈ విధుకళల ఆనందానుభవము అత్యధిక కలుగుచున్నది. అనగా ఇంద్రియముల మధ్యన రిత్త్యముచేత మానసిక తృప్తినిచ్చు కళా-కాశల్యమే లలితకళ లనబడినవి. కావ్యకళ, సంగీతకళ, చిత్రకళ లధిక సకలజనరంజకములు. కళలందు ఉత్తమస్థానములకరించిన కావ్యకళాస్వరూపస్వభావముల ముందు పరికింతుము.

కావ్య కళ

ఈ కావ్యకళ దృశ్యము, శ్రవ్యము పార్వమైనకళ. దీని కాధారము భాష, భావములు, శబ్దకృతులు, శబ్దసంకేతములు. శ్రవణేంద్రియముల ఆధారముతో, శిల్పపరిజ్ఞానములో ఈ కళానందమును అనుభవించుచున్నాము. హృదయసరోవరమును కదలింపజేయు శక్తిసామర్థ్యములు దీని కున్నవి. మనోభావభాండారమే ఈ కావ్యకళకు కథావస్తువు. మానసికభావచిత్రముల ద్వారా కవులు అన్యమానవహృదయములతో సన్నిహితమైన సాంబంధము నుద్ధిగపరచుదురు. కావ్యములద్వారా మనసులో రసోత్పత్తి, రస సంచారము అధికమాతుంది. "విశ్వ శ్రేయః కావ్యం" అను లోకోక్తి కావ్యకళఉత్కృష్టతను దాని ఉత్తమస్థానమును చాటుచున్నది. భారతీయ కావ్యకళ అతిప్రాచీనమై ప్రపంచప్రసిద్ధికెక్కినది. శృంగారరసవర్ణనలందు, శ్లేషరసములందు, అలంకారపుటందమునందు, నవరసపుష్టి సంచారములందు భారతీయ ప్రాచీనకావ్యకళ అందవేసినచెయ్యి. కాళిదాసు, భవభూతి, పింగళిసూరన, పోతన, శ్రీనాథుడు ప్రపంచ ప్రాచీన కవులలో గుర్రునిట్లు. నేటి ఆర్యాచీక కవిత్వముకూడ ప్రాచీన కావ్యకళ నుపేక్షించన దానిని పునాదిగా పెట్టుకొని నేటి కాలానుసారముగా ప్రజాజీవితమును కథావస్తువుగ పరిగణించి సులభమగ్రములతో "వసుధైవ కుటుంబకమ్" శివరమకేయముతో అనుద్రుతగతివేగముతోముందుకు సాగిపోతున్నది. నేటికవిత్వమందు కావ్యమందు నేటి సమాజస్థితిగతులు స్పష్టమాతున్నట్లుగా, అనాటి రామాయణమందు, భారతమందు అనాటి సంఘస్థితిగతులు అనాటి సమాజసభ్యతాసంస్కృతులు చిత్రించబడ్డాయి! మనము మన ప్రాచీనసాహిత్యసంపదను తిలకించిన ప్రాచీనమానవజాతిసభ్యతాసంస్కృతుల వికాసపూర్తిపాఠమును తెలియనగును.

సంగీత కళ

లలితకళలలో నిది రెండవ స్థాన మాక్రమించినది. సంగీతము కావ్యకళకు చెందినది. ఇది భావ, రాగ, తాళ యుక్తమైనది. ఇదియే ఈ కళ కాధారము. బాహ్యధారము దీని కతిస్వ్యము. కావ్యకళకు భావ మధిక మవసరమైనట్లు సంగీతకళకు నాద మధిక మవసరము. ఈ నాదమును స్వయముగా మన కంఠవ్యారము ద్వారా ఇంక కొన్ని మానవనిర్మితయంత్రముల ద్వారా సృష్టించుచున్నాము. మానవుడు తన సప్తస్వరముల కనుకూలమైన వాయిద్యములనే నిర్మించియున్నాడు. ప్రతి వాయిద్యమునకు ఈ సప్తస్వరములే ఆధారములు. సంగీత మన మనోవాంఛల ప్రతిరూపము. దీని ప్రభావము చాల గొప్పది. పంచజ్ఞానేంద్రియములు గల మానవమాత్రుడేగాక అబోధ పశుపక్ష్యాదులు వైతము సంగీతకళకు మాతవి. మానవుని నవ్వించ

గల శక్తి విస్తృతచలశక్తి ఇది కలిగియున్నది ఇంకా ఇది కాంతిద్రవల కలిగించు కమ్మని కను నీయత్వమును కలిగియున్నది. అత్యున్న మేల్కొల్పుట చైతన్యపరమట దీని మఖ్యోద్దేశము. కావ్యమునకు సంగీతమునకు సన్నిహిత సంబంధమున్నది. ఈ రెండును అన్యోన్యశ్రేయములై సాటిలేని సామగ్ధ్యమును కలిగియున్నవి. సంగీతం అతి ప్రాచీనమైనకళ. ఇది వేదకాలము నాటికే పరిపూర్ణత కలిగియున్నది. సామవేద మంతయు సంగీతమయమై యున్నది. సంగీతమునకు భారతదేశము పట్టుకొమ్మ. ఇందు ఉత్తరదేశముకంటె దక్షిణదేశము సంగీతములో ప్రసిద్ధికెక్కినది. కర్ణాటసంగీతము పేరుగన్నది. త్యాగరాజు సంగీతకళావిదుడు. ఎంతో మంది యోగీశ్వరులు మోక్షసాధనకు ఈకళ నారాధించిరి.

సంగీతకళకు కావ్యకళకు గల సన్నిహితసంబంధము తెలుసుకొనట సముచితమై యున్నది. సంగీతకవిత్వమునకు గలిగి ప్రసాదిస్తుంది. ఇది రెండు ద్వని, లయ మిడిలిమై యుంటుంది సంగీతం స్వరాధారముతో భావప్రకటన చేస్తుంది. కవిత్వం ఆభావములకు అంగప్రత్యంగములతో రూపము నిచ్చి భావాస్థిత్వమును నిలబెట్టును. ఈరెంటి కున్న అవినాభావసంబంధమునుబట్టి సంగీతకళావిదుడు మిల్టన్ ఈరెంటికి సోదరి మణుల సంబంధ మున్నదన్నాడు సంగీతము మన ఆనందమును విసాదమును వ్యక్తపరచి మానసిక పరిస్థితిని తెలియజేయును. సంగీతము ఆత్మవ్యక్తీకరము చేయగలుగునుగాని బాహ్యప్రపంచమును మాత్రము చిత్రించలేదు. ఈ పని కవిత్వము చేయగలుగుతుంది. కవిత్వము ఆంతరిక పరిస్థితిని, బాహ్యపరిస్థితిని - రెంటినీ చిత్రించ సమర్థ గలిగియున్నది. ఇది స్వయంసంపూర్ణమైన కళ.

చిత్ర కళ

ఇది దృశ్యకళకు చెందినది. ఈకళకు కావలసిన సామగ్రి కాగితములు, కొయ్య, బట్టిలు మొదలైనవి. కుంచితక కలము సహాయముతో చిత్రకారుడు చిత్రలేఖనము చేయును. చిత్రకారుడుకూడ మనోవైజ్ఞానికుడనియే చెప్పవచ్చును. ఒకేసారి చూచినదృశ్యమును మరల చూడకయే చిత్రలేఖనము చేయును. దృశ్యాధారములేకపోయినను తన మనోభావానుసారముగ కూడ చిత్రమును గీచి మనోభావమర్మ వ్యక్తకరణచేయును. ఇది కూడ కావ్యకళవలె, సంగీతకళయంతటి కఠినమైన కళ అంగాంగి భావములతో మానవుని చిత్రించుటయేగాక ప్రకృతిదృశ్యములకూడ సృష్టించి మరపించునట్లుగా చిత్రించగలడు. శిల్పికంటె చిత్రకారుడే గొప్పవాడు. చిత్రకళకు కావ్యకళకు సన్నిహితసంబంధము నూచించి యున్నారు ఇదికూడ యధార్థముగనే కనిపించుచున్నది. చిత్రమును రేఖాబద్ధ కవిత్వమని, కవిత్వమును శబ్దబద్ధకవిత్వ మనియు అన్నారు. కవిత్వము ధారాప్రవాహముగ ఉంటుంది. చిత్రలేఖనమునం దా గతి కానరాదు. భారతదేశము చిత్రలేఖనమందు ఏ ఇతర దేశమునకంటె వెనుకబడియుండలేదు. నిజామరాజ్యములోని 'అబంతా' చిత్రములు వానీకెక్కినవి. అజంతా చిత్రములు ప్రాచీనకళాకాశల్యమునకు నిదర్శనములు. అంగాంగి భావ చిత్రణమందు, వెలుగు నీడలందు భారతీయులు అందవేసిన చెయ్యి. ఈ చిత్రలేఖనమునందు దామెర్ రామారావుగారు, ఆయనదగ్గరనే తయారైన వరదా వెంకటరత్నంగారు, చామకూర సత్యనారాయణగారు, బుచ్చిరామకృష్ణమృగగారు, ఆదివి బాసిరాజుగారు, అంకాల నర్సారావుగారు, మొక్కపాటి కృష్ణమూర్తిగారు, కవులూ ఆనందమోహనశాస్త్రిగారు మొదలైనవారెందరో నేటి నవ్యచిత్రకళలో ఆరితేరిరి. నేటి చిత్రకళ అభివృద్ధిలోనే వున్నదని చెప్పవచ్చు.

శిల్పకళ (మూర్తికళ)

ఇదికూడ దృశ్యకళయే. శిల్పములను, విగ్రహములను శిల్పి తన బుద్ధినిబలముతో నిర్మించును. కారీరక, ప్రాకృతిక, మానసికభావ చిత్రముల చెక్కడమే శిల్పి మఖ్యోద్దేశ్యము. ఈ కళయొక్క పరికరములు లోహములు, రాయి, రప్ప, కొయ్య, మన్ను మొదలైనవి. ఈకళ చెక్కడముపనితో నిండియున్నది. చెక్కడము (22 వ పేజీ చూడుడు)

మనుచరిత్ర కావ్య సత్యచర్చ

(18-వ పేజీ తరువాయి)

మింప రాసుండిన స్వామిని పితామహి కా నున్నది గదా; అందుచేత నీమే మనస్తత్వ శోధన మొనర్చుము

దివ్యాప్సర యగు వరూధి నీ శీలమును గూడ జాలకన నేమరాదు దేవతేశ్వరిగు సుదార గుణాధులు "వారిణి, హేమా, రింధా, కళి రేఖ" లోమ ప్రాణభయమును, వర్తనమునందీమె ప్రత్యేకత వహించియుండె ననలు కావ్యము లేకవా లేదు ప్రవరుని లోకా తరహావద్దైన రా గ్యము మోల నీమె లావణ్య, తేరుగ్గి, చాతు ర్యము- చెల్లుబడి కాని ముల, శీమ యతి లోకయోహన సౌందర్యము నెడట నెండలో దేవబాతిసమత్వముల కాముకుల విరాసతిభ్ర మములు గడిపించుకు గూడ కొరగాక వారి నన్నుమన కేవలము గుఱిసేసెను అందుకు వరూధిని నింతటి బూర్వము కామించి యామెచే తిరస్కరింపబడిన గంభీర్యము-వాయాప్రసర కేవలధియే గొప్పసాక్షి, ఇట్టి గరువరేఖ జెన్నాప వరూధిని యొకానొక నానభిని- అందును బ్రాహ్మణ్యమునకు - శ్రోగ్రియగ్ధతి వానిని గామించుట దైవికము. కేవలము కామిం చుటయే కాదు. దైవత్వము మానవత్వముగ బలి గలి గాంచునంతట దుష్టావస్థకుగూడ వచ్చి నది. చిత్తగింపుడీక్రిందపద్యము.

"అనికపి నీతి మాన్పు బిత్తకపు జా పశ్యేదతాత్పర్యేతి మాన్పు సవ్యసాచి, బోధకశ మాన్పు మోహవిభ్రాంతి నోడనె గీర్వాణధూటిక భ్రమంకిట న్నాయము పుష్క మను మృగి భావించుట మానుషత్వమేయిం జూపట్టె వాత్సలిక"

ప్రవరసందర్భానూత్రమున వరూధినియం దీ విపరీతలక్షణము లున్న మైసలుల బెద్దన యున్నేక్షలంకారము న జెప్పెను. "దేవ బాతి యందుగూడ నామెహృదయము నాగ్రించు నుండుడు లేని కారణమున జక్కదాపు ప్రోవగు ప్రవర మూర్తి యామెపరిశుద్ధహృదయ ఫలక మున - చాంద్రాహకయంత్రమునంగా బింబము నాకరించు నట్లు (Photo Lense) మీద నాకృతింపబడునామె ఇక నామెగూడ యమునుండి యాబిం-మును విడదీయుట, పరు లకుగాదు - వరూధినిచేత గూడ కాని పని. కాబట్టి ప్రవరజీవన దర్శన రాధీ నమైన వరూధి నీ చిత్తము ప్రవర ధ్యానమునుండి ములదయ్యెను. అతనిపైల బాతి యామె యంతఃకరణము నంతకంతకు శ్రమపెట్ట సాగెను. ఆమె "తదియరన్యోత్పత్తిక దా భావం బున నిస్త్రి యంభవకోదండోగ్రహాన్వితతో గా కంపితభ్రాంతి"యైంది అతడు ముల దయ్యారికి బోవలేడని యామెకు కటి నమ్మక మున్నది. ఆ కారణమున బహుశంకరములు, అరణ్యము, వెద కుచు నాతని జాడ దెలియసమకట్టి ది. మఱి చచ్చి "శశ కాంత వేద కాంతరంబున మేను నేర్చి వివిధ కాంతరంబుల వేసినది". రాత్రియైంది ఆ రేయి యామె యనుభవించిన వేదన ఘోరాతి ఘోరము. చావ దెగించినది. కాని చచ్చుటెన్నో అమృతముగదా. "హా! కాంతు డనజ్ఞ యున త్పినచో గాయము బాయు మానవకాంతివలె జావ జాలని నా చెలవము కూన్యగోహమున బెట్టిన దీపికవలె నయ్యెగదా!" అని విలపించినది వరూ ధిని. సూర్యాస్తమయూది ప్రభాతసమయ పర్యం తము గడగిన ప్రకృతిపరిణామముల రాయిడి కా యవతికి మదనతాపము తలమున్నులై నది. ఘో జనప్రబోధికియై ప్రాతఃకాలకరణీయము లాచ రించి సమీప యువనమున ప్రవరు సరయు పొంటె బయనించెను. అప్పటి యామె మానసిక వ్యవస్థను బహిరంగపఱచు సంగతు లీ క్రింది పద్య మున విశదములు. "ఘనసారపంక మొక్కల తాంగి దెచ్చిన ముట్టిచేలనె చుక్క బొట్టు పెట్టి... చెల్వీ సగము మఱపు సగము నయి చింతచేసగ మగుచు నరిగె నవ్వరూధిని యంతిశో చాన్యమునకు."

క్రమముగ జాలి లోపు శీల దూరివాపుచున్న తమ ఘోరిలమును చెలికత్తెలు "నాడ మఱల నీయొద్దకు రాగలడు నీ యందఁడందుల కోలు వడిన యాతడు నిన్ను విడిచి పోవాలడు నీ లావణ్యమెట్టి గట్టి మనస్సుగలవా" నైనను ఇట్టిని జేయును. వాని లోబంచుకొనుటో యనా ధ్యములోనిది కాదు సహజభీరువృత్తావముల కేవల యామాయ బ్రాహ్మణుడు, అందునను బాలుడు-గావున నాసమయమున నాకస్మికముగ బెబడగొంకెను. వానినిమాత్రము మఱి నిను జూచునంతకు గాలాకచోట నిలువనిచ్చువా కి లెమ్ము ఆనందసంధాయియగు నాయువవనమున నా భూమిమూసెందును శింకపొడు రమ్య" అనుచు మూలబలిగ గూడగొల్పుచుచే సూర్యాన వనప్రకాశమునకు రాగలేగెను. ఇచటి ఘోరజా వాగ్విసులు చూచూ ప్రవరపాత్రప్రవేశమునకు సూచకములు.

వరూధిని ప్రవరాఖ్యుని దనప్రాణతిగణే భావించినది. "భో! పాడనైనను గూడి యను దిశమును రమింపుము" అయ్యె, "సోయగముగల ప్రాణనాశకుడు" అనియు. "కాంతు డనజ్ఞ నేన నను" అనియు నామె ముఖనిర్మలతములై న వాగ్యము లీయూహను బాపబుచున్నయని. చెలికత్తెలు "వ్రాత, సిండివంటి కలపుం బరించు కులంబు కితిక లేకగడమయ్యులై అగు" అని ప్రవరనిస్థిగల మోహమును పోగొట్ట యత్నించి నన ప్రయోజనకారి కాండయ్యు యా యా కారణము లన్నిటిఃబట్టిచూచి వరూధిని మనో నై ర్మల్యము గల యువతి యని యు అంతరంగా బహిరంగముల నామె యాత్మ పరసౌందర్యలగ్నమై తిదస్వమై ను జగింపిన దనియు, అరిమరలులేని వలెతో దు ప్రాణ వల్లభుని భావించుచుకొన నేర్చుచు నైకొని ప్రవరని యెగలు, అతడును తనవలెనే క్రమ పూర్వకముగ గూడునని నిశ్చయించి, చాల తిదపు సిగ్గు విడిచి సంభాషించి, భాగంపరాని తమకుమన నా తని గొగిలించెననియు, అతడు వెలి చురనను దెలియక నచటనే యున్నాడని వెదకి, వేనా, కళశశపడి, దుశలపడి, మూల వెదకటకు ప్రారం భించుట యామె యవ్యాజ క్రమమునకు దారాగ్రామనియు, ప్రవరపరాధి-మైన చిత్త వృత్తి కలదివలచితే పవర, మాయాప్రవర నిర్మయమార్గమున కామె భావవిధి యందించు కము నవకాశము లేకపోయి దనియును ము నిశ్చయింపవచ్చును. ఈ పాశువును బట్టియు కాముకీజనసహజమున చిత్తిచాంచల్యమున కెడ మీయక, జాతిధర్మమును చెలలు బోధించినను వెదచని బట్టి, తిను బరిభించి కేలపై బడ ద్రాచిన చాందసవిప్రు గు ప్రవరునిగూర్చియే పరికింప, వాని వెనుక గ్రీడారాయమునకు ఘో జనపరీవృత్తియై వచ్చుటయు వరూధియొక్క పరిశుద్ధాంతికరణమును, సౌశీల్యమును రూఢి పరచుచున్నయని. సజాతీయ విజాతీయ భేద జ్ఞాన కూన్యయై ప్రవరమయోగమున కిట్లు లల్లా డి వరూధినిహృదయపంక్తి నిరూపించుటకు శైద్ధవార్యుడు తన యుపజ్ఞ జక్కగ విని యోగించి మించెను. సమయమును బట్టి సంగ జేసి కొని సూర్యాస్తమయంపర్యమును గల్పించు కొని-

"తరణి నన్యకాంత నతి దారణపుష్పశ్రీముఖవృధా భంవివకాంగి నంగధత్త బారికి నగ్గునీసి కూరండై యరిగె మహీమరాధముడు"

అని నభోమణిః సానుదీధిని దాన్వనీ పరి కరాలంకారమున నున్నేక్షించి చెప్పెను. ఇచట వరూధిని "అనన్యకాంత"యగుట భానుడు ప్రవరుని మహీమరాధము డని యాక్రొశించెనని యూహించుట సమంజసమని తలంచెద తద్దెల్ల నిర్ణయింతురుగాత వరూధిని ప్రవరసౌందర్యా వేశితాంతికరణయై చెలల పలుకుల నాలించి యాతని వెనుక ను పవనమునకు జనుదెంచె ననియు, ప్రవరసందర్భమున నామె సౌశీల్యము ప్రశంసాపాత్ర మనియు, అది దైవభుటన మనియు మన మీ చర్చలన దెలిసికొంటిమి ఇక వరూధిని యారామసీమ కరుగుదెంచిన యనంతర విషయమును దెలిసికొందము.

అండ్రి విషిన్సి (7వ పేజీ తరువాయి)

కోవ్, లెనిన్, కౌతుకు బుఖారి, అతని సో చరులు కామెనిన్, జనోవ్, ఇత్యాదులంతా, సామాన్యమే తమలకన్నా నీచంగా, వరుసను నెవాల్సొచ్చింది తన ఆప్రమత్తులైన వీళ్ళం దర్మి శిరస్థులుగా నిరూపించుటానికి, విషిన్సి ఎంతగా - తృప్తిపడెనకు పొన్నదాల్సొచ్చిందో, ఎంతగా మావశ్యోన్న, అభ్యర్థించియు ఆశీ వాటిని చంపుకోవాల్సొచ్చిందో చాపుము ఒకనాడు, ఖాబుఖాన్ కోవెనికొ లెనోవ్ సత్యసంధితు ప్రశంసించిన విషిన్సి నాగ ఎగుట దంపన భక్తారగా నిలిచి పచ్చి బూజు తిడిచూ, వాళ్ళపై విమరశ్చలు తిగిలించాడు.

ఈ విచారణలో న్యాయాన్యాయాలు భగవంతుడికే తెలియాలి నింగా ఇంతటి దోషు లైతే, అంతిమోహ 20 ఏళ్ళూ వాళ్ళమీద ఆధార పడి నిల్చిన ప్రభుత్వం ఎలాంటివా అనేది విచారణీయము ఇక ఆదర్శ భేదాలలో వచ్చిన విషయమైతే, ఇక ముండా ఎదుర్కోసంగకు స్టాలిన్ మరాకు డిపిరాడక ఈ సత్య సవం లించారేమో! విషిన్సికి ఈ విమరశ్చం నీ నంగకు అపారమైన సత్కారం లభించింది. స్టాలిన్ బహుధిగా విషిన్సి స్వామిభక్తికి కేరీగగా, ఈ మిష్మానుశత్యం అప్పగించాడ. విషిన్సి ఆ సనాలు స్వీకరించి, స్వామిభక్తి అఖండంగా వెలుబుడు

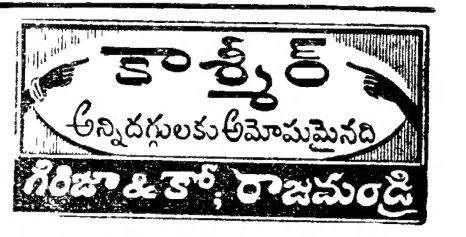
ఆ తర్వాత విషిన్సి జ్ఞానసంపదను సోవి యెట్ వర్తన న్యాయశాస్త్రం సంస్కరణలో ధర్మతత్వ నిత్యానికై ప్రభుత్వం ఉపయో గించింది కేవలం ఒక్క ప్రభుత్వముకాకండా ఆ.లు న్యాయశాస్త్రం అనే మూలంయొక్క అస్తిత్వాన్నే నిరాకరించి, తమ ప్రభుత్వాధీన పద్ధతిని సమున్నా కేక, "గాన్ధీగము విప్ల వము" అనే గ్రంథంలో వివరించాడు. ప్రతి చట్టము, ఒక అసమత్వము, ఒక ప్రత్యేక హక్కును ఆధారం నెలకొంటుంది కాబట్టి, అటు సట్టన్యాయమే డీటించాలన్నాడ. కాని సోవియెట్ ప్రభుత్వం తన చట్టాధికారం సన్న గించుకోటానికి బదులు బలీయం చేసుకొంది. కొత్తసోవియెట్ న్యాయశాస్త్రం సంస్కరించి తయారుచేసే పని, న్యాయశాస్త్రంలో నిష్ఠాతు డని విషిన్సికి పడది. ఎలాటిదైనా ప్రభుత్వం పట్ల విశ్వాసం అనేది ప్రజల కిత మన్యాయంగా ప్రసిద్ధి కెక్కంది. ప్రభుత్వము సర్వశక్త్యాన్ని అవలంబి, ఎదిరించినవాళ్ళనల్లా, పెల్లగి చి వెతుక్కంటా విషిన్సి అప్రమత్తమావశీదు

1940 లో రష్యా బాల్కన్ రాజ్యాల నాక్ర మించడంతో, అక్కడి కట్టపెట్టడం, విషిన్సి పాల బడ్డని. ఆ యేడే, విదేశీ న్యాయరక్షాఖకు డిప్యూటీ కమిషనర్ అయ్యాడు. మ స్కో, యూ, సాల్స్బరీ సహకారాలలో పాల్గొ న్నాడు 1943 నుంచి మార్చి 1944 దాకా, ఇటలీపై మిత్రరాజ్యాల సహకార సంఘంలో, రష్యా ప్రతినిధిగా ఉన్నాడు మార్చి 1945 లో రుషినియూ యుద్ధానంతరముంట్రి, గజటిగా వ్యవహరించుటే, సరిదిద్దటానికి విషిన్సియే అగుచి స్టాలిన్ పంపాడు మైకోరాజా మందర విషిన్సి శిరిమేలప్పక, పిల్లికాన ప్రభుత్వం ఏర్పడి, సోవియెట్లో అప్పటికి ఎప్పటికీ కలిసే యిది.

1946 లో విశ్వరాజ్యసర్వసమావేశానికి రష్యాప్రతినిధిగా లండన్ న్నాడు తనను కాన్నువాల్లా దోషి అనే ఉ ాడు. ఇక లేకవచ్చేనోలో యుద్ధఫలాపాతతో రాజకీయ నాయకులనేకాక న్యాయవీక్, హెరాల్డ్ ట్రబ్యూన్ పత్రికలను దుమ్మెత్తిపోశాడు.

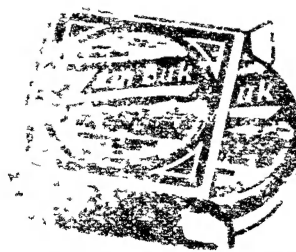
విషిన్సిలో రాయబారి పండితవలసిన మన్య ల, సమర్థంగిముల సద్యస్పరణము, సహజము, ఇవి తక్కువ అయితే తన భి వాలను నాదంకి చొరవీకండా, తన ప్రభుత్వాదాన్ని మట్టిగా వ్యక్తం చెయ్య టంజా డట్ట. అది కాకుండా, సోవియెట్ నాయ కుల్లా అతనివారంగా ఉన్నత విద్యాభ్యాసం చేసినవాళ్ళు చాలా తక్కువ విశ్వవిద్యాలయ డట్టం, పోలీట్ బూలో. 14 గురిలోనూ అతని కొక్కడికే ఉంది.

"మారష్యాలో నిశుంభ్యత్వ ప్రసాస్యముం డింది అంటే ఒక మాదిరిగా, ఇర వై యొగ్గి కొత్తబిధానంజా, సుభద్రమైన నిరంకుత్య మున్నువాల" అని విషిన్సి అన్నాడు. ఈ కుభ ప్రధమైన నిరంకశత్యాని మాస్కో విచారణలు నడిపిన విషిన్సియే విన్నామైతే ఇక నడుగ నక్కరలేను పోనీ, ఈ నూత్న "ప్రజాసాన్య" తత్వం సగ్గా ప్రచారంచేసి వ్యాపారం చేసేందు కై నా విషిన్సికి నోటిమాకుడు, పరదామణ ఎక్కువటం వలన, ఈ నూత్న ప్రజాస్వాన్య ప్రచారకడుగా, విషిన్సి పనికి రాడనే అనిపిస్తుంది (అమెరికన్ మెర్క్యురీ నుండి)

కీటకములు కుట్టినా, కాటువేసినా రక్తం విషమయం కావచ్చు. నాగ్ర ప్రపదండి. వెంటనే జాంబక్తో ఆ భాగాన్ని గుడ్డడి ఈ అమృత తనమూలికా లేపనం లోని సారవంతమైన ఓషధీ తైలములు మంటును, బాధను శమనపర్చి నూత్న రంగ్రాహలలోనిజోయి విషాన్ని చెరుపుచే యశీయకుండా నివారిస్తుంది. ఇదివరకే గాయం గాని, విషమయం గాని అయివున్నట్లయితే జాంబక్ పరిశుభ్రపరచి శ్రీఘ్రంగా గాయాన్ని మానేట్టు చేస్తుంది.

జాంబక్ వాడండి.

Zam-Buk

ప్రపంచఖ్యాతిగాంచిన మూలికల తైలము.

ఇందులో జంతువులక్రవ్య లేదని గ్యారంటీయిస్తున్నాము.

ఏజెంట్లు: మెదక్కు దాదా అండ్ కంపెనీ, నైనియప్పనాయక్ వీధి, పి. టి. మద్రాసు.

గ్రంథ పరిచయము

ఆంధ్రకమ్యూనిస్టుపార్టీ
అగ్రనాయకుల సగ్గునత్యాలు
 సంపాదక: శ్రీ చలవాడ పిచ్చయ్యగారు ప్రతులకు: సంపాదకుడు, కాంగ్రెస్ రోడ్డు, గజర్నర్ పేట, తెలంగాణ.
 రాజకీయ పక్షములలోని కొందరు సామాన్య సభ్యుల యందును, నాయకుల యందును దోషములు బుండులు అరుదు గాదు. ఆ దోషముల వలన నష్టపడినవారు వారినిగూర్చి ఫిర్యాదు చేసి న్యాయమున బడయుటయో, మందలీపబడి, ఆపత్తుమునకు స్వస్తి చెప్పబడయో సామాన్యుల జరుగుచునే యున్నది. ఒక పక్షపు అగ్రనాయకుల పట్ల అసంతృప్తి జేరినవారు, వారిలోని దోషములను అనేకరులు పెట్టుచూ ప్రచురించెడి పుస్తకములకు: మన కెక్కుడుగానే కనిపించుచున్నవి. ఇట్టి రచయితవారోహియని పక్షము వారు తూలవాడులు, వివేకి యనివరగలు పొగడుటకుట సహజమే. కాని తమపక్షమునకు అపకారము చేసినవాడని అతనిని, అతనిసహచరలను నాశనముగా బాధింపబూనుట ప్రజాస్వామ్య మూలసద్ధాంతములకు విరుద్ధము. ఇంకొకటియున్నది. ఈ శోచనీయ విధానము సోవియట్ కమ్యూనిస్టుల ఆరంభింపబడి, నాజీహిట్లర్ చేతులలో పరిపూర్ణముగా వివిధదేశములలోని కమ్యూనిస్టుపార్టీలచే ఆదరింపబడుచున్నది.

శ్రీ చలవాడ పిచ్చయ్యగారు ఆంధ్రకమ్యూనిస్టులలో అగ్రనాయకులలో నొకరు. కమ్యూనిస్టులచే గావించబడిన అత్యున్నత రచయితల సంఘముకు ఆంధ్రకమ్యూనిస్టులలోని సభ్యులకు దొంగటకు పీరికృషియే కారణమని చెప్పకతిగదు. అత్యున్నత రచయితల సంఘము కేవలము కమ్యూనిస్టు సంస్థ కావని చెప్పి, రచయితలను శ్రమ పెట్టి, ఆ సంఘములో జేర్చించిదానికి కృత్రిమ ప్రయత్నము ఈయన సాధించినాడు. కాని అత్యున్నత రచయితల సంఘము ఈవిధముగా అభివృద్ధి జేయునది కమ్యూనిస్టులకు విరుద్ధము. అతని రచనలలోని దోషములను చదవవాడ పిచ్చయ్యగారు ప్రచురించిన ఈ పుస్తకములను రచన వనచున్నది.

కమ్యూనిస్టుపార్టీలో ఆత్మవిమర్శన మననది పున్నా అది ముగ్ధులకు వర్తించదగినది, అగ్రనాయకులు తమ తప్పులను ఎదురుపై రుద్ది, తమ తప్పులను సమర్థించుకొనెదననీ, పార్టీలో కూడా ప్రజాస్వామ్యము కూర్చునేననీ, పైగా, అగ్రనాయకులు పార్టీలో ఆకలంకవిత్వాన మున్న సభ్యులపై తమకు గల పలుకుబడిని దుపయోగమునర్పి, తిరిగి తాము వారి నే విధముగా గొందించుచున్నదీ, పక్షముగా ఈ పుస్తకములో వివరింపబడినది. పార్టీనుండి వెదొలగిన సభ్యులకు, ఈవిధముగా పార్టీని తప్పు ప్రాయమున ప్రారంభించినాడుగా బట్టి దాని నంత తక్కువగా చూడని చెప్పవచ్చును గాని, ఈ పుస్తకములోని అంశములన్నియు ఇప్పుడు మన ఎదుట తిరుగుచున్న సభ్యులకు సంబంధించినవి కాబట్టి, ఆ కృత్యము ఇవి అబద్ధము లని రచయిత చెప్పుచున్నందున, ఈ పుస్తకము అత్యున్నత రచయితలను కష్టపెట్టినదని చెప్పటకు అవకాశము లేదు. ఆంధ్రకమ్యూనిస్టు పార్టీయంతటమున తెలిసికొనదలచిన వారికి పుస్తకము ఉపయోగముగా నుండును.

గ్రంథ స్వీకారము

శ్రీ మహర్షి జీవిత కథామృతము
 ప్రాచీన భారత కర్మమహర్షుల జీవిత చరిత్రములు, ద్వితీయ భాగము రచన. శ్రీ బులుగు వెంకటేశ్వర్లు. పేజీలు 184. మూల్యం రెండు రూపాయలు. ప్రతులకు: రచయిత, రామారావు పేట, కాకినాడ.

సుడిగాలి

(11 వ పేజీ తరువాయి)

మొత్తమందిమి ఉన్నాం కనుక? చింతించావా, బొగ్గు బుట్టాగి న్నలయూ. అదీ కాక ముమ్మడి పట్టుకువచ్చే, నీకు అనుమానం కలగదా? శివుడి సందేశానివృత్తికై సమాధానం గట్టిగా చెప్పాయి ఆ సామానాలు. ఉత్తరకొమ్మ విరిగింది. గడ్డిపోచ సమద్రగంగ్లోకి పోయింది.

మళ్ళా లేచి గంబురుడికి వచ్చాడు. వాన వెలిసింది. అంధకారం దిశావలయులు గుత్తులు గుత్తులుగా పాత్రుకొన్నాయి. ఆకాశంతోరు రంపచీర కట్టకొనిఉంది. శీతకాలం. సూర్యుడు దయించింది, లేనిదీ తెలియకపోవలంట్లు— సతతం ఆవరణలో అలికిడి ఏమీ లేదు. చూరులోంచి చినుకులు చిటపటమని పడుతూ శివుడి హృదయానికి లయజేస్తున్నాయి.

శివునినిగోధంగం కలగజేస్తూ శివుడు వేడి, వేడి ఉచ్చాసనిశ్వాసాలు జరుపుతూ బావిదగ్గరి కొచ్చాడు ఒకచెత్తో, తిమ్మిశ్శి భుజానికానించు కొని బావిబాడ్డు ఎక్కాడు బావిలోని నీరు వానిలోకి ఆశ్రయ మిచ్చుచుకు చాలుతుందో, చాలవో అన్న అనుమానమూ, కొత్తనీరు నిరాలంకంగా నిశ్చలంగా బలమండి వస్తోంది. నిశ్చలమై బావిలోకి దూక సందిగ్ధుడయ్యాడు. ఇంకొకటి అమ్మమ్మ మహాయనీ అని పేరేన కొన్న నామం సార్థకమవుతుంటున్నాడు. ఆ ప్రకారమే, గంభీరతతో, మరణాసన్నాసము యంతో శివుడికి 'ఈ క్రమిణి'పూజా సాటి రానటయో అతిశయోక్తి లేదు.

సరస్వతీ నాగాయణరావులు రోడ్డుపై చక్క చక్కా నడుస్తున్నారు. అడుగు తీసి, అడుగు వేళే లోపల యుం గడిచినట్లుగా వారు భావిస్తున్నారు. రాత్రి మరిసిన వర్షానికి ఫలితం తెల్ల నాగాయన కావనస్తోంది. బుర్రదబిరుదువులు సరస్వతిచిగిగినచీర అంచులతో గోబూమలాడు తున్నాయి. ప్రపంచంలో మనగనలేని గురు వచ్చింది రోడ్డుపై మరకలు, గుంటలు స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి వారు సత్యాన్ని సూపించేసరికి ఆ గురు ఆకాశంకొద్దిగా ఎర్ర న్నది. ఆకాశ భానుడు ఆలయంగా ఉదయిస్తాడని చెప్పటానికి బిడితుపడ్తున్నట్లుగా ఆరు ఋషి ప్రభావం మందంగా ఉంది. కొలహలం, సింహద్వారం సమీపించేసరికి వారికి విన పడింది.

గురువు దగ్గరికి వచ్చేసరికి 'పాట్లు ఒత్తండి' 'కాలుచేతు లాడించండి' అనే సలహాలు వారి కర్ణకవాటాలను గ్రద్దలు చేతాయి 'ఏమిటి? ఏమిటి?' అని అడుగుతూనే, వారు చెప్పే మటా విశేషాల్ని గుంపుమధ్యకి వచ్చారు. 'శివుడు! పాప!' సరస్వతి కత్తవన కేకవేసి, నిలువునా కూలింది కుప్పలా. గుంపులోనివారి గుండె ను కోరికతోనే కేక విని, 'అమెసిల్లలేనా ఏమిటి?' అని అతా ఒకసారి అన్నారు. నారాయణరావు బుర్రలో ఏటంబాంబు కేలినట్లుంది. తన మామన్న సంభాటన కలో, లేక వాస్తవమో అతనికి నిర్ణయించుకొనే శక్తి శక్తిపోయింది అతనిగుండెలను మరపెట్టి పండి చేసినట్లుంది.

అంతకుమున పే కబురంపగడ డాక్టరు వచ్చి పరీక్షించాడు గుంపుమాపులు అతనిముఖాన్ని కూటుచేస్తున్నాయి డాక్టరు పెడవివిరవటం తోనే, ప్రశ్నలు వచ్చిందేమో నన్న అనుమానాన్ని కలగజేసింది ఆ గుంపు. నారాయణరావు గుండెలు గుజేలు మన్నాయి. గాలానికి చిక్కిన చేపలా గిలగిల కొట్టుకొని నీలవైన మొసలిలా శక్తిహీనడై అక్కడే కూలిపోయాడు. నిరాశా పూరితమైన గాలి మందంగా అటు నిటు సంచారం చేసింది. పాతగుంపులు వెళ్ళి, నూతన సమాహాలు వస్తున్నాయి.

ఆ ఊరు గుర్రసూరిలో, కాటికానికిరెండు గుంటలు త్రవ్వ తుండటం—ఆదినం ఆల స్యంగా ఉదయించిన సూర్య భగవానుడు ప్ర పథమతీక్షణంలోనే మాసి, మరో తీక్షణం చూడలే కేమా; వెంటనే ప్రకాశహీనంగా మబ్బులచాటుకి మాయ మయ్యాడు.

సింహాచల క్షేత్రము

(13 వ పేజీ తరువాయి)

కట్టణమునకు పదికొండుమైళ్ళ దూరంలో సింహాచలము కొండ క్రింద గులాబీతోట వేయించాడనీ, ఆ గులాబీతోటకు సింహాచలము కొండ మీద వారు జలాశే ఉపయోగపడేననీ ప్రతీతి.

సానుమంతగేటుదాటి కొంతదూరమున ఉగ్ర నరసింహస్వామివారి ఆలయ ముంది ఆలయము చాలా భాగము కొండలోనే చెక్కార ఆలయము చూడగానే ఆలయశిల్పము యెంతో అందంగానూ శిష్టశిల్పముగానూ కనిపిస్తుంది.

ఆలయ పీఠము చతురస్రము. దానిపై పెద గోపురము—ముందు ప్రాంగణము దాని మీద చిన్న గోపురము ఎదురుగుండా చతురస్రముగా పదిహారరాతి స్తంభాలమీద ముఖమండపము, ఎదురుగుండా ఒక వరండా—అన్నీ కలిసి నరసింహమూర్తి ఆలయము గుప్తకన్యన హయాలు పూరించిన నల్లరాళ్ళు—స్వామివారి వాహన ముంది. ఇదికీ ఉత్తరముగా నాట్యమండప ముంది. ఈ నాట్యమండపమీదనే స్వామివారి కళ్యాణము జరుగుతూంటుంది ప్రతీసంవత్సరము. ఈ నాట్యమండపానికి 96 నల్లరాతి స్తంభాలు. ఆరు, ఆరు స్తంభాలుగా పదహారు ఎరుసలున్నాయి. పట్టమీద శిల్పము తీక్షణ ఆలయమంతలో నూత్న శిల్పానికిన్న బహు నాణామగా వుంటుంది.

గుడిగండా వైష్ణవపురాణగాథలూ, దేవుణూ, చిల్లరదేవుణూ, హిందూ దేవాలయ సంప్రదాయ ప్రకారము కామకాస్త్రభంగిమలూ అన్నీ శిల్పంలోనే అద్భుతపుణ్యంగా చెక్కబడి న్నాయి శిల్పవిశిష్టతకు ఆంధ్రదేశములోని దేవాలయము లన్నిటికంటెనూ, సింహాచల మెక్కువని చెప్పవలసినదనుంది. గుడి అంతా నల్లరాయి నూనెరాస్తే మెరసినట్లు మెరుస్తూంటుంది. గుడిగోపురమమీద శిల్పము చాలా భాగము మరిసిన వానలవల్ల—శిల్పాలన్నీ అరిగిపోయి నటునిదర్శనంగా కనపడుతుంటుంది.

ప్రతిస్తంభము మీదా తామపువ్వులూ, తామరమొగ్గలూ ఒంగిపోయినట్లు, క్రిందకి త్రిప్పి చెక్కి ఉంటాయి. ఒక స్తంభముమీది శిల్పము ఇంకొస్తంభముమీద కానీ, ఒడ్డుమీద కానీ కనపడదు.

ఈశిల్పనిర్మాణమంతా పైన చెప్పిన నరసింహ ప్రభుపుకాలంలోనే జరిగినట్లు నిదర్శనాలు ఉన్నాయి. చాలా వరకూ మహాద్దీయరాజులు శిల్పాన్ని పాడుచేశారని చరిత్రాంశము లున్నాయి.

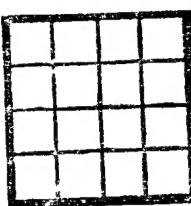
బూతు బొమ్మలూ, దిప్పిబొమ్మలూ చూడలేక విజయనగరమును పాలించిన రాజులలో ఒక రాజుగారి భార్య, ఈవిధమైన శిల్పాలమీద మున్నము పూయించినదట. గుడి ఆలంకారాలూ చాలావరక పుష్పమాలలూ, తెలుగు ప్రజకు ప్రీతి ఆయిన పుష్పలే. వైష్ణవపురా మంతా శిల్పంలో వుంది.

సింహాచల ఆలయాన్ని ఆశ్రయించుకుని అనేక బీదజనులు బ్రతుకుతున్నారు.

స్వామివారు ఉగ్రమూర్తి ఆకటము వల్ల యెపుడూ విగ్రహము చుట్టూ చంచనము పూసి వుంచుతారు. ప్రతిసంవత్సరము స్వామివారి "చందసయాత్ర" జరుగుతూంటుంది. ఆయాత్ర రోజున విగ్రహాన్ని కప్పిన చందసము తీసి వేస్తారు.

క్రిందటి సంవత్సరము ప్రస్తుతపు విజయ నగరం రాజుగారు దేవాలయములోని హరిజనులకు ప్రవేశ విచ్చారు.

వజ్రీ, గెలుపు సులభము

ప్రస్తుతపు పోటీ	రు 25,000 నికరం చేరినచో	లోగడ పోటీ																
K 54	అయిదు బహుమతులు రు 10,000 6,000; 4,000; 3,000; 2,000 6 మొదలు 21 వరకీ గల అంకలను ఈ గళ్ళలో నుంచుడు. వాడిన అంక తిరిగి వాడగూడదు. అడ్డంగాను నిలుపు గాను హరిజాంటల్ గాను, ఎటు కూడినా మొత్తం 54 సంఖ్య రావలెను.	ఫలితములు J 50																
		<table border="1"> <tr><td>7</td><td>9</td><td>16</td><td>18</td></tr> <tr><td>10</td><td>20</td><td>5</td><td>15</td></tr> <tr><td>14</td><td>8</td><td>17</td><td>11</td></tr> <tr><td>19</td><td>13</td><td>12</td><td>6</td></tr> </table>	7	9	16	18	10	20	5	15	14	8	17	11	19	13	12	6
7	9	16	18															
10	20	5	15															
14	8	17	11															
19	13	12	6															

1-వ బహుమతి మగ్రాసు, రిలయన్సు బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాలో సీఎ చేసి డిపాజిటుచేసిన "ఆల్ కరెన్సీ" సోల్యూషన్తో అన్ని విధాల సమానంగా వుండే సోల్యూషనుకు యివ్వబడును. 2-వ బహుమతి, సగము సరియైన జవాబులకు అనగా, మొదటి రెండురంగులు నిలుపు గాగాని అడ్డంగాగాని సరిపోయినచో, యివ్వబడును. 3-వ బహుమతి, నాలుగోరంగు సరియైన జవాబుకు అనగా మొదటి వరకు సరిపోయినచో, యివ్వబడును. 4-వ బహుమతి, మొదటి రెండు రెంబర్లు సరిపోయినచో యివ్వబడును. 5-వ బహుమతి, మొదటి రెంబర్లు సరిపోయినచో యివ్వబడును. "కీ సోల్యూషన్" 18-4-48 వేటి పత్రికలలో ప్రకటింపబడును.

ఆఖరు తేది 10-4-48 బహుమతుల జాబితా 27 4-48 ప్రవేశింపబడును 1 జవాబుకు రు 1/-, 6 జవాబులకు రు 5/- మాత్రమే.

గిబంధనలు: ప్రవేశింపబడుతో (పోస్టల్ ఆర్డర్ ద్వారాగాని ముఖ్యంగా మడి యార్డరుద్వారాగాని) సాదా కాగితముమీద ఎన్ని జవాబులైన పంపవచ్చును. మీ అడ్రసు, కవరుమీద ముఖ్యార్ధరు కూపనమీద వ్రాయండి. బహుమతుల జాబితాకు మీ అడ్రసు కవరుగూడ పంపండి. మార్చిచేరిన సామాన్య నికరము రు 25,000 లకు తక్కువగా వుంటే, బహుమతుల విలువలు తదవగుణముగా తగ్గించబడును. అన్ని విషయములలో మా తీర్పు ఖాయము. ఇతర రూల్స్ మామూలు 1, 2-వ బహుమతులవాటికి వేర్వేరుగా ద్వారా వెంటనే తెలియజేయబడును. జవాబు యింగి ఘోషనే వ్రాయాలి.

లక్ ఆండ్ కో, గవర్నమెంటు రిజిస్ట్రేషన్ నంబర్ 1164 మద్రాసు - 17. 43/27 ఈశ్వరరావు వీధి.

నెరసిన వెంట్రుకలబెడదము

రంగు పూయకకరలేమ అయిర్వేస వికత్తి, తిల్లపి, రంగును మార్చి కాళ్ళవరముగా వెంట్రుకలకు నలుపు విచ్చును. గణం కానిదో. కట్టు వాసు చేయబడును. తెలుపు కొంచమైయండిన రూ 2-8-0, మధ్యరకమైయండిన రూ 3-8-0, పూర్తిగా యుండిన రూ 5-0-0 గమనింపు: ఇది మెడడుకు కంటికి మంచి పోషణ విచ్చు బెడదము

Kesh Ranjan Aushadhalaya, M. 63, P.O Ranigani (Burdwa)

బ్రాహ్మణుల ఖలు

(6 వ పేజీ తరువాయి)

మాటను ప్రస్తుతాధి వ్యాఖ్యానిస్తుంది సోమ యాజులగారు రాజుగారిమీద, కంకణబంధం కాబోలున్నారని దానికి రాజుగారు సంతసించి మీ కేం కావాలి, కోరుకోవలసిందని అడిగా రనిన్నీ, దానిమీద సోమయాజులగారు వారి గ్రామం కాకరపల్లికి అతిసమీపంలో వసిస్తా నదికి తూర్పువైపున ఉన్న గౌతమీనీలమధ్యస్థం నారి కలమిల్లి గ్రామాన్ని ఆగ్రహారంగా కోరారనిన్నీ, రాజుగారు దివానుగారిని పిలిచింది దానపట్టా వ్రాయవలసింది దీనిపట్టికి లోగడ జరిగిన విందుప్రసక్తి మనస్సులో వున్నచేత మంత్రి రాజుగారితో "అయ్యా సెలకోజులూ గొప్ప మూర్ఖుగ్రహణం రానైపుంది. ఆ గ్రహం కాలంలో యీలాటి దానాలు యివ్వడం కోటి గుణితంగా యీలాటి పండితులే సెలవిస్తారు కనక అప్పడు మనం ఆక్కడికి వెళ్లి ఆ వసిష్ఠులతో, గౌతమిలతో, స్నానం చేసి యీ దానం చేస్తే బాగుంటుందేమో? సోమ యా జులు గారితో సంప్రతించవలసిందని కడు వినయ విధేయతతో మనవి చేసేటప్పటికి, మంత్రిగారి మాట టక్కున టంకపొడిలాగ అతుక్కొనడంచేత, మహా బాగా వుందోయి రామచంద్రుడా! నీమాట" అని రాజుగారు సమ్యక్కించి అప్పటికి ఆప్రయ త్నవిమించారనిన్నీ, పిమ్మట గ్రహణమేలే వచ్చింది, రాజుగారు స్నానానికి ఆప్రదేశానికి దయచేసి వెళ్ళివెళ్ళడంతోనే సోమయాజులుగారి నైలే ఆహ్వానించడానికి యోగిని పంపడం మట్టుకుజరిగింది; కాని అప్పటికి చాలా వృధా ప్యంలోవున్న సోమయాజులుగారు స్వర్గంలో -రంధగారి లోగిట్లో వున్నట్లు తెలిసి అన్నా యెంత మోసం జరిగింది అని రాజుగారు విచారిస్తూ - "అన్నా! రామచంద్రుడా? పాపం మూటకట్టుకున్నావు గదా?" అని మృదువుగా మందలించా డనిన్నీ చెప్పకోగా వినడం, ఆయీ వేంకటసోమయాజులుంగారే కూచిమంచి జగ్గ కవిగారి చంద్రేఖావిలాపంలో చంద్రేఖకి తండ్రిగా అవలంపింపబడవారు. జగ్గకవి వేంకట సోమయాజులుగారి ముందు గడిబోవగా కూడా మాటడు. ఆయన వేదవేదాంగపాఠం గతుడు టైగా సంస్కృతంలో మహాకవి, జగ్గకవి తెలుగు కవిత్వానికి కావలసినంత సంస్కృతపాండిత్యం వున్నవాడు. వీరిద్దలున్నూ యేటికొప్పాక జమిం దార్లవద్ద తారసపడడంలో యేదో వైరకారణం కలిగివుండాలి. యాచకో 'యాచకో కృత్రుః' జమిందార్ల వద్ద జగ్గకవికి తా ననుకున్న లాభం లభించకపోవడం మాత్రం సత్యం. దానికి సోమ యాజులుగారు కారకులూ కాకోగాని, జగ్గకవి గారికి సోమయాజులుగారే కారకులనే నిశ్చయం కలిగినట్లు విలాపంవల్ల గోచరిస్తుంది. ఆకాలంలో సంస్కృతపండితులు, యద్యాకవులు, తెలుగుకవు లను తోటకూరలోని పురుగులమాదిరిని చూడడం మాత్రం అప్పుడే కాదు యిప్పుడు కూడా సంస్కృతపండితులూ కవులూ తెలుగుకవు లంటే చాలా. యీసడింపే యిట్టి యీసడింపు సోమయాజులుగారు, జగ్గకవిగారివట్ట, కనపటిచే వుంటారు. విలాపం లో కొన్ని వాక్యాలు యీ మర్యాన్ని వ్యాకరిస్తాయి.

(1) "వెద్ద యేనుగుకాలంత... .. ఇట్టి సౌందర్యనిధి భువి బుట్టజేసినట్టి తామరమాలి నేర్పడయదరమే? చాల జదివిన దేంకటశాస్త్రి క్షణ"

(2) "దాయను భీతిః బొంద మగ దా? యను సామ్యులు చాల్చు... .. దా? యను... .. వేంకటశాస్త్రి నేడు రాం దా? యను వానికేమి పులు దా? యను నేగతి దేవుడా యనుక"

ఆయీ వేంకటశాస్త్రి గారే వేంకట సోమ యాజులుగారు. యీయన చేసిన యజ్ఞశాలలోనే రాజుగారు చంద్రేఖతో మొదటి కన్నెర్కం జరిగించినట్లున్నూ, ఆ చంద్రేఖ సోమయాజులు గారి సంతాన మైనట్లున్నూ జగ్గకవిగారు కోపం కొద్ది బొచిత్వానాచిత్వాలు పాటించక వ్రాస్తే వ్రాశారుగాక, ఆ వ్రాతవల్ల సోమయాజులు గారికి లభించింది. యెందుచేత నంటే, రాజు గారికి చంద్రేఖ అనే వుంపుడుకత్తై వుంటే వుండుగాక, అమె వేంకటశాస్త్రిగారికి కూతురే

అనుగాక, రాజుగారికి మిట్టెలా మేడలా యేన్నో వుంటాయిగదా? అట్టి సీతిలో యీ యజ్ఞశాల లోనేనా ప్రథమసమాగమభ్యాగ్యం కోవలసి వచ్చింది? అనే విప్రతిపత్తి గోచరించి ఆయీ గాధ యావత్తూ కాకపోయినా, సోమయాజులు గారి చుట్టతండ్రి చంద్రేఖ తల్లికి వుందనే టంతి వరకేనా అనత్యమని తేలుతుంది.

చంద్రేఖా విలాపంలో వున్న విషయం యావత్తూ కల్పిత మే కాని రాజు గారికి చంద్రేఖ వుం పు డు కత్తై అనే టంతి వలన యథార్థం కాక పోదు. జగ్గకవి ఆఖండ శివపూజా ధురంధరుడైన తిమ్మ కవిగారికి సాక్షాత్తు సోదరుడు. అట్టి సద్యం శీయుడు యీ అనుచితానికి దిగడం కోవ్యం కాకపోదు గాని, దానికి తగినంత కారణం లేక పోదు రాజుగారు - జగ్గకవిని నాకర్లచే కొట్టించి నట్లు వినికడి. మొదట రచించినది చంద్రేఖా విలాప మనిన్నీ, వేంకటశాస్త్రిగారి యీసడింపుల వల్ల ఆ కృతికి సత్కారం జరగలేదనిన్నీ, క్రమక్రమంగా ఆయీ వైషమ్యం యీ విధంగా పరిణమించిందనిన్నీ విశ్లేషించుకుంటే యేకాంతో సత్యం కాకపోదు. నేతి. ఆయీ రాజు గారి గ్రామం నేటికి 48 రత్న రాల నాడు వెళ్లి వున్నాను. రాజుగారి వంశీకులు నన్ను బాగా సత్కరించారు. మొదట రచించిన చంద్రేఖా విలాపం యొక్కడేనా లభిస్తుందా? అని వారు ప్రశ్నించారు కూడాను. యింతకూ జగ్గ కవి గారి కవితాధార చాలా ధారాళమయినదే కాని ఆయనకు నామరూపాలు కలిగించేది యే పుస్తకమూ లేదు.

(1) జగన్నాథమాహాత్యం (2) సుభద్రాపరిణయం - యీ రెండూ సోమదేవరాజీయంతో సహామూడూ అచ్చు పదాలు. చాలా కాలంనాడు నేను చూచాను. యీ విలాపం మొదట అవి దివిటీముందు దీపాలు, "పాపకృత్యేఽపి కీర్తిమ్" అన్న బాతకగ్రంథ స్తోత్రానికి ఆయీ విలాపం ప్రథమోదాహరణం. కోపం మీద వ్రాసినద్రాత కనక ఆవేశపూరితంగా నడిచింది. కొన్ని పద్యాలు చూస్తే ఆకాలంలో కూడా, వైదికవియోగకక్షులు వున్నట్లు తెల్ల మవుతుంది. కొంచెం యీయనకు భోగినీదండకం (పోతనామాత్యప్రణీతం) మార్గ దర్శకం గా వుంటుంది గాని దానిలో బొచిత్వం వుంది. దీనిలో అది బొత్తిగా లేదు. జగ్గకవిగారి తర వాత మల్లా యాశతాబ్దంలో యీలాటి బొచిత్వ దూరంగా వ్రాసేకవి కవిత్యం వుంది. అది రచనవల్లనే లోకానికి గోచరిస్తుంది. కనక పేరు వివరించవలసివుండదు. ఆ రచనకన్న జగ్గకవిది అనేకవేలరెట్లు నాణెంగా వుంటుంది. యేదో ప్రస్తావనప్రసక్తంగా చాలాదూరం వచ్చాం. వేంకటకవిగారి స్వరాస్తపాకనియమం తుదకు ఆగ్రహారాన్ని మట్టుకుండా చేసిందన్నది పర మార్థం. పనిలో, పని శ్రీకూచిమంచి గోపాల కృష్ణమృగారు యీ స్వయం పాకనులను యేవిధంగా సమ్యాపించేవారో? దాన్నికూడా భదురవల విశోదార్థం టూకీగా వివరించి ప్రధాన గాధలోకి వస్తాను.

గోపాలకృష్ణమృగారు చిన్న జమిం దార్ల నినిసికీ. బహుశః కోన సీమ ప్రాంతం పలివెల వీరి నివాసమై వుండాలి. వేన వేర్లు శాస్త్రోక్తివిధులు కవులు వారి దర్శనానికి రావడంలో ఆశ్చర్యం వుండదు. వీరిలో కొందలు ఆహితాగ్నులు వుండక పోరు. వారిని ముందుగా గోపాల కిష్ట మృగారు యీవిధంగా హెచ్చరించే వారట:

అయ్యా, తామ మహంక్షిని భోంచేయరు కాబోలును. స్వయంపాకానికి యేర్పాటు చేయ వలసిందంటారా? అనేటప్పటికి చిత్తం ఆలాగే అని యీ ఆహితాగ్నులు సవినయంగా తల పూపే వారనిన్నీ, తరువాత వారికి కావలసింది తవ్వడో మానెడో బియ్యమూ, దానికి సరిపడ పప్పు పుప్పు వగైరా అయినా పంపడంమాత్రంయే పాతికముత్తైసుందితో సరిపడ్డంత పంపేవార నిన్నీ, అది చూచి వారు "అయ్యా, యింత పదార్థం అవసరం ఉండదు" అని త్రిప్పివేయబోతూ వుండగా కిష్టమృగారు "అయ్యా, మీస్వయం పాకం లో నే యీ వేళ మేం కూడా భోంచేసి పుసికులం కావడానికి మాకు అభ్యంత్య నిష్పించాలని అరివినయంగా (అరి వినయం ధూర్జలక్షణం) కోరేవా రనిన్నీ,

దానికి యీ ఛాందసులు యేమీ ప్రతి చెప్పలేక, ఆహితాగ్నుల వంటబ్రాహ్మణులుగా మారి భోజనా నంతరం వారిచ్చే సంభావన పుచ్చుకొని జమిం దారుగారి యొక్క ఆశ్చర్యపడుచూ వెళ్లేవా రనిన్నీ చెప్పకుంటారు. ఆయీ సంగతి యేన్నాళ్ల నాటిదో కాదు గాని వా పుట్టుకకు కొంచెం పూర్వపుడై వుంటుంది. కనక యే న టై యేళ్ల నాటిదై వుంటుంది. అయితే గోపాలకిష్టమృగి గారు యీ విధంగా వీరిని సన్మానమనే పేరుతో అవమానించడం యెందుకు, అనే శంక ప్రతివారికి ఉత్థితాకాంతంగా కలుగుతుంది. ఆయన తాత్పర్యం యిది. ఆహితాగ్నులకు తగిన సుచికుభ్రాలు లేనిచోట, స్వహస్తపాకం చేసుకుంటారు సరే. మా యింట్లో యే విధమైన ఆచారలోపమూ లేదు గదా? వీరి కీ తెగనీలు గెందుకు? కనక వీరి కిది ప్రాయశ్చిత్తంగా పరిణమించుగాక, అని కావచ్చును. యేమేనా కిష్టమృగారి ఆతిథ్యేత్వం అభినందనీయం గాదు దీనికి "పీఠభద్రపత్న్యానికి పానమత్సర్యం" గా బులును వెంకప్ప సోమ యాజులు గారు వొక యొక్క చేసి మృదువుగా మందలించినట్లు విన్నాను.

యెప్పుడో దైవికంగానో, లేక ప్రత్యేకించి పనిగట్టుకొని యిందుకోసమో, వెంకప్పసోమ యాజులుగారు దయజేసేటప్పటికి యథాపూర్వం గానే సామగ్రి వేళ్లెప్పటికి స్వయం పాకం యేలా చేస్తే ప్రస్తుతానికి ఆసుకూలమో, అలాగు "పహ మ్యన్నం చతుర్విధం" గా తయారుచేసి యింత పచ్చిపులుసుమాత్రం చేసి, కూరలు వారు పంపినా వాల్చిలోకి పోక, దేవతార్చన ముగించి "అయ్యా! అభ్యవహారానికి దయచేయండి" అని జమిందారుగారిని ఆహ్వానించేటప్పటికి వారు దయచేశారు. సోమయాజులుగారు విస్తృత పదార్థం వడ్డించారు. అది సరిగా వుడకలేదు సరిగదా, టైగా దాన్నిండా మనిబొగ్గులూ మట్టి టెడ్డలూ వగైరాలతో యేలా వుండాలో, చెప్పేదేమిటి? అలా వుండేటప్పటికి జమిందారు గారు తెల్లబోయి" యేమి? సోమయాజులు గారు యీలా వుండి పోయి మండింది గాదా? అయ్యా సాపం యీవేళ దీన్ని యేలా భోం చేస్తారు" అంటూ నిజమైన విచారంతోలే వుప చారవాక్యాలు పలికేటప్పటికి సోమయాజులు గారు యేటి గుండె చేసి న కొంటెతనమే కనక నిర్వికారచిత్తంతో సగౌరవంగా సంభోధించి - "కాలే కడుపుకి మండే బూడిడి". యిది మాకు నిత్యమూ జిత పాతే. యెప్పుడోగాని మాకు యీ స్వహస్తపాకం తప్పదు. నుకుమారంగా వుండే మీరుకూడా నేడు యీ "తదన్నం తద్రసం"లోకి రావడమూ, మా కష్టసుఖాలు తెలుసుకోవడమూ వచ్చింది కదా? అని లజ్జనూన్నా ననేటప్పటికి జమిం దారుగారు తాము చేసినపనికి చాలా పశ్చాత్తపించి యీలాటి మహర్షులపట్ల యేలా వుండాలో యేటిగివుండిన్నీ అపచారం చేశాం గదా? అని నొచ్చుకొని, తమపణ చెప్పి వారి ఆశీర్వద నాన్ని పొందినట్లు చెప్పగా వినడం. యిందులో యేకాంచేమో, యిటివలి వారి కల్పనై లే కావచ్చు గాని యావత్తూ కల్పన కాదు. యీ గోపాల కిష్టమృగారికి పండితులతోటి కవుల తోటి యేక్కువ తరిచయం వున్నట్లు ఆయీ స్వయంపాకాగానే కాదు, ఖలకర్ణవిషయం అనే ప్రబంధంకూడా సాక్ష్య మిస్తుంది. యీ పుస్తకం పేరు వినడమేకాని దీన్ని చూడలేదు. పన్నాల రామబ్రహ్మ శాస్త్రుల్లుగారు ఆయీ ప్రబంధం రచించారని మా విద్యార్థికిదళలో వినికడి. కవికర్తరసాయనాన్ని పట్టి యీ పేరు పుట్టి వుంటుంది. యిది గోపాలకృష్ణమృగారిని దూషించేదిగా వుంటుందని పేరువల్ల గోచరిస్తూ వుంది. కవికి యీయనకీ యేదో కలహకారణం కలిగి వుండాలి.

లలిత కళలు (19 వ పేజీ తరువాయి)

సహాయంతో తన అభిప్రాయాన్ని తయారు చేయగలడు. ప్రాణమహిమ గలిగి ప్రసాదించుట అతని వలనపడదు, గాని శిల్పములను మాత్రము మానవుని మరపించునట్లుగా తయారుచేయు చున్నాడు. అదికూడ సమకూడిన బంగారమునకు తాని యభివట్లు బ్రహ్మ జయించియుండెడి వాడు. శిల్పసంపద భారతదేశమునకు అతి

ప్రాచీన మైనటువంటిది. కేదారనాథ, బవరీనాథ శిల్పాలు ఇంచుమించు ఆరవేలసంవత్సరముల నాటివి.

ప్రతిమాశిల్పము డీదించని సుస్థిరమైన సంపద. శిల్పకళ ఆదినుంచి ఉన్నతముగనే అభివృద్ధి చెందుతూ వచ్చింది. నేడు నేతాజీ గాంధీజీ శిల్పములు గొప్పగా తయారుచేయబడుచున్నవి. గాంధీజీ నిర్మాణానంతరము అత్యున్నతముగ అంతులేకుండ అన్నిచోట్ల తయారుచేయబడు చున్నవి. ఈకళమీదనే ఆధారపడి ఎందరో తయారీవిత్తము ఆర్థికాన్నితో హాయిగా గడుపు తున్నారు. దీనినిబట్టి భారతదేశమును ఈకళకు ఎంత గౌరవ మున్నదో తెలియుచున్నది. భారత దేశపు ప్రాచీనశిల్పకళ ఉత్తమస్థాన మలంకరించి నది. దక్షిణదేశముందలి ప్రాచీనదే వాలయము లందు దీని గొప్పతనము కానవస్తున్నది. ఆంధ్ర దేశములో శిల్పసంపద అత్యధికము. అమరావతి, జగయ్యపేట, హంపి, లేపాక్షి, ఘంటసాల మొదలైన ప్రదేశములందు వృద్ధి శిల్పము టై మెండుగా కానవచ్చును. ఆంధ్రప్రదేశ్శిల్పముతో భారతశిల్పచరిత్రకే ఆధారములుగ నున్నవి ఆంధ్రశిల్పములు మద్రాసు, కలకత్తా మూడవ యములలోనేగాక ప్యారిస్, ఇంగ్లండ్ మొదలైన ప్రపంచప్రసిద్ధపట్టణమూజయములలో కూడ ఆలరారుచున్నవి. ఈ అంతర్జాతీయ తాధిక్యకాలమందు ఆంధ్రుల శిల్పకళాకౌశల్యము ప్రపంచప్రజలు జూడ గల్గుట సంతోషించవలసిన విషయం.

వాస్తు కళ

ఇది దృశ్యకళలలో నొకటి. ఈ కళ కాధార పరికరములు మూలమైనటువంటివి గమక లలిత కళలలో అంతిమస్థానమాక్రమించినది. దీనిసాధన సామగ్రి రాయి, రిప్స, ఇటుక, ఇసుక, ఇసుము, సిమెంటు, కంకర, కొయ్య మొదలైనవి. భవన నిర్మాణ నైపుణ్యతకే వాస్తు కళ యని పేరు. అన్నికళలకంటే ఈకళ అధిక అంతర్జాతీయత నలవర్చుకొనియున్నది. దీని అంతర్జాతీయతకృతకు కారణము నేడు ప్రపంచమంతటను భవన నిర్మాణమునకు ఉపయోగించు సిమెంటు, ఇసుము, కంకర మొదలైన పరికరములు. తాజ్ మహల్ వాస్తుకళాకౌశల్యములో ప్రపంచ ములో ప్రథమమున వచ్చినది. తాజ్ మహల్ ద్వారా భారతీయులకు వాస్తుకళలో గల నైపుణ్యము ప్రపంచప్రజలకు వెల్లడౌతున్నది. నేడు ప్రపంచమందంతటను ఇంచుమించు ఒకే విధమైన భవననిర్మాణము జరుగుచున్నది. ఏట వాలుగనున్న ఇంటికప్పులు పోయి చదునైన కట్టడములు వచ్చుచున్నవి. భవననిర్మాణమందలి ఈవిషయము ప్రపంచమందంతటను ఒకేరీతిగా నున్నది. మరియు ఒకేవిధమైన పరికరములతో ఈకళాపోషణ జరుగుచున్నది గమక ఇండులో అంతర్జాతీయత అధికముగ నున్నది.

రాళ్లు అమర్చిన లివరు వాచీ

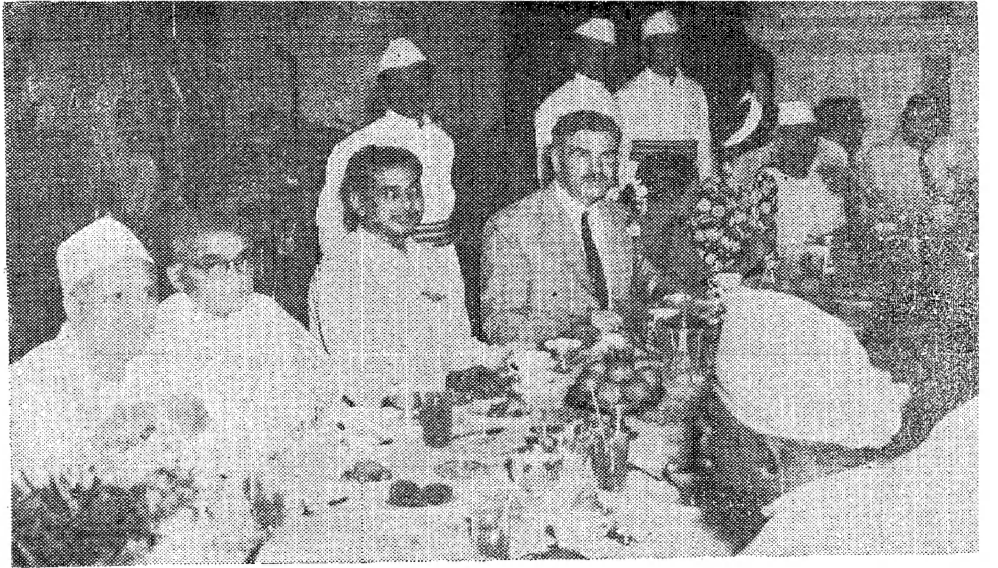
అన్ని వాచీలు స్విట్జర్లందులో తయారైనవి. సరిగా టైం చూపును. గట్టి మెషిన్ రి, మన్ని క గలవి అందమైన ఆకారము. ప్రతిదీ 7 ఏండ్లు గ్యారంటి. క్రోమియం కేసు రు 18/- మేలరకం రు 21/- 4 రాళ్లు రెక్టాంగ్యులర్ ట్రైబ్ క్రోమియం కేసు రు 38/- 7 రాళ్లు రు 38/- మేలరకం రు 41/- 15 రాళ్లు క్రోమియం కేసు రు 61/- రోల్లు గోల్లు 10 ఏళ్లు గ్యారంటి 7 రాళ్లు రు 48/- మేలరకం రు 52/- అడవాల్ఫర్ రు 66/- 15 రాళ్లు రోల్లు గోల్లు రు 82/- పోస్టిజి 12 అణాలు. రెండు వాచీలకు పోస్టిజి ఉచితము. క్యాటలాగులు అయిపోయినవి.

THE MODERN WATCHCO., (A.W) - Post Box No. 12220, Calcutta 5.

నారసింహలేహ్యము

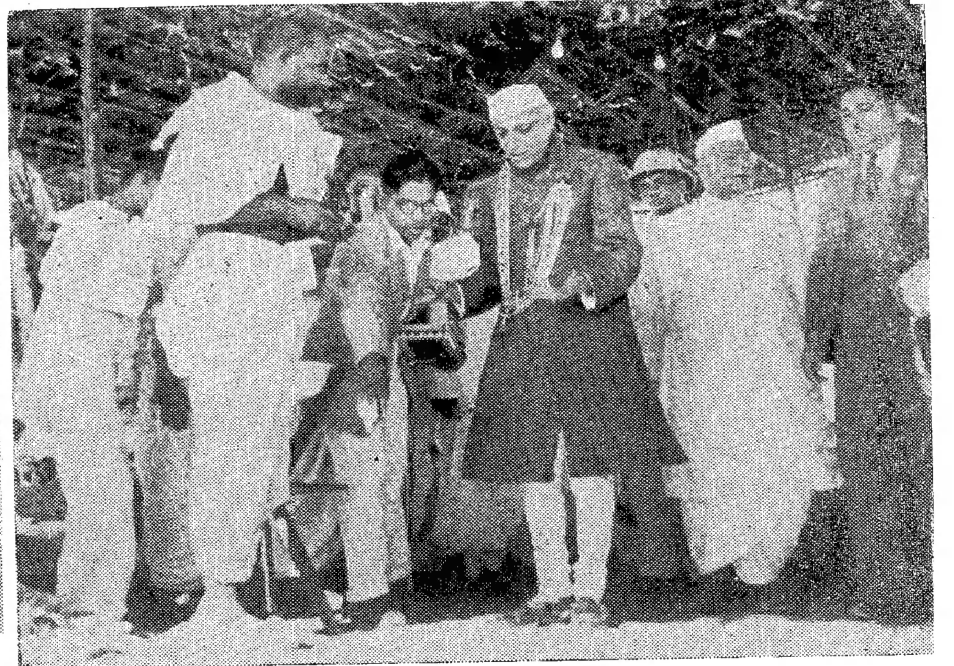
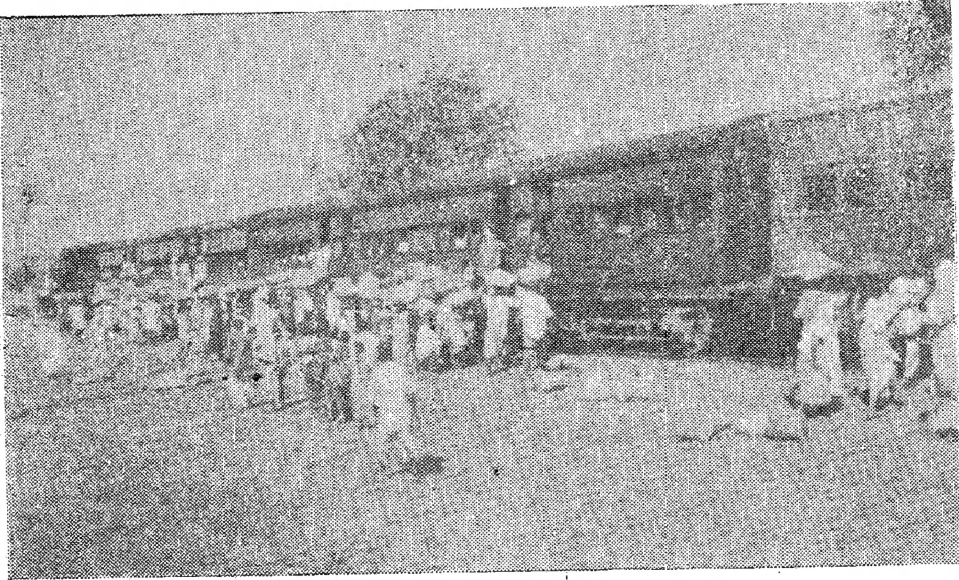
బంగారు చేర్చబడినది. మేహము, విశాక, విష్ణు ద్రవ, కుక్షనష్టమును హరించి జలమును కాంచి వీర్య పృద్ధిని కలిగించు వరప్రసాదము - 20 టుం దబ్బి రు. 3-4-0 పోస్టిజి 10 అ. పి. సి. ఏ. ఓకంపెని. పెరిచేపి-నెల్లూరు జిల్లా.

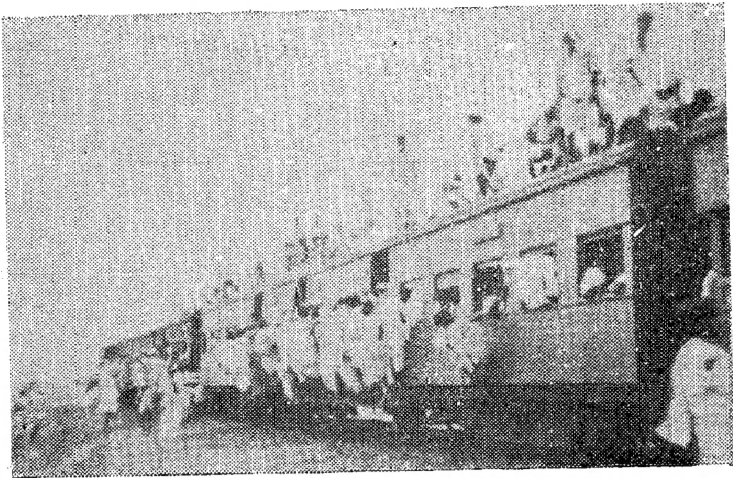
గా|| ఆదికమంత్రి శ్రీ గోపాలరెడ్డిగారు బడ్జెటు సెషన్స్ అనంతరం గవర్నరు, శాసనసభ్యులకు విమోచింపగిన దృశ్యం.

శిల్పిలో నైక విన్యాసాత్మకాన్ని చీవకారలో నిలచి పర్యవేక్షిస్తున్న సెప్రూ

షిలారులో పవరు కేట స్టేషనునుండి గూడూరు ప్యాసెంజరుమీద బియ్యపు మూటలు రవాణా

ప్రధాని జవ్హర్లాల్ నెహ్రూ విశాఖపట్టణం, పోర్టుట్రస్టు లేబరు యూనియన్ కు శంఖుస్థాపన మొనరిస్తున్న దృశ్యం

బియ్యంకోసం రైలు ప్రయాణం.

★
బందరు లైను సత్యనారాయణపురం
స్టేషనులో రైలుదిగి బియ్యపుమూటలు
తీసికొనిపోవుట.

★
మైలాపూరు కపాతేశ్వరస్వామి
ఉత్సాహం. తమిళస్వాములు అరవై
ముగ్గురికి అరవైమాడు వాహనాల
అలంకరించారు ఉత్సవంలో లక్ష
మంది ప్రజ పాల్గొన్నారు.

